

**TĒVYNĒS
SARGAS.**

№ 6—10.

1901.

Tėvynės Sargas.

Mėnesinis keimarinis laikraštis.

Gaunamas pas **J. Lapiną** už 50 kap. (Tilsit, Ostpr. Goldschmiedestr. 8) ir pas Rev. A. Kaupą už 1 dol. (America Scranton, Pa. Main Ave. 1423)

Turinyš slėpiamosios (A) dalies.

1. Nauji įstatymai apie žemės pirkimą. <i>Par. A. K.</i>	2
2. Kas tai yra bedievis ir kas rašo ant kunigų? <i>Par. Dėdė Atanasas.</i>	5
3. Mūsų mokslavietės	9
1. Pagerinkime naminių mūsų mokymą! <i>J. Lauk.</i> 2. Indriejave. <i>Pypł.</i>	
3. Radviliškyje. <i>A. K.</i> 4. Kvedarnoje. <i>Sergėjus.</i> 5. Gera mokslinycia. <i>Plik.</i>	
4. Įvairios žinios	15
1. Lietuviškos pamaldos Vilniuje. 2. Jubiliejaus atbalsiai. <i>Klausytojas.</i>	
3. Iš Vegerių. <i>Ilganosis.</i> 4. Laiškelis į Redaktorių. <i>J. Laukinis.</i>	
5. Vėlai susiprato. 6. Krata ir Judošiai. <i>Teisybaitis.</i> 7. Iš rašto į	
Redaktorių. <i>Karbonarijus.</i> 8. Iš Sibirijos. 9. Lietuviškas pasiuntinis.	
10. Tarpininko sauvalė. 11. Iš Vyžonų. 12. — Smilgių. <i>Kaukas.</i>	
13. — Petropilės. <i>Vargdienėlis, S.</i> 14. Iš Ukmergės <i>O., Kaukas.</i>	
15. Iš Taujėnų. <i>Kaukas.</i> 16. Skaitlius kareivių. 17. Skaitlius Europos	
žmonių. 18. Skaitlius Amerikos katalikų. 19. Iš Vilkijos. <i>Grudas.</i>	
20. Apie Naumiestį. <i>Garšvilas.</i> 21. Iš Šveikšnos. <i>Šveikšniškis</i> 22. Mono-	
polių neleidžia naikinti. <i>D.</i> 23 Patarimas Raguviams. 24. Javai	
Vokietijoje. <i>D.</i> 24. Kas knygų reikalauja? 25. Atsisaukimas. 25. Iš	
Amerikos: nauji laikraščiai, naujos parapijos, „Freedom“, Jubiliejinis	
išleidimas raštų Vyskupo Valančiaus, Susivienijimo Seimas. <i>Ameri-</i>	
<i>kietis.</i> 27. Iš Finliandijos. <i>Vargdienėlis.</i> 28. Į Rymą keliaujantiems.	
5. Mūsų raštai	47
„Ukiškasis Kalendorius 1902 m.“ Mauderodės.	
6. Atsakymai	48

Nauji įstatymai apie žemės pirkimą.

Gudiška vyresnybė nuo seniai griežė dantį ant katalikų, bet su ypatingu įnirtimu užgulo ant jų nuo maišto metų, kada, gavusi prikibą, visokiais neteisingsiais įstatymais suvaržė kiekvieną jų žingsnį ir nuo to laiko kasmet kala jiems naujus pančius. 1901 metai a'nešė katalikams didelę naują skriaudą, nes paliko jiems **mažko ne suvis užgintas žemės pirkimas.**

Pradžią tų įstatymų rišasi su nelaimingais 1861—63 metais. Nuo lenkmečio gudiška vyresnybė stengėsi visokiais būdais panaikinti Lietuvoje lenkišką įtekmę, kurios didžiausiais užtarytojais buvo Lietuvos bajorai. Būdami tikrais lietuviais, bet užsigynę savo tautystės, varė jie Lietuvoje svetimą jai lenkišką politiką; jų gi darbas buvo ir maištas 1861 m. Panaikinimui pačioje šaknyje bajorų įtekmės buvo išduotas 1865 metuose įstatymas, suvis užginantis jiems pirkti žemę Lietuvoje. Nors tas įstatymas buvo koneteisingiausias, galėjo vienok būti šiek-tiek teisinamas tuo, kad buvo tai karonė, už maištą ir atsakantis būdas suturėjimo Lietuvoje platinimo lenkystės.

Rodosi, kad prie tų įstatymų jokių būdu negalima buvo prikabinti lietuvių-valstiečių, kurie, kaip žinome, nėkiek neprisidėjo prie maišto 1861 metų ir visuomet buvo ištikimais Rosijos padonais. Bet ir ant jų atsirado kaltybė, o tąja kaltybe buvo **tikėjimas.** Teisybė, kad iš pradžios katalikams valstiečiams nebuvo užginta žemė pirkti; neleidė tiktai jiems be general-gubernatoriaus pavelijimo, o jau nuo general-gubernatoriaus noro prigulėjo duoti ar neduoti tą pavelijimą: General-gubernatorių-gi noras buvo — ko mažiausiai teduoti tokių pavelijimų. Gana buvo, kad vietinė policija, negavusi kyšio arba teip dėl kokios priežasties, duodavo neprilankų paliūdijimą ūkininkui, norinčiam pirkti žemę, ir jisai nebegalėdavo gauti pavelijimo. Nuo 1885 metų Vilniaus general-gubernatoriai nuo savęs susiaurino įstatymą 1865 metų ir pradėjo duoti ūkininkams pavelijimą ant pirkimo žemės nedaugiau, kaip 60 desetinų.

Tuo tarpu užėjo sunkūs metai Lietuvos žemdirbystei. Didelių plotų valdytojai, bajorai, nebegalėjo užturėti savo rankose žemę; valstiečiai, valdžios suvaržyti, negalėjo daug nusipirkti; todėl žemė patekdavo į rankas visokių atėjunų, kurie, įgiję ją už menkus pinigus, rūpinosi visų pirmiausiai nukirsti miškus ir ko daugiausiai pelno iš jos iškarto išsunkti, o paskui nugalvotą užstatyti į banką. Ilgainiui pati vyresnybė pradėjo suprasti blėdingumą tokios ūkininkystės.*) 1897 metuose buvo leista bajorams, patiems išdirbantiems žemę, nusipirkti jos lyg 60 desetinų. 1899 metuose dėl skundos ūkininko Radziukevičiaus senatas paaiškino, kad general-gubernatoriai negali užginti valstiečiams katalikams pirkti žemės daugiau per 60 desetinų. Prie general-gubernatoriaus prigulį tiktai duoti liūdijimą, kad ūkininkas, norįs žemę pirkti, nėra politikaiškai praskaltęs. Valstietis, kad ir katalikas, gavęs tokį paliūdijimą, galįs pirkti žemės, kiek tik nori.

Vis tai rodėsi reiškę visišką atmainymą blėdingų įstatymų, varžančių žemės pirkimą. Bet šitai 1901 metuose 27 sausio išėjo nauji įstatymai, už senuosius dar skaudesniai. Pagal tų naujų įstatymų valstiečiai katalikai nekumet negali nusipirkti žemės daugiau per 60 desetinų, priskaitant ir tą žemę, kurią jau turi neatskirti visi šeimynos sąnariai. Drauge-gi įsakyta general-gubernatoriams, kad net pavelijimą pirkti žemės lyg 60 desetinų teduotų labai retuose atsitikimuose. Taip valstiečiams katalikams žemės pirkimas paliko mažko ne suvis užgintas. Pagal tų naujų įstatymų jie atsirado blogesniame padėjime, negu bajorai. Bajorai, gavę nuo ministro pavelijimą, gali visuomet nusipirkti žemės lyg 60 desetinų; valstiečiai-gi katalikai tiktai labai retuose atsitikimuose tegali gauti pavelijimą ant žemės pirkimo lyg 60 desetinų. Antras patėmijimo vertas dalykas yra, kad, kaipo priežastis užgynimo, perdėtas pirkiko tikėjimas. Lyg šiol užgintas buvo žemės pirkimas toms

*) Žinotinas yra užpernykštis Senato nusprendimas (nuo 18 geg 1899 m. № 2147), bet vos tik šįmet teapgarsintas, juog žemė, atiduota ruskiams tam tikslui, idant lietuvius ruskintų, gali sugrižti į lietuvių katalikų rankas, jei ruskiai nenori Lietuvoje gyventi, arba neištesė žemę valdyti.

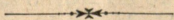
ypatoms, kurios buvo skaitomos už politiškai prasikalčiusias arba už nevertas vyresnybės užsitikėjimo. Dabar gana to, kad pirkikas išpažįsta katalikų tikėjimą. **Lietuviai** nors tiek gali pasidžiaugti, kad dabar **kenčia ne už ką kitą, kaip tiktai už savo tikėjimą.**

Kad žemės pirkimas lietuviams valstiečiams paliko teip suvaržytas, nebegalėdami jos daugiau prisipirkti, turi jie rūpintis nors tą gerai sunaudoti, kuri jau yra jų rankose. Teisybę pasakius, mūsų žmonės lyg šiol labai mažai teišmanė apie žemės išdirbimą ir, senovišku būdu ją išdirbdami, mažai teturėjo pelno. Viską trukdo bendras žemės valdymas, kurs tebėra mažko ne visoje Lietuvoje. Kitur žmonės seniai jau suprato blėdingumą bendro žemės valdymo ir, išsiskyre iš sodžių, išėina į viensėdijas, ir netrukę patįs persitikrina, kaip didelę turi iš to naudą. Neseniai, gavome žinoti, išėjo iš sodžių į viensėdijas: Skrebetiškiei, Burginiai, Mitrošiūnai Saločių parapijos; Šunkiškiai Pasvalio parapijos, Josiškiai Biržų parapijos.

Prie bendro žemės valdymo daug ji neduoda pelno, dėlto kad trečią dalį reikia laikyti pūdymu. Ta pati žemė padalyta į siaurus rėžius su daugybe ežių. Sodžiaus laukai, kur gyvena koks 15 ūkininkų, turi ilgumo apie 2 verstu ir tiek pat platumo. Kiekvienas ūkininkas turi juose kokį 10 ar 15 siaurų žemės sklipelių ir tiek pat ežių. Skaitant, kad kiekviena ežia užima mažiausius pusę aršinos, **kiekvienam ūkininkui atsimeta ant ežių po 10—15 pūsaršinių sklipų po 2 verstu ilgumo arba apie desetiną žemės.** Per lauko ilgumą ir platumą ūkininkui reikia iš namų toli vaikščioti prie darbo ir pertai turi didelę sugaištį ir žymiai pasidina darbas. Nebesakau jau apie tai, kad bendrai valdant žemę, ūkininkas nebegali pagal savo valios ir išmanymo vesti ūkininkystės, ir pertai mūsų žmonės, sodžiuose gyvenantįs, suvis pasibaigė.

Girdėti, kad šimet rudenį Peterburge būs suvadinta tam tikra komisija, kuri taravosis, kaip panaikinus bendrą žemės valdymą, galima padėti ūkininkams išėiti į viensėdijas. Sako, būk nutarsią, kad sutinkant dviem gyventojų dalim

išsiskirti iš sodžių, trečioji busiant priversta sutikti su daugumu. Reikia tiktai, kad mūsų ūkininkai suprastų ant galo naudingumą tokio pasidalijimo ir rūpintusi jį ko greičiausiai įvykinti. (Apie skirstymos į viensėdžius skaityk ir kitur „Tėvynės Sarge“ šių metų.) A. K.

Kas tas yra „bedievis“ ir kas rašo ant kunigų?

Neb' atminu, kame tai skaičiau vieną pašnekesį „mokslinčiaus“, kurs, surinkęs burį „tamsuolių“, aniems išrodinėjo, kad žmogus su visais savo jausmais, norais ir siekais — yra tai **ištobulintas gyvulys** . . . Vienas iš klausytojų, žinoma, „tamsuolis“, nesupratęs to „mokslo“, atsikreipė į savo mokytoji, ir paklausė: „tai ir ponulis turi būti esi **gyvulys**; ir prie kokios veislės priguli?“ Mokslinčius, ant tokio „nemazgotburnio“ užklausimo supykęs atsakė: „e, niekus šneki! ar tu nematai, kad aš esmi **žmogus!**“ Skaitydams lietuviškus laikraščius: „Varpą“ ir „Ūkininką“, aš vis priminu tą „mokslinčiaus“ su „tamsuoliu“ pašnekesį. No. 2 ir 3 „Tėvynės Sargo“ buvo jau išrodyta, kiek tie „mokslinčiai“ iš „Varpo“ ir „Ūkininko“ **pribliužnijo** ant Dievo, tikėjimo ir jo tarnų, bet tu jiems pasakyk, kad esate „bedieviais“, tai jie tau išrodys „kas tas yra bedievis“. (Žiurėk No. 3 „Ūkininko“). Bet kas tas yra „bedievis“? Ant to klausimo, rodos, ir kūdikis gali atsakyti. Bedieviu vadiname tokį žmogų, kurs netiki į Dievą, t. y. nepripažįsta Augščiausios Esybės, tyčiojasi iš tikėjimo ir jo tarnų. Bet kaip išguldo bedievybę „Ūkininkas“? „Ūkininkas“, arba, aiškiaus sakant, rašytojas straipsnio, „kas tai yra bedievis“, sako, kad tas, kurs kunigus juodina arba ant kunigų išmislinėja nebūtus daiktus, tai tik peržengia vieną iš dešimties Dievo prisakymų: „Nekalbėk neteisiam prieš artimą savo!“ Gerai. Bet, ar tik vieną prisakymą teperžengia? Tas, kurs tyčiomis juodina kunigus, kaipo Dievo ir tikėjimo tarnus, kokį turi tikslą? Pažemindams kunigus, kaipo Dievo tarnus, pažemina vienkart aną žmonių tikėjimą į Dievą arba Augščiausią Esybę arba, antraip sakant, platina bedievybę. Bet mūsų „mokslinčiai“

sako: „męs tikėjimą godojame, tik kunigų neapkenčiame“. Gerai; paimkime dabar garbingų medikų arba daktarų amatai ir pasakykime, kad mediciną arba mokslą apie žmonių gydimą męs godojame, bet daktarų neapkenčiame, dėlto kad anie yra visi žmogžudžiai, vagis ir paleistuviai. Na, ką pasakysite ant to? No. 3 „Ūkininko“ straipsnyje: „Tamsybės vaisiai“ p. V. Kapsukas, ištraukęs iš kokio tai vokiško socialistiško šlamšto statistiką prasikaltusių, Italijos kunigų, šaukia, „kaip pabludęs“, kad visus „dūšelių ganytojus“ reikėtų išvyti su vezdais netik iš Lietuvos, bet ir iš visos pasaulės. Na, o kad teip paimtumime statistiką prasikaltusių gydytojų, aš misliju, kad dar didesni skaitlių atrastumime plėšikų, prigaudinėtojų, paleistuvų ir tt. Pradėkime dabar, ant paveikslo p. Kapsuko, siundyti ant gydytojų ir iš visos gerklės šaukti, kad gydytojai mums yra nereikalingi, veltėdžiai, prigaudinėtojai ir tt. Ir ką ant to pasakytumite? Pasakytumite, kad tai yra darbas kokio nors pasvaigėlio arba, „prakeiktos tamsybės“ sunaus. Išnaikindami daktarus, išnaikintumime mediciną arba mokslą apie žmonių gydymą. Išnaikindami kunigus, sugriautumime tikėjimą arba, antraip sakant, išplatintumime bedievystę. Mūsų „mokslinčiai“ iš „Varpo“ ir „Ūkininko“ mums dažnai užmetinėja, kad męs neatskiriamie kunigą nuo Dievo arba tikėjimo. Palūkėkite! Męs niekados netvirtinome, kad kunigas yra tai Dievas arba tikėjimas. Toksai tvirtinimas būtų blazgatijimas ant Dievo. Pagal mokslo Bažnyčios šventos Dievas yra mūsų Sutvertojas, Rėdytojas ir Valdytojas, o kunigas — Dievo tarnas. Kaip daktaras yra perstatytojas medicinos, teip kunigas yra perstatytojas Dievo — ant žemės. Kas užpuldinėdams ant svietiškujų gydytojų išjuokia jų mokslą, tas nori sugriauti arba pažeminti akyse žmonių jų mokslą; teip-pat, kas užpuldinėja ant dvasiškujų gydytojų, išjuokdams jų mokslą, tas nori pažeminti arba sugriauti jų mokslą arba tikėjimą į Augščiausią Esybę. Toksai žmogus vadinas „bedievis“. Bet tu pasakyk kokiam „Ūkininko“ korespondentui, kunigų apšmeižtojui, kad tu esi „bedievis“, tai jis išsižios ir visą savo tulžį ant tavęs išlies, aiškindams, kad jis ne bedievis. Na, ir kas jis toks yra? Dievai aną žino! aš jau nežinau!

O „kas ant kunigų rašo“? Klausia „Ūkininkas“ savo „Naujienose“ № 5 šių metų. Ir apsakydams istoriją vieno iš seminarijos išvaryto klieriko, Kaušaičio, sako, kad ant kunigų į laikraščius rašo klierikbūviai, arba „kandidatai į kunigus“. Tam „Ūkininko“ prisipažinimui negalima netikėti. Perniai metą № 12 „Tėvynės Sargo“ buvo atspausta mano apysaka: „Kandidatas į kunigus“. Tenai buvo aprašytas gyvenimas vieno jauno vaikinėlio, Antano Pakaušio, kurs motinos varomas į seminariją, aną (motiną) visokiais būdais prigaudinėjo, paskui pavirto į bedievi paleistuvą, žmonių skriaudiką ir ant galo į . . . korespondentą bedieviškų laikraščių „Peklos Pasiuntinio ir „Pragaro Skambalo“, kuriuose mokino visus kunigus visokių dorybių, kaip va: dievo-baimingumo, teisingumo, prisiturėjimo nuo godulystės ir . . . paleistuvystės. Nekurie „kritikai“, net mūsų šalininkai, man nurodė, kad ta apysaka yra paimta ne iš lietuviško gyvenimo, bet daugiausiai iš fantazijos, kaipo atskiras faktas, kurs visuomenės reikalą dar nekarakterizuoja. Apy-saka — nurodė man — turi būti kaipo zerkolas, kuriame geros ir blogos visuomenės pusės atsimuša. Aš ant to visai sutinku; bet, kad mano apysakoje buvo aprašytas **ne** atskiras faktas ir **ne** iš fantazijos paimtas, bet iš gyvenimo, tai apie tą patvirtina patsai „Ūkininkas“ savo straipsnyje: „kas ant kunigų rašo“? Teisybė, „Ūkininkas“ savotiškai išveda kalčią klieriko Kaušaičio išvaymo iš seminarijos numeta ant vietinio prabaščiaus Kulboko, kurs į seminariją **donosą** nurašė, kad klierikas Kaušaitis, persirėdęs svietiškais drabužiais, ėjo į Prūsus kontrabandą nešti. „Tadą tą nabagėlį ir nepriėmė į seminariją. Tai ką toks paskui nerašys“? — baigia „Ūkininkas“ savo raštą. Žinoma, ką toks paskui nerašys! juog ir ansai „kandidatas į kunigus“, Antanas Pakaušis, subartas prabaščiaus už savo nedorus pasielgimus, rašė **donosą** ant prabaščiaus visųpirmu prie vyskupo, paskui prie gubernatoriaus ir, ant galo, korespondenciją į bedieviškus laikraščius, vis pripliekdamas prabaščiui jo gaspadinę, kuri buvo tik Dievui dūšią kalta.

Męs dabar klausiamo „Ūkininko“, koks klierikbūvis Kaušaitis ar „kandidatas į kunigus“ Pakaušis rašė jovalinę

korespondencija iš **Korsakiškio** apie kunigą Genį? (Žiurėk „Ukininko“ № 3). Męs per gerus žmones ištyrėme viską ant vietos ir laikome už priedermę pranešti, kad ta korespondenpalaikė, apšmeižanti kunigą Genį, nuo pradžios lyg pabaigos yra — **grynas išmislas**. (Buvo aprašyta toje korespondentpalaikėje, kaip kunigas Genys dėl kokios tai senmergės Jozefos Jagmin, mokačios tik **verkti ir dainuoti**, išvaręs nuo savęs seserį, kuri buvusi prie jo už gospadinę. Dalykas visai asabiškas ir tokioms korespondencijoms vienutinė vieta: krepšys, o ne laikraštis. Bet mat čė buvo kunigas įpainiotas, o jau apie tą negalima tylėti. Kas-žin, ar mūsų „Varpininkai“ savo laikraščiuose nepadirbs kokį **rubrikum** aprašymui kunigų kiaulių, avių, žašų ir vištų? Tai būtų neblogai!) № 5 „Varpo“ šių metų straipsnyje: „**Credo**“ skaitome: „**Męs — vadovai kilstančios tautos negalime eiti šunkeliais ir meluoti, nes kiteip mums nustos įtikėti žmonės ir mūsų darbai ir vargai būs perniek...**“ Tikra tiesa! Kas nori būti „vadovu“, tas turi eiti tiesiu keliu, o ne šunkeliais. Kas godoja tikėjimą, tas ant jo tarnų neužpuldinėja. Toksai vienoje vietoje tikėjimo išpažinimas ir jo apginimas, o kitoje vietoje sumaišymais dumblais kunigijos ir jos mokslo, tok-sai kelias yra kreivas, vedantis į šunkelius. Ne veidmainystės keliais pakelsime „tautą“ ir pagarsinsime savo vardą, bet tiesos ir teisybės keliais eidami iškovosime aną pageldautą laisvę, lygybę ir meilę, o priešingai, kaip sako patsai „Varpas“, „mums nustos įtikėti žmonės ir mūsų darbai ir vargai būs perniek...“ Bet, ar žmonės jau tik nenu-stojo mūsų „Varpininkams“ tikėti? № 5 „Ukininko“ skaitome tokį „tamsuolio“ išpažinimą: „Tai brudas tos knygelės! aš dar pirmiaus skaitydavau „Ūk-ką“, bet dabar mečiau į šalį viską, ba griekas tą „Ukininką“ skaityti, kad tik kas ten tarp kunigų, ar bažnyčioje atsitinka, tai cielus lapus prirašo ir žmogų papiktina...“ Mokintasis „Ukininko“ rašytojas ar pasijuokia iš „grieko“, bet mums rodos, tai visųgeriausias ir išmintingiausias atsakymas „tamsuolio“ ant „mokintų“ „Ukininko“ raštų. Iš vaisių jų, **pažinsite juos, pasakė V. Kristus. Ir pažino...**

Dėdė Antanaxas.

Mūsų mokslavietės.

1. Pagerinkime naminį mūsų mokymą!

Nors vyresnybė stengias kodaugiausia pristatyti lietuviams mokyklą, idant kogreičiausia jie susirusintų; nors ant tų mokyklų kodaugiausia nuo pačių lietuvių pinigų išplėšia, — vienok lietuviai, ir pinigus mokėdami, nelabai žiūri į tas mokyklas, kur negalima išmokti reikalingiausio dalyko — Dievo garbės iš spauzdintų savų knygų. Savo vaikus mokina paslaptiniuose mokyklose. Vyresnybė norėjo ir nori užmesti lietuviams „szkoły gramoty“, tai yra lygiai tokį pat būdą mokymimo vaikų, kaip jau nuo seno yra Lietuvoje. Susirenka štai keletas vaikų, atsiranda koks mokantis ir . . . mokslas eina; mokias skaityti, mokias poterių; jei mokytojas gudresnis, tai pamoko dar ir rašyti, ir skaitliuoti. Niekas to būdo mokymimos nepramanė, niekas galvos nelaužė, kaip tatai prisireikė ruskiams daryti: lietuvius išmokė — tikras reikalas, ir veltui ruskiai rūpintų tą būdą mokymimo vaikų panaikinti, kol ne daleis kartu su maskoliška kalba mokyti ir lietuviškos. Tada lietuviška mokykla susilies su „szkola gramoty“. Negut ruskiai vis dar spirtųs prie užsimanymo, kad lietuviuskatalikus būtina ruskiai-pravoslauni mokyti; tada, žinoma, vis-gi lietuviai šalinsis, gelbės katalikystę, nors su skriauda kalbos. Ruskiai-mokytojai mūsų kalbos nežiurės, nes mūsų nemoka ir mokytis nemislija, o lietuvių-pravoslaunų jug nėra. Teip tatai menkoms lietuviškoms mokyklėlėms lemta koilgiausiai gyvuoti, apsidairant pro langus, ar nevažiuoja į kiemą koksai raudonsiūlis. Jei teip, tai vertėtų pravesti geresnį būdą mokymimo, ant geresnių elementorių, ant tokių, kaip A. iš B.; pramanyti lengvesnę būdą išsimokymimo rašyti, kad, lapelį gavęs, galėtų žmogus suprasti, kaip reikia ranka nuvaldyti parašant parodomą raidę; išduoti koprasčiaus; skaitliavimo vadovėlį. Gerų elementorių mums netrūksta; katekizmų, maldaknygių, geografijų, istorijų — irgi; rašyti galima mokytis iš „Чешскій алфавитъ'o“, Vilniuje su daleidimu cenzuros

išspausto. Kaštuoja: 1 kap. lapelis.*) Reikia tik pasirūpinti apie persigabenimą, surasti tam tikrus žmones, kurie moka tai padaryti. Tai vienas visų didžiausių dalykas.

Antrasis pagerintinas dalykas — tai perdidelis spaudimas vaikų prie knygų. Vaikai su virpuliu laukia žiemos, kada nuo pat pusryčių lyg pat vakaro reiks nuobudžiuoti už knygų. Vaikų protas minkštas, kantrybė maža; reikia su saiku viską daryti. Kada yra noras, tai ir protas blaivesnis, ir mokslas geriausias; kada pervirš spausime prie knygų, mislįs nebestos ant vietos, išsiskirstys, galva ir akys nuvargs ir per tą mokslą — tik dar minkštesnį protą vaikas įgys. Mūsų sodiečiai žiūri į mokslą, kaip į lengviausią darbą, zobovą: dirbk, dirbk ir nepavargk, nors atilsio turi — tik kol pavalgai. Teip mokydamies, rūpestingieji visiškai suvargsta, tinginiai gi — užsikietina tinginystėje. Neminėsime jau apie vodingumą sėdėjimo per kiaurą dieną už stalo; pavasarį vaikai išrodo, kaip nusiperėję. Ir teip, nenorėkime per daug, nes gausime per maž. Leiskime vaikams pabėgioti, pasibovyti kokiais niekas, o mokslą kiškime į tarpą zobovų. Apart to, trobos oras tebutie kėgryniausis: nė šuto, nė garų, nė nuodėgulių, nė by kokios smarvės kad nebūtų: geras oras — pusė sveikatos, galvos nesuskaudina, kraują čystija.

Tėvai ir mokytojai! kol pradėsite mokyti savo kūdikius, pirmu parūpinkite kodaugiausia visokių mokslų knygų. Kas tai matė — mokyti tik ant maldaknygės? Sako: „jug kunigu nebus“, lyg tik vienam kunigui mokslas tereikalingas. Iš Rytmetinių Maldų gudrus nebūsi: tai malda, o ne proto lavinimas. Pakelkime šiek-tiek augštyt paslaptinį mūsų vaikų mokymą, tai nuo jų ir augesniejie šiek-tiek apsišvies. Kiek tai suaugusios mūsų jaunumenės ne žino, ką veikti; taško kortas dieną-naktį ir niekus tauzija; iš nuobudžio kits paveizdėtų į vaikų darbą.

Šviesesniejie lietuviai! rūpinkitės apie pagerinimą naminių savo mokyklų, nes kas-gi gali būti svarbesnis už vaikų auklėjimą? Nuo jų priguli mūsų senatvės ir

*) Skaitnavimo vadovėli jau tarime redakcijoje. Red.

tėvynės cielybė; senesniejie ką įgijo, tą ir turės: į anuos nebėr ko bežiūrėti ir viltį ant jų padėti. Ką išleidžiame ant bavarско ir kitų niekų, padėkime ant vaikų auklėjimo, jų dvasios stiprinimo, tėvynės meilės žadinimo. Tamsu mums; ale per rūpestį apšviestųjų mūsų brolių aušra jau prabrėško, saulė teka, tik už storų audrinių debesų, kurius ant mūsų lietuvių nevydonai užvilko, mės ją menkai tejaučiamo. Skubink pūsti mums, meilus vėjeli! nuvaryk nuo saulės debesis; teprasiblaivo Lietuvos padangė, teprasijuokia į mus šviesi saulė, tenudžiovina mūsų akis!! Kiek per vieną dieną pavasario giedra pakelia medžių žalumą... O, Dieve visagalis! Kaip staigiai sustiprėtų ir Lietuva, kad laisvę spaudos ir mokyklų įgytų! Svetimi stebėtus į mūsų metauges...
J. Laukinis.

2. **Indriejave**, Ras. pav. Skubinuos pagirti indriejaviškius už tatai, kad savo valsčiaus namuose ketina įtiecti katalikišką kryžių, prie sienos prikalamą, kurs, žinoma, šimtą syk geriaus už visokius „zercalus“ rodys susirinkusiems, juog visų pirmu reikia rūpintis apie Dangaus karalystę ir teisybę jos.

Girdėti, staršina jau ir pinigus tur susirinkęs; tik skubite gražų ir dorą užmanymą įvykinti!

Garai, kad vyrai neprisiėmė maskolių feldfebelių, kurius „pasredninkas“ norėjo indriejaviečiams antmesti, idant jų vaikus po sodžius mokintų pravoslaunos žėgnonės ir maskoliškų keiksmų; teipogi išmintingai padarė Indriejavo valsčius, nesiduodamas priversti naują magaziną statyti į vietą senojo, kurį valdžia pardavė ir pinigus (apie 60 tukstančių rub.!) sau užgrobe, reikalaujamas sugražinimo užgrobtų pinigų.

Tiktai viename dalyke apsiriko indriejaviečiai; lengviai sutikdami naują mokyklą statyti į senosios vietą, neprisiminę komisijai nė pusės žodžio apie įvedimą į naują mokyklą katekizmo mokslo žemaitiškai, o teipogi žemaitiško rašto. Rodos, jei statome savo kaštu mokyklą ir „užitelų“ užlaikome, tai turime provą reikalauti, kad bent mūsų vaikų neskriaustų valdžia, užgindama jiems mokintis Dievą garbinti sau prigimtoje kalboje. — Jau Dievui dėku daugumas

supranta, juog apšvietimas teip mus reikalingas, kaip oras ir saulės šviesa; bet nelaimė mūsų, kad lyg šiol dar retas teišmano, juog iš maskoliškų mokyklų jo negalime pasemti. Anos yra įtiektos dėl veikesnio mūsų vaikų į pravoslaunus maskoliukus perdirbimo, o ne dėl tikro ju apšvietimo. Kiteip negyniotų mūsų vaikams bent katekizmo dorai pasimokinti motiniškoje kalboje.

Girdėti, būk učitelius gandinęs vyrus, kad suvis atsižadėtų mokyklos ir paduotų ją „ministerijos užveizdai; tuokart, gird, nieko nekaštuosianti ir geresnė būsianti“ . . . . Tik ne mums. Dabar, iki mokykla valsčiui priguli, vyrai turi šioki toki balsą, padavę-gi ją „skarbui“, būs su vis nuo mokyklos pašalinti, o tuokart „skarbas“, darys su mūsų vaikais, ką tik norės. Visųpirmu, padirbs mokykloje kambarį popui „molebnus“ provyti, paskui iškiš pro stogą kreivą kryžių ir būs gatava cerkvę; pradės ją lankyti popas ir krapyti vaikus. Nemislykit vienok, indriejaviečiai, tą geradėjistę veltui gauti! Tiesa, padavę savo mokyklą rėdai, patįs nemokėsite algos nė „učiteliui“, nė popui; bet mokesnius ant tos dalies reiks nešti į „kaznačėistvą“, o iš ten jūsų pinigais būs apmokami učitelius ir popas, kad veikiaus jūsų vaikus maskolintų. Dėlto netikėkit per daug švelniems pasredninko žodžiams, ir liaukitės su maskoliais sėbravę; geriaus padarykite talką ir išvežkite mėšlus iš savo valsčiaus (selskos), kurs parėjus raštininkui Kiriejėvui, tapo tikra karčiama. Šventomis ir valsčiaus sueigų dienomis nuolatinis girtuokliavimas. Kad pišorius su savo trimis pagelbininkais-valkiatomis traukia kaip veršis tą smarvę-degtinę, nėra dyvų; bet kad jam padeda girtuokliauti storasta ir kiti valsčiaus išrinktieji vyrai, tai jau dyvų dyvai. Gėda indriejaviškiams, kad būdami gan akylūs kituose dalykuose, esate prasti gaspadoriai, ir rugpjučiui prasidėjus savo valsčiaus dar nenuvalijote. *Pyplys.*

3. **Radviliškyje.** Štai žinia, parodanti, kaip mūsų žmonės dar nemoka patįs rūpintis apie savo reikalus. Perniai, kad vieną kartą dėl kokios ten priežasties maž vyrų tepribuvo į kuopą, pamatę tai, raštininkas su mokytoju gerai juos pamylėjo, o vyrai pakėlė jiems algas. Teip

valsčiui prisidėjo apie 700 rub. mokesčių. Šimet vėl Vilniaus apšviestūnai užsimanė įtaisyti Radviliškyje parapijinę mokyklą. Po Velykų, sukvietę rinktinis vyrus į kuopą, prašė, kad jie apsiimtų užlaikyti tą mokyklą. Negana to, kad į kuopą pribuvo patsai tarpininkas, parsikvietė dar mokyklų inspektorių, mislydami, kad vyrai susiegės prieš tokią daugybę ponų.

Radviliškiai ir teip jau nusigyvenę, suvis nenorėtų mokyklos, kurios užlaikymas jiems kaštuotų į dvi tūkstanti rublių; bet pamatę tokią skaitlingą ponybę, tikrai suvis nusiminė ir nebedrįso nė žodžio ištaryti prieš. „Kad jau sakote, juog mokykla reikalinga, tai tegu jau ir būs“. Bet tarp jų palaukus atsirado keletas drąsesnių, kurie atmušo visus prašymus, ir vyrai, lyg sočiai prisirieję, mokyklos — nepriėmė.

A. K.

4. **Kvėdarnoje.** Ras. p. Čę jau visiškai suiro valstinė mokykla. Galima būtų iš to džiaugtis, kad vargšai Kvėdarniškiei nebūtų verčiami naują savo iškaščiais pastatyti. Nuo to ir neišsisuksi. Bet štai ką tarpininkas norėjo iškirsti! O-gi rengės Kvėdarniškius priversti naują mokyklą ant dviejų gyvenimų patstatyti, kad ir popui atvažiavus būtų kur „gospodi pomilui“ pagiedoti. Apie tą savo užmanymą pasigyrė Kvėdarnos raštininkui, bet šis, neiškęsdamas, kaip vilks nekaukęs, ėmė nuo savęs vyrams prikalbinėti, kad, gird, labai praverstų prie Kvėdarnos mokyklos ir cerkvėlė. Bet Kvėdarniškiei ne paikiai. Pišorpalaiikiui kailį ko tik ne iškaršė už niektauzijimą, teip juog ir tarpininkas į Kvėdarną atgyliavęs, apie popą ir prisiminti nedrįso ir tik teragino vyrukus mokyklą ant dviejų gyvenimų statyti.

Vyrai tečiau griežtai pasisakė tik tokius namus testatysią, kad jų vaikams vietos būtų užtektinai, bet popui nė kertelės. Tuo tarpininkas ir išbrazdėjo.

Pagirti Kvėdarniškiei! Kad būtumet nesusipratę, tai Kvėdarnoje cerkvę jau būtumet turėję. Į pradžią gal tik retsykais popas būtų tevažiavęs, bet ilgainiui teip būtų prijunkęs, kad ir su pečšluoste nebūtumet galėję jį iškrapštyti, kaip grovas Tiškėvičė anuomet iš

Palangos progimnazijos popas iškrapyti nestengė. Mat ir ten, grapei nieko nežinant, iš pradžios tik retsykais viename progimnazijos kambarėlyj savo molebną atskambindavo, bet neilgai trukus, kyšt iškišo per stogą kreivą ruską kryžių, ir Palangoj stojos cerkvė, o popas ant visados ten apsigyveno. Štai tau, giltine, tabokos! Nuo to laiko Palangoj katalikai tik keturius sykius ant metų tegali eiti apie bažnyčią, o kitur tai neleidžia eiti anė syki. Teip būtų buvę ir Kvėdarnoje!

Sergėjus.

5. Gera mokslinyčia.

Pačiam' gale sodžiaus yr' didi naujina
 (Senieji ar verkti, ar džiaugtis nežino):
 Naują tik dabar trobą pastatė,
 Kokios dar lyg šiol sodžiai nemate;
 Prinešė suolų daugybę į vieną saklyčią . . .
 Ir visi šnibžda, juog būs tai mokslinyčia.
 Gal tai ir gera, gal bloga naujina . . .
 Liep' vaikams eiti dėl kokio ten čiarto!
 Liepia klebonas, liepia staršina, —
 Tai tegu sau eina: jug bartis neverta!
 Pradžią darydams, klebonas atėjo,
 Pašventė sienas ir ilgai kalbėjo
 Apie šviesesnius ateinančius laikus,
 Apie šventuosius, kurie mokė vaikus, —
 Taip gražiai kalbėjo, kad bobos net alpo,
 Nors nesuprato, apie ką čę kalba.
 Jaunas poniukas: barzdelė vos dygsta,
 Mitrus, it kupčius, kursai linus lygsta,
 Sveikina žmones, kleboną ir dvarą,
 Kalb' apie mokslą ir prie darbo varo.
 Kas-gi čę stosis, Motin Sopulinga:
 Vaikai dėl knygos prie darbo aptingo!
 Liepia jiems praustis ir galvas šukuoti;
 Liepia skaityti, kaip žydams, skaitliuoti;
 Keli Dievai danguje, kalb' vaikams klebonas, —
 Pabaiga svieto! Dūkst', matyti, ponas:
 Rašo, bliauna, skaito, net dreba sienos,
 Mislytum' turgaus užėjo dienos.

Grižta vaikučiai — jau gulti laikas.
 Iš viso burio vien's skiriamas vaikas
 Ir laužo galvą. „Nedaug temoku . . .
 Sakė klebonas, kad vaikai prasčiokų
 Galų įgyti sau vardą garsingą
 Jei mylės mokslą ir teisingą knygą, —
 Tad, užsidaręs viens patsai kamaroj,
 Kada prie darbo nieks manęs nevaro,
 Skaitysiu naktį, skaitysiu lyg ryto,
 Kol neišmoksiu, kas yr' parašyta!
 Duokim', kad viską aš jau išmokau.
 Argi bebūsiu tokiu prasčioku,
 Kaip mano broliai? Po rudens rasas,
 Ganydams jaučius, braidysiu basas?
 D rbsiu su kirviu, žembiu ir dalgiu?
 Stiprįsiu kūną jebkokiu valgiu,
 Nuo kurio veidas anų išblyško?? . .
 Oi, nevarysiu aš mokslo į mišką!“
 (Dar žada būti).

Plikis.

Įvairios žinios.

1. **Lietuviškos pamaldos Vilniuje.** Raštas iš Vilniaus.
 14 d. spalio m. Mylimieji Vientaučiai! Skubinamės
 pranešti Jūsų Mylistoms — apie didį džiaugsmą ir linksmybę:
 šendieną Jo Mylista Vilniaus Vyskupas Zvieravičius, už-
 jauzdamas dvasiškus lietuvių reikalus, ne tik paskyrė
 lietuviams Š. Mikalojaus bažnyčią su lietuviu kunigu, bet
 dar įsakė visiems Vilniaus kunigams apskelbti iš sakyklų,
 juog lietuviams paskiria 22, 23 ir 24 dieną apvaikščiojimui
 Jubiliejaus Katedros bažnyčioje su lietuviškais pamokslais
 ir lietuviškomis giesmėmis. Būsimieji didi iškilmė ir
 gražybė.

A. V.

P. S. Ačiu-gi Viešpačiam už užbaigtus vargus! Jo
 Mylista Vyskupas tikrai dvasiškai atlygina lietuviams
 paniekinimą jų per taip ilgus metus. Lietuviai atsimokės
 už tai širdingu prisirišimu prie Augštojo savo Piemenio.

Vieno tik mes bijome, kad tasai pervėlyvas Jubiliejaus apvaikčiojimas nesuklaidintų lenkų: lietuviai, nesivildami tokios mylistos, gan greit jau visi atliko jubiliejinius lankymus bažnyčių ir spaviednę, kaip mokėjo. Dabar, kad pasirodys mažas skaitlius atliekančių, lenkai tars: žiūrėkite, kokia saujelė lietuvių bėra Vilniuje! Ar-gi verta dėl to galvą sau sukti? „Kraj'us“ Vilniaus lietuvius aprokuoja ant 2.000. Mums rodos, jų daugians atsiras, kada kunigai ims geriaus juos ganyti.

Red.

2. **Jubiliejaus atbalsiai.** Puikios Didžiojo Jubiliejaus pamaldos Žemaičių Vyskupijoje prasidėjo vilijoje š. Jono procesija per didįjį plečių iš Seminarijos bažnyčios į katedrą. Kaip Kaunas Kaunu, nematyta tokios iškilmės. Nuo 1863 m. Kaunas nematė nēmažiausios viešos procesijos. Šimtai baznytinių ženklų: karūnų, liktorių, altorėlių etc., daugybė kunigų pilname apsirėdyme, 100 Klierikų, po baldachinu — Vyskupas vyskupiškai apsirėdęs, puikiausias giedojimas (tu Kaunas toli pragarsėjo), tiesiog nesuskaitomos žmonių minios, užėmusios visą plečių, ulyčias, balkonų, (otelių langai net užrendavoti buvo), — vis tai teip sujudino, sugriaudino širdis, juog pusė žmonių su ašaromis ėjo. Nors katedros angoje buvo neišpasakyta spūstis, tečiaus nuo priepuolių geriausias Dievas gelbėjo.

Pravoslaunoji Kauno dvasiškija dėl sumažinimo katalikų šlovės tame pat laike prasimanė įsteigti irgi labai iškilmingą procesiją: pasiėmė ikoną iš cerkvės, ant pleciaus esančios (seniaus buvo tai kunigų Jezavitų bažnyčia), ėjo pro katalikų katedrą į naująją cerkvę. Įsimaišiusi į katalikų būrį, pravoslaviškoji procesija apsistojo, ir arkijeriejus ilgai — ilgai kryžiumi žėgnojo minią, kaip kokią griaustinį debesį nubaidydamas, nuduodamas gal, juog gailis „paklydusių“ katalikų. Ale pravoslaunieji svietiškiejie pilnai buvo atsidadę katalikų iškilmei; ne vieną girdėjai, kaip su užvydėjimu ir gailėsčiu į sąsiedą tarė: „vienok katalikų dar tvirtai tebetikima. Teip gyvo tikėjimo pas mus veltui jieškotumi“. „Prib. K. Gub. Wied“ ant rytojaus apskelbė svietui, juog ant procesijos pernešimo ikonos susirinko kauliečių į keles dešimtis tūkstančių, užtylėdama apie katali-

kiškąją procesiją. Tegu sau ir taip būs: lai nors tuo pasiguodžia.

Kaune prasidėjusios jubiliejinės pamaldos eina pakarčiui visoje Vyskupijoje paskirtose bažnyčiose po 3 dienas. Kunigų Jo Mylistai Žemaičių Vyskupui pavyko išgauti nuo gubernatoriaus net po 20 ant kiekvienos pamaldos. Bet policija nedaro nėkokių nemalonumo, jei ir daugiau susirenką; Raseiniuose, Šiauliuose buvę į 40. Kuršo gubernatorius Svierbiejevas, žinomas katalikų priešas ir nepergilaus proto, stačiai atrėžė, juog Kurliandija nėkuomet nematė tokio suplūdimo katalikiškosios dvasiškijos, tai ir nematys. Leidė todėl pasikviesti, kaip ant paprastų atlaidų, t. y. 2—3. Neįsitikėdamas, ar gerai padarė, kreipė Svierbiejevas į ministeriją, kuri atsakė, juog gerai padarė, trukdydamas katalikų iškilmes; juog Kauno gubernatorius todėl davė apėiti save; bet jau pervėlu duotą daleidimą atitraukti.

Teip su didele talka darbuojas Žemaičių dvasiškija su neišpasakyta nauda: kiekvienoje bažnyčioje nuramina po 5—6 tūkstančius sąžinių, kurių daugumas jautė kokią rakštį net nuo senų laikų; per kunigų rankas daugybę atlyginimų nuskriaustiems plaukia; kiti patįs neša saviems sąsiedams, atvirai prisipažindami skriaudikais esą; pažaidas kits kitam dovanoja, — na, ir kas suskaitys tuos visus puikius Jubilėjaus vaisius! Kadgi duotų Viešpats tvirtybę koilgiausiai ištvėrti tokiuose geruose apsižadėjimuose!

Puikiausį pavyzdį visotino dovanojimo, visotino užmiršimo skriaudų parodė Žemaičių didžponiai, didžturčiai: Plungės Kunigaikštis Mikolas Oginskis ir Šveکشnos grapas Adomas Plioteris. Turėdami nemieruotus miškus, jie tiesiog po porą tūkstančių rublių kasmet apturi pragaiščio per sauvalingą kirtimą medžių. Ramiai, be trukšmo pasakė jie kunigams - spaviedninkams, kad dalykas atlyginimo jiems skriaudų neužimtų nė jų, nė nusidėjusios galvos, nes panaikina sulyg šią dieną visas rokundas, visas provas, pilnai dovanodami norintiems pasitaisyti, kad ir šimtais ir tūkstančiomis rokuotų padarytą krividą. Girti juos čę nepriseina: jie padarė tik tiek, kiek išpuola padaryti geram krikščioniui, atmenant senovinį žydų ir krikščionių papra-

timą. Už savo mielaširdystę teapturi jie ir kiti jiems pavedus mielaširdystę nuo Viešpaties!

Toje šviesoje labai keistai išsirodo Retavo Kunigaikščio Bagdono Oginskio į apylinkės prabaščius raštas, kurį tuli kunigai priėmė net su trimytų balsu, kaip „manifestą“. Jis šiteip skamba: — Garbus Kunige Prabaščiaus! Šendiena vakare prasideda jubiliejinis laikas. Kad labai daug parapijonų kun. Prabaščiaus per ilgą eilią metų darė krividas mano miškuose, kad dėlto be atlyginimo arba persiprašymo niekas negali jubiliejinių mylistų apturėti, ryžaus iš vienos pusės palengvinti dvasiškijos triusą dalykuose išrišimo padarytų miško vagysčių, iš antros, palengvinti apturėjimą išrišimo, idant apskritai visiems tiems, kurie lyg šiai dienai padarė man kokią krividą miške, išimtingai imdami dėl savęs kuriavą, būtų jiems tai dovanota su sanlyga, kad daugiau nebevogtų. Priduriu, juog tai neapėma tų:

1. kurie vogė dėl pelno,
2. kurie įgijo mišką koku nors neteisingu būdu,
3. kurie turėjo bylą sūde ir laimėjo per papirktus liūdytojus.

Prašau, garbus Kunige Prabaščiaus, priimti žodžius tikros godonės:

Bagdonas Kunigaikštis Oginskis.

Retave. 23/VI/01 m. —

Vieną šventdienį Retavo prabaščius, į padangę iškeldamas, šlovino savo kunigaikštį už negirdėtą jo mylistą, dar-gi manifestu apreikštą — dovanojimą kuriavos — ir reikalavo pilno atlyginimo nuo tų, kurie kirto dėl pelno, kaip tai klumpdirbiai, arba pirkto nuo kunigaikščio med-sargių (medlinčių), neturinčių valios parduoti. Tatai tau „jubiliejinės mylistos“! Kuriavai mažkas mišką tevagia, nes žemaičiai daugiausiai patįs virbų turi; jei koks ubagėlis pasirenka šakų našta, už tai nė prieš kokį sūda jis neatsako ir nėjokių mylistų nereikalauja. Mišką kertą biedni amatninkai-rankpelniai, kurie arba neturi iš ko medžiagą pirkti, arba ir norėdami tinkamos negauna pirkti.

Jiems reikėjo mielaširdystės. Toliaus, daugiausiai nusideda perkantys mišką nuo medsargių, kuriems ponas algos nemoka, o kurie vis-gi turi pilvus ir veltui nenori tarnauti. Ir tiems reikėjo mielaširdystės. Tie-gi, kurie į sūdą stojo ir, bijodami už menką virbą užmokėti nemieruotą štrapą, kaip įmanydami, gynės, per kunigaikščio manifestą nė spaviednės neis, nes jei reiks pačiam kunigaikščiui prisipažinti, tai reiks ir sėbrus išduoti ir teip bylą atnaujinti arba jau teip nusižeminti, kiek žmogaus prigimimas nepakelia. Tokiu būdu Retavo „manifestas“ ne palengvino, bet apsunkino žmones. O koki-gi manifestą išduos žmonės, kuriems kunigaikštis kaltas? Sako į 24 tūkstančias...

Klausytojas.

3. **Iš Vegerių.** Vegeriai — Akmenės filija — ne per didis miestelis, stovi netoli Kuršo rubežiaus. Bažnyčia, klebonija ir kiti trobesiai nuplyšę, pasitursinę, apleisti. Apart vienos apipuvusios bažnytėlės, kuri aplopyta dar galėtų kęsti, visų kitų trobesius reikia arba per kraustyti, arba iš pamato naujai sutverti. Ant parapijonų pasitikėti nedaug ką galima, kadangi jų visai nedidelis skaitlius tėra, nors šiaip jau filija turi net į 90 desetinių žemės. Klebonijos, kaip ir kitų Vegerių ūkininkų, laukai išaina rėžiais. Keletos metų atgal vegeriškiai prašė vyresnybės daleidimo į kolonijas išsiskirstyti. Vos tik tai šįmet susilaukė maloningo atsakymo. Išpultų ir kunigui pasinaudoti ta proga, savo žemelę į krūvą sutraukti. Žmonės, Pakursėje gyvendami, užmiršta žemaičiais esant. Lietuviškų laikraščių dar nė uostyti nėra uostę. Reikėtų vienok jiems iš saviškio šaltenio gaiviančios šviesos, kad bent galėtų drąsiau kiek prieš latvystės įtakmę spirtės. Metuose 1826, gruodžio 21 dienoj būta čę Didžiojo Jubiliejaus pamaldos. Lūdijs paminklas ant šventoriaus šali bažnyčios anuose metuose pastatytas. Yra tai ketvirtainis mūro stulpas su Viešpaties munka ir stovylais šventųjų, iš visų keturių pusių giliai už stiklo į mūrą įbruktais. Viršunę dabina gelžies senobiškas su spinduliais kryželis. Užsiliko ir popieris su parašu, kokiam laike apvaikščiota Jubiliejų ir kas buvo fundatorium to paminklo. Tas

lenkiškai pabrėžtas raštas vietinio kunigo sujieškotas, į spelčius padoriai įdėtas, bažnyčioj ant sienos kabo. Turinys to rankraščio šitokis: Laikuose Popiežiaus Leono XIII kada valdė Rusų Ciecorystę Mikalojus Povilaitis, iš daleidimo Vyskupo Gedraičio — metuose 1826, gruodžio 21 dieną-asistuojant Daug-galiui kun. Žeimavičiui, Džiakonui, o vietiniam klebonui D. K. Žyčkai-Vegerių bažnyčioje tapo atlaikyta Jubiliejinė iškilmė.

Įsteigė Kryžių Adomas Stasiekevičė. —

Gražus tai mūsų senelių dievobaimingumo paminklas. Pritiktų ir po šių Jubiliejaus metų ypatingai prie tų bažnyčių, kur buvo jubiliejines pamaldos, panašus paminklai įsteigti. Tiesa, pats Tėvas Popiežius apie tai pasirūpino. Leonas XIII suteikė 200 dienų atleidų tiems, kas sukalbės 1 Sv. Mar. ir dievobaimingai pabučiuos tam tikrą bažnyčiose į sieną įtaisytą misinginį ar marmurinį kryžių.

Tas tatai kryžius su parašais paliks paminklu mūsų ainiams. Liūdna tik, kad ant kurių-nekurių tos rušies jubiliejinių kryžių, įtaisytų grynai lietuviškose bažnyčiose stovi lenkiški parašai, paduodantis atlaidus ir sankalbas apturėjimo jų. Ateitėje senobės palaikų tyrinėtojas tikrai pamislys, juo ta parapija, kurioj su tokiu parašu randas kryžius, buvo kitados lenkiška. Nes ir kaipgi lietuvis, nemokąs lenkiškai, galėjo naudotis tuo parašu, žinia apie ir suteikiamus jam atlaidus? Turėjo būti ta parapija lenkais užgyventa. — Pasakytų gal tik teip, nežinąs mūsų padėjimo. Turime dar ant savo nelaimės daug tokių, kurie rūpinas labiau apie lenkystę, neg apie supratimą ir pamokinimą žmonių. Pabandyk tik ką jiems ant šito pasakyti, o pasijusi, kaip spjaus tau „litvomanu“ į akis. Kur-gi tu dingai, šventa teisybe? Tikri lietuviai niekina savo tikros motinos kalbą! Stengias nors lenkiškais parašais, jei jau kitkuo nebegali, savo sanbrolius su skriauda dvasiškuose dalykuose, girdi, iš tamsybės į šviesą įtraukti!... Tikrai — rodos, dalykai nesuprantami, o vienok teisingi. Išsikalbėjimo, juog nėra lentų su lietuvišku antrašu, nėra, nes Kauno pabirkantas, p. Rekašius, tokias lentas pigiai lieja iš nerūdyjamo metalo,

ir daugumas išmintingų klebonų jas, o ne kitas nusipirko ir prikalo.

Ilganosis.

4. **Laiškelis į Redaktorių.** Maloningas Pone! Išreikškėte norą ypatingai mane pažinti. Bet kokią apturėsite iš to naudą? Esu menkas, suvargęs, ligomis susilpnintas, lėtas vaikelis; prigimimas nesuteikė man tokios kūniškos tvirtybės, kokios norėčiau; tuo tiktai pasiguodžiu, kad „lėtas“ esu negut dėlto, kad „lėtuvio“ vardą nešioju; o kur-gi rasi saldesnį vardą prieš „lėtuvio“ vardą??*) Su savo apylinkės žmonėmis, su savo draugais, su sanbroliais, su piemenėliais, rods, moku susikalbėti; kada-gi pas svetimus nueinu su koku tikslu, ypatingai pas didikus arba mokslavyrius, tai ir neišmanau, ką besakyti. Drąsumą atima ir tai, kad nė vienos dienos niekur nesimokiau; ką gavau žinoti, tai tik namie, patsai vienas knizdamos lietuviškose knygosė. Jausmų ir mislių turiu daug; kaip gaunu kiek laiko, tai nebežinau, nė nuo ko pradėti, nė kaip jausmai užgesyti. Betgi ir to laiko neperdaug; neturiu laisvės; kaip visa tėvynė suvaržyta, rankos ir kojos surakinėtos, teip ir aš. Ėmuos už daugalio, ir palieku nieko nepadirbęs, negut tik tai, ką užduodate. Dėlto-gi šimtą kartų ačiu Jums, kad teikiatės su manimi bent per laikraštį susišnekėti. Ak, kaip tai man linksmu! Pasilieku, širdingai Jus mylėdamas:

J. Laukinis.

5. **Vėlei susiprato!** Paslaptiniame Kauno Gubernatoriaus cirkuliore į Tarpininkus (nuo 17 d. bal. m. 1901 m. № 11324) matome šiokią tokią pravoslaviškos mūsų vyresnybės susipratimą. „Ne daugybė naujų cerkvių sumaskolins Lietuvių, bet pasidauginimas dorių pravoslavijos išpažintojų“; teip gubernatorius bara per labai uolus savo tarpininkus, kurie, įtikdami vyresnybei, nė šiam, nė tam pristatė po Lietuvą cerkvių, kaip grybų, ir vis dar tebelaužo galvas, kame dar pastatyti. Tuotarpu mažne visos jos stovi tuščios dėl mažo skaitliaus pravoslaunų, o išstatymas ir užlaikymas sugeria didžius pinigus. Gubernatorius

*) Ištikro bene tikriaus būs žodį „Lėtuva“ išvesti nuo „lėtų“ žmonių krašto?

todėl įsako tarpininkams, kad užmanydami naują cerkvę statyti, visųpirmu surinktų žinias, kam, kokiam skaitliui būs ji statoma, ir vis tai jam pačiam praneštų. — Mums seniai buvo aišku, kad su tomis cerkvėmis Lietuvoje valdžia nesizino, ką daranti: pastatys kokią lūštelę, kaip tabakerką, patupdys „batiušką“, kad mokytų „suklydusius“ katalikus „tikrojo“ — pravoslaviškojo tikėjimo, o tasai „suklydusių“ nė į akis nemato, negut koksai palaidūnas atsivilks, užtarymo prieš teisybę jieškodamas, kaip tai Tytavėnuose atsitinka. Kolainių popas atvirai sakos, neužilgo pasikarsias iš nebuvimo, ką veikti. Dieve brangus! O per kokias ašaras ir krividas panaikino Kolainių klioštorių kunigų Karmelitų, kuriems nėkadoms netrūko darbo!

6. **Krata ir judošiai.** Sako: pas Nakrošių Šatą policija knygas krato. Dar to buvo negirdėti, kad uriadniks eit' į klėtį, į seklyčią, į kamara! Žiurėkit, ką anas daro! Po postalčius ir lentynas jieško, kur Šato knygnas; išjieškojo ir ant galo, sudėjo visas ant stalo. Pisorius drauge sedėjo, uriadniką klausit pradėjo: „a čto? mozet jest protivnich . . . Nu, da! a vot į gazetį, chotia onie v pereplotie . . . Sako, kad visas surašę, pilną glėbį išsinešę. Matot, vyrai: raudonsiūliai apžiūri, kur knygos guli; tad reikia apsikavoti, akyveizdoj' nedėlioti. Ir pardavikų judošių tarp Uokspų ir tarp Nakrošių: sako, jau seniai uriadniks žino, kad Šatas laiko knygną. Kas pasakė? Gi lietuvis ėda, kaip žuvį žuvis. Oi, vertėtų toks pabarti ar šunobelėn pakarti! Oi, vyručiai, kokie laikai: persekioja mums paikai: nebėr Lietuvoj' linksmybes — kur tik klausai, čę rūstybės . . .

Nekurie yr' kunigėliai nesuprantą, nabagėliai . . . Susirinkti ir dainuoti ėma už grieką rokuoti; kad nebūtų vakaruškų, nė lietuviškų dainuškų, nė šokimų, nė gūžynių ant Kalėdų, ant Sekminių; niekur kuopon nesuseitų, iš bažnyčios namo eitų. O kaip čę jaunam iškęsti? Reik kiteip kaip prasimesti. Kur tik kalba ar dainuoja, maskoliškai talaluoja. Šit pareina iš kariaunos bernaitis sveikas ir jaunas; kits, nuo „ucenės“ pribuvęs, jau tartum nebe-

lietuvis. — „Nu, brat“, dabar padainuosim, męs „poruski“ užniūniuosim: ech, što ti, što ti: ja soldot pervoj roti“ ir tt. Kojom mina, rankom moja ir visi, kaip šunes, loja, tartum net žemė kiroja ir visas oras putoja. O mažesniai tai išgirdę, tartum iš miego pakirdę, ko tik liežuvį apverčia, liežuvėlį savo verčia (nes kiteip negirdžia): lietuviškai dainuot užginta, kad „karklinė“ ir ne „šventa“ . . . Dabar daug jau susiprato: vis svetimas laukan meta. Jauna tauta dvasios naujos — atgijo lietuvių kraujas! . .

Pastiprintų jaunus vyrus seniai sukavoti; sudrebėtų šiaurės sūnus, kad jie atsistotų, imtų skydas, ragotines ir aštirus saidokus, muštų gudus, raudonsiūlius ir piktus burliokus.

O, lietuviai, broliai mano, dvasia nenupulkim! turėkimės tik savybėj, prie gudų nepulkim! Tiek jau metų jie iš mūsų nieko neišdaro, nors kaišioja savo druską, nieko nepadaro; mato, kad jau naujas svietas ir būdas kitokis: skaito, rašo lietuviškai, — visiems mislįs tokios.

Teisybaitis.

7. **Iš rašto į Redaktorių.** Klausykite, girdėjau, juog labai smarkiai užpuldinėjate ant senosios kartos, kuri per savo apsileidimą, per nesirūpinimą apie lietuvišką rašenybę, atvėrė vartus maskoliškam drukui. Žinote, kad aš Jums blogo neveliju, o tuos dalykus, apie kurius darbuojatės, labai myliu; tik man labai skaudu, kad per tokius aiškius išreiškimus savo mislies ir idėjos prieš žmones, kitoniškos dvasios, ir save, ir patį tą dalyką pažeminate. Jau nekartą kalbėjau Jums, kad per savo atvirumą pasiliekatė pažeminti, šalininkų nepadauginatė, tiktai priešus, kurie nesu-prazdami gerų Jūsų norų, būs tik kliutimis. O-gi ar to geidžiate? Dėl godonės mūsų tikėjimo pamokslų „ant ulyčios“ nesakome, o prieš netikėlius kurias-ne-kurias tiesas ir paslepiame; tai ar ne geriaus būtų ir tame dalyke kalbėti tiktai tenai, kur gali mus suprasti? Ar nepritiktų tas priešžodis: nemėtykite perlų po kiaulėmis? . . .

Karbonarijus.

8. **Iš Sibirijos.** Kur tai mūsų brolių nėsama po visą pasaulę išblaškytų! Jeniseisko gub. Rybinsko valsčiuje

esantis grynai lietuviškas sodžius — **Kanok**, 400 ypatų. Į vieną kruvą juos sumastavęs kažkoks inžinierius. Kunigas Pranaitis, matyt, nežino to sodžiaus, kad jo neaprašo; o gal tai ir yra Kanok, apie kurį jo žodžiais N. 2—3 apsakėme? Reiktų neužmiršti tų brolių.

9. **Lietuviškas į asiuntinis** į Prūsų seimą, p. Smalakis mirė. Eina didi agitacija apie išrinkimą kito delegato, lietuvio, ne vokiečio. Jei Prūsų lietuviai pasirodys lygiai teip apsuksiais, kaip anais metais, renkant p. Smalakį, tai vėl laimės. Ant nelaimės tik p. Smalakis buvo per daug tylus; kitas gal būs drąsesnis ir pakels savo balsą už lietuvių-prūsų reikalus.

10. **Tarpininko saualė**. Girdžiame, juog į tarpininkų ir miravųjų sudžių vietą vyresnybė pastatysianti „ziemskus načalninkus“, turėsiančius plačiausią valdžią. Džiaugėmės, juog paskutiniam Lietuvos general-gubernatoriui, Trockiui, mirus, nebeturėsime viršininkų su neapribota valdžia; o čė, žiurėkite, vietoje vieno turėsime daugalį „general-gubernatorių“ — ziemskų načalninkų, valdančių, tiesa, mažesni kraštą, bet turinčių maž-ne-didesnę valdžią savo rankose; ar tai juokai: jie ir rėdytojai, jie ir sudžios ir tt!! Kokia tai plati saualės dirva pasitiesia prieš juos, ir mės su baime laukiame jų atvykstant. Mės nesykį turėjome progą pažymėti sauvalingumą tarpininkų, kurie tik dalelę „ziemskųjų“ valdžios teturėjo; kokią-gi kroniką bėprirašysime ziemskųjų saualiomis? — Bet tuotarpu rokuokimės apie esančius atsitikimus. Darbėnų tarpininkas, tiek sykių atsižymėjęs savo nedorumu ir kvailiais antsimetimais, Trockiui mirus, vėl įlindo . . . tik šiuo kartu — į košę. Gailistaudamas nabašninko Trockio, užsigeidė jisai, kad Darbėnų klebonas atlaikytų iškilmingą agzekvijinę pamaldą. Su reikalavimu atsiuntė savo sekretorių; o kad tasai atgal sugrįžo, nieko nepešęs, pasiuntė uriadniką, o tuotarpu per kitus ėmė gandinti kunigus, kad apie jų atkaklybę būsią pranešta augštesnei vyresnybei. Kada-gi ir teip nieko nepešė, liepė raštu pareikalauti, kad klebonas teipogi ant rašto išdėtų priežastis pasipriešinimo. Tuo tik klebonui ir terekėjo: tegu, sako, tik atsiunčia tokį raštą — tuojaus

pristatysime į konsistoriją: teenie per kanceliarijas, reikšdamas sauvalę mūsų viršininkų! Turėjo tarpininkas išgirsti, juog klebonas moka atsigražoti ir nėra koks šiaudų kūlys pastumdėlis. Gal ne vieną „čortą“ nusiuntė klebonijos linkon, ale tuo tik ir tenusiramino: rašytų reikalavimų neatsiuntė, išvydės, juog ne gali teip elgtis, kaip elgias valsčių kanceliarijose.

11. Iš Vyžonų, Ukm. p. Vyžoniškiai buvo jau garsinami, kaipo girtuokliai, ir vis dar nesiliauna. Keletas kunigiškių, tarp kurių buvo įsimaišę ir iškitor, gerai išleidę žemę, išsykio išgėrė . . . 100 butelių alaus. Garbėgi vyžoniškiams, kad turi tiek pilvuotų vyrų; o kad jie su menka išmintimi, tai nékas! Seniaus lietuviai, nustodami žemės, nuliūzdavo; sakydavo: „pakabino nosį, kaip žemę pardavęs;“ o dabar tik linksminas. Vienas iškontraktavojęs žemę pragerte-pragėrė 1—2 rs., o kad reikėjo atsidėkavoti teisingam dabartiniui staršinai, tai pasiūlojo — 5 kap.! — Per keletą neužderėjimo metų žmonės čę prasiškolino; dabar reikia žemę užstatyti ir ant uždarbių eiti. Matyt, Dievas vyžoniškius už nusidėjimus karoja: pernykščiai metai visiems geri buvo, o jiems prasti. — Puskalkiai, magazinų neatpylę (užtat staršina, negalėdamas išjieškoti, bausmę moka), neužsimokėję rėdai už žemę, dar vis bylinėjas. Didžiausis suvedėjas į provas yra buvusias staršina, kurį žmonės laiko už labai išmanantį, nors už nedorus savo darbus buvo pirm laiko atstatytas nuo staršinytės. Kvailiams lengva galvą apsukti švelniais žodžiais.

12. Iš Smilgių, Pan. p. Teip jau yra ant svieto: nelaimės ne po sausus medžius, bet po žmones laksto. Valyliškiuose gyvena kalvis, žmogus menkos garbės, žinomas girtuoklis, kunigų užtai baromas. Vieną šventdienį (geras gi katalikas!) atsitiko jam gerai įkaušti. Bet, kaip tikram girtuokliui nékuomet negana, geria tol, kol arielka su žaliomis potomis nepradeda eiti, teip ir girtas kalvis, griuvinėdamas, vis dar plėšės į monopolinę krautuvę. Uriadnikui varant jį šalin, supykęs ėmė išmetinėti: „mane tai matai girtą; bet kad žmonės prie bažnyčios knygas pardavinėja, tai nematai!“ . . . Uriadnikas tuojaus puolo kratyti, bet ši

kartą terado rusiškas ir lenkiškas, o lietuviškų ne. — Žinokite-gi, Valyliškiečiai ir kiti, juog nėkadods nereikia girto priimti nė ant kokių susirinkimų, nė į kokiį pašnekesį, nes prie monopolio viską išbliaus. Arielkos bernas terandie arielkoje paguoda, kol velnias dušios neišraus.

Kaukas.

13. **Iš Petropilės.** 13 d. birželio mėn. į Petropilę atvažiavo seinų Vyskupas J. M. kun. Antans Baranauckas konsekrutuų kunigo grapo Šembeko ant Plocko Vyskupo. Lietuviai, išgirdę apie pribuvimą teip garbingo tautiečio ir mylimo vyskupo, apsčiai susirinko ant vagzolo. Išlipęs iš vagono ir išvydęs burį vyrų, moterų ir mažvaikių lietuvių, Jo Mylista matomai pradžiugo ir pasveikino mūsų kalba: Tegul būs pagarbintas Jezus Kristus! Žmonės vienu balsu atsakė: Ant amžių amžinųjų! Paskui liepė suklausti ir visus palaimino. Su lietuviais buvo atvykę daugalis kunigų, ypačiai — lietuvių ir arcivyskupas J. M. kun. J. Klapataskis. Kas matė tą lietuvių ir Vyskupo abipusinį prisiiršimą, labai gėrėjuos.

19. d. birž. Jo Mylista grįžo atgal į savo Seinus. Ir vėl lietuvių susirinko gražus burelis palydėtų garbingo senelio. Vyskupas labai liuosiai ir maloningai šnekėjuos su kiekvienu prasčiokėliu, laimino, sveikinos, kol trūkis nenuėjo. Visą laiką šnekėjuos lietuviškai. Vardu lietuvių buvo p. Mažonis, prezidentas Liet. S. P. Draugijos. Jis visųpirmu pasveikino visų lietuvių petropiliečių vardu, jis ir atsisveikino. Sutikome Vyskupą su džiaugsmu, išleidėme su gailėsčiu. Prailgink, Dieve, metus to mūsų didvyrio dėl mūsų paguodos! —

Lietuviškos spaudos klausimas gerai pastatytas per rupestį J. M. Vyskupo Baranausko, su kuriuo Varšavos General-gubernatorius, Čertkovas, sutikdamas, prilankiai mums dalyką perstatė; daugumas iš didžiūnų gerai priėmė ir gal jau ant galų galo svarstys. Gal prašvis ir mums šviesos spindulėlis. Laikas prašyti dabar ko kas nori. Neprašantiems jug niekas nesiūloja.

Vargdienėlis.

*

*

*

Vakaras, Sav. Pagelbos Draugijos keltasis 7 bal., pritraukė žmonių gal į tūkstantį; Draugijai pelno jisai, kaip kalba, davęs apie 350 rub.

* * *

E. Volterio išleistoji „Lietuviška chrestomatija“ kaštuoja nebe 1 r. 40 k., bet jau 1 rub. 80 k., nes jam knygos prekę pakėlė vokiečiai, duodami už kiekvieną ex. 4 germ. markas.

* * *

Eina paskalas, buk kun. Jaunius, rengias į spaudą lietuvišką gramatiką, kurią su didžia malone apsiimanti atspauzdinti mokslo akademija.

* * *

Kaip girdėjau, Lietuviška Savitarpinės Pagelbos Draugija apskelbusi konkursą parašymui dramatiškų veikalų (dramų, tragedijų, komedijų ir tt.) iš dabartinio lietuvių gyvenimo (skaityt reikia antrą pusę XIX. šimtmečio). Premijos esą paskirtos 3, viena 50 rub., antra 30 rub., o trečia garbingas atsišaukimas. Veikalus reikia siųsti ant vardo Draugijos pirmsėdžio. Geistina būtų, kad apie tai žinia pasiskleistų tarp galinčių dramatiškus veikalus rašyti. Girdėjau, kad netrukus išeis oficiališkas apgarsinimas per rusiškus laikraščius.

* * *

Skundžiasi Peterburgo lietuviai, kad nieko neturi naujo pastatymui ant scenos šį rudenį, nes kaip skaitėte Петербургская жизнь 18 kovo š. m. lietuvių repertuaras labai neturtingas. Gaut labai sunku. Parūpintojų mažai.
S.

14. Iš Ukmergės. Kiek kartų man teko važiuojant matyti apirusius kapus, apleistą apskretusią bažnyčią, tiek kartų kilo galvoje mislįs, juog arba klebonas čionai yra nelabai rūpestingas apie Dievo garbę, arba žmonės — parapijonįs mažai temyli Dievą. — Ir iš tiesų, jei kiekvienas žmogus, laukdamas ir priimdamas pas save mylimą ir privengiamą svetį, rūpinasi iškuopti ir papuošti savo namus, tai kaip-gi labjaus turi rūpintis kiekvienas krikščionis

apie papuošimą namų, kuriuose teikėsi apsigyventi mūsų visų didžiausias svetys ir Geradėjas — Jezus Kristus? — Skaisti, gryna bažnyčia teip pritinka Dievo Majestotui, kad rodosi, kitioniškoje jis visai nenoriai apsigyvena. — Matydamas ir aš gražią bažnyčią jaučiau visuomet, juog man joje nekaipo lengviau ir drąsiau širdį prie Dievo pakelti.

Tokios mislįs nekartą kildavo pas mane, važiuojant į Ukmergę ir esant Ukmergės bažnyčioje. Privažiuodamas šašiejū prie miesto nuo Vydiškių, matydavau jau nuo seno laiko po dešinei pusei už kokios pusės viorsto didelius kapus, aptvertus akmenio tvora, daug vietose visai išversta, kitur tik smagiai apirusia, ir niekur neapsidengta nė menkiausia lentelė. Tuo skurdžiaus į juos buvo žiūrėti, juog iš kitos kelio pusės arti kranto Šventosios riogsojo, rodosi, dveji gudų kapai, visai gerai užlaikyti. Tamsi teipogi jau gana nuo seno laiko buvo ukmergiečių bažnyčia.

— Važiavau tuo pačiu keliu ir ši metą į Ukmergę arba teisingiaus sakant per Ukmergę. Buvo tai nedėlios diena. Prisiartindamas prie miesto, pasergėjau nekartą matytus kapus, bet dabar nesinorėjo pripažinti, juog tai tie patys kapai. Tvora buvo visai pataisyta lygiai visur išmūryta ir visa, kaip stovi ilga ir plati, apdengta lentomis, raudonai nudažytomis. Netoli kapų vartų, vietoj supuvusios be stogo ir be langų gritelės, stovėjo dar ne visai užbaigti statyti nauji namai, matyti — kapų sargo. Ačiu Dievui, pamislįjau, ukmergiečiai pasirūpino apie savo kapus; dabar kapai jau gražūs; duotų Dievas, kad jie visuomet teip būtų užlaikomi!

Įvažiuavęs į miestą, sustojau ir nuėjau į bažnyčią. Čionai dar labjaus nusistebėjau, kaip prie kapų. Bažnyčia viduje buvo visai atnaujinta. Lubos buvo nudažytos melsva aliejine varsa, sienos-gi išbaldytos gelsvais dažylais, altoriai atnaujinti, paaukuoti, nors dar nevisai užbaigti. Šventųjų paveikslai teipogi atnaujinti ar tiktai apkuopti. Vienu žodžiu, rodėsi, juog tai visai nebe ta bažnyčia. Kaip seniaus buvo tamsi, nelinksma, teip dabar buvo šviesi, gryna, linksmanti ir nekaipo raginanti prie karštesnės

maldos ir tikros Dievo garbės. Šventorius apie bažnyčią buvo teipogi apveizėtas ir nekaipo pritaikintas prie abelnos harmonijos. Kada įėjau į bažnyčią, baigė kunigas laikyti skaitytas mišias. Buvo tai votiva. Po mišių giedojo lietuviškai suplikacijas. Giedojo gana gražiai. Girdėti buvo nemažai gražių balsų. Rudėsi, kad tie balsai, tarp savęs sutardami, ėjo nekaipo iš vienos krūtinės, kurią darė visa bažnyčia. Ištarymas žodžių buvo aiškus ir teisingas.*) Teip-pat gražiai giedojo po Suplikacijų jau pirmiaus pradėtą Rožančių. — Suma po votivai buvo negreitai, teip gal už kokios valandos. Po „asperges“, kada kunigas sugrižo į zakristiją, užgiedojo „Pulkim ant kelių“. Ir tos giesmės giedojime pasergėjau nemažą skirtingumą nuo giedojimo kitose bažnyčiose. Meliodija buvo be mažko ta pati, tiktai giedojo daug greičiaus ir labai sutardami, o per tatai daug gražiaus. Baigiant tą giesmę, išėjo kunigas su suma. Žmonių giedojimas nutilo. Prie vargonų atsiliepė recitacija lotiniškai pradžios mišių šv. ir paskui giedojimas „Kyrie eleison“. Giedojo, matyt, nemažas choras, sudėtas iš vyrų ir moterų. Tolesniai atgiedojo lotiniškai visas mišių dalis, netrumpindami nė „Gloria“, nė „Credo“.

Organista graijo gana gerai. Tiesa, nebuvo žymu, juog tai koks didelis artista ir negalima buvo rasti graijime didelio įvairumo, bet abelnai sakant, pildė savo užduotį visai užtektinai. Choras giedojo nė šio, nė to (nors porą kartų galima buvo pasergėti didesnės klaidos ir mažą sumišimą). Augštų balsų visai gražių — netrūko. Žemesniųjų-gi, ypatingai baso visai negirdėjo ir tą turėjo užstoti, kiek galėjo, vargonai. Tas basų stokojimas man pasirodė tuo labjaus stebėtinu, juog pirmiaus, laike suplikacijų ir Rožančiaus girdėjau gana stiprus balsus... Po Evan-gėlijai buvo neilgas lenkiškas pamokslas; po sumai-gi buvo lietuviškas, truputį, ilgesnis. Sakė tas pats kunigas, kuris laikė sumą, žmogus dar jaunas**). Pamokslas būtų

*) Nėkuomet nesigirdėjo nė Jezusa, nė Kristusa, bet kaip priguli: Jezaus, Kristaus ir tt.

***) Paklausti žmonės sakė man, juog tai klebonas.

buvęs visai gražus, jei būtų buvęs pasakytas be tokių baisių klaidų prieš kalbą. Daug žodžių buvo klaidingų, o apie galunę, tai nėra ką ir šnekėti. Išklausęs todėl gražaus, bet negražiai lietuviškai pasakyto pamokslo, apžvelgiau ir pasidžiaugiau dar kartą iš gražiai atnaujintos bažnyčios, išėjau oran.

Netik man, bet ir patiems ukmergiečiams jų bažnyčia turi labjaus patikti dabar, kaip seniaus. O.

— 5. d. berželio šių metų atsėjo man būti Aukmergės bažnyčioje ir matyti, su kokia iškilme tos parapijos vaikai pirmą kartą priėmė Švenčiausį Sakramentą. Visi aprėdyti baltais rūbais ir persijuosę kasukais, stovėjo po du per dvi eili. Eilia berniukų tilpo vyrų šalyje, o mergaičių— moterų. Galvos mergelių buvo papuoštos rūtų vainikėliu, o ant kaklo gražus kasnykėlis arba karoliai. Berniukai turėjo ant kairės rankos sumegstą melsvą kasnykėlį ir rūtų šakelę prisegtą prie krūtinės, kaip ženklą dušios gyvybės. Vietoje knygų visi laikė rankose uždegtą vaškinę žvakę. Su Mišiomis šv. išėjo klebonas, laike kurių kunigas po pakėlimo, atsiklaupęs tarp vienos ir kitos eilios, atskaitė balsingai aktus tikėjimo, vilties, meilės ir gailistos. Baigiantis Mišiomis šv. vaikai priedami po keturius, sudėję gražiai rankytes ant krūtinės priėmė pirmąją komuniją. Po šv. Mišių teipogi po keturius priedami prie krikšto stalelio, kvietkais aprėdyto ir padėję rankelę, atnaujino krikšto prižadus. Po tos ceremonijos prasidėjo nuo didžio altoriaus iškilminga procesija su uždegtomis teipogi žvakėmis. Per procesiją vaikai pirmiausiai sustojo prie altoriaus Šv. Marijos Panos, išklausė pamokslo apie laimę dušios, kuri pirmą kartą užsikvietė prie savęs Viešpatį Jėzų, ir ant galo tapo pavesti prieglobai Šv. Marijos, mūsų visų motinos. Teipogi visi įsirašė į broliją šv. Škaplieriaus karmelitaniško, laimingo mirimo, ir į broliją Ražančiaus. Tolesniai procesija apsistojo prie klausyklės (spavėdnyčios) ir sakyklės, kur vaikai prisizadėjo, kad nėkadės savo amžiuje neapleis velykinės išpažinties (spavėdnės) ir nesispaviedos šventvagiškai, kad klausys Dievo valios, skelbiamos iš sakyklės savo dušios ganytojų. Ant galo

prie didžiojo altoriaus priketins nėkados neimti šventvagiškai Švenčiausio Sakramento.

Kun. klebonas, prakalbėdamas prie tėvų, išreiškė, juog liusesniame laike sukviė vaikus, kurie perniai ėjo prie pirmos komunijos, kad įrašyti draugijon blaivybės. Prašmatnesniai žodžiai gan gražaus (lenkiškos tik ištarmės) ir aiškaus jo pamokslo: „atiduodu jums nekaltus, kaip po krikšto kūdikius, nepiktinkite jų savo nedoru apsiėjimu Kur-gi jų vaikai išmoko pikžodžiauti, pykti, meluoti, biauriau paistėti, neklausyti ir kitų piktų papratimų, jei ne nuo tikrų savo tėvų? Bijau už tuos kūdikius, nes ne į geras rankas juos atiduodu. Tėvai, atminkite, lengvesnis atsakymas prieš Dievą užmušti kūdikį ant kūno, kaip kad pražūdyti jį ant dušios“! Užbaigdamas iškilmę kun. klebonas davė visiems vaikams po paveikslėlį ant paminklo.

Karukas.

15. Iš Taujėnų, Ukmergės apskr. Jau nekartą girdėjome apie Taujėnų mokyklą, bet nieko nežinome apie valsčių ir jo rėdytojus, nors ten ne viskas gerai. Keletas metų atgal taujėniečiai turėjo labai dorą staršinę, bet geras ir naudingas žmonėms, negalėjo patikti gudams. Gudrus tarpininkas su pagelba tų pačių žmonių prašalino jį nuo vietos, išrinkdamas sau tikrą tarną — ir neužsivilė. J. J. iš sodž. Š. tarnavo kariumenėje, moka arielką gerti, gudiškai keikti ir po truputį šnekėti. Tarnaudamas kariumenėje, prisigėrė gudiškos dvasios ir papročių, kuriais dabar kiekviename susirinkime giriasi. Jei atsitinka kam nueiti prie staršinos su reikalu, tad be butelio arielkos nė nesiartink, nes netik neišklausys tavo reikalo, bet visai nenorės su tavimi užsiimti. Jei reikalas atsitiko didesnis, jau nebeužtenka butelio degtinės — reikia dar pridėti rublį ir kitą, nes nebūsi išklaustas. Praeituose 1900 metuose žmonės pareikalavo grūdų iš magazino, kurie žinojo staršinos užvedimus, nusivedė į karčiamą, prilakino lyg soties ir gavo gerus grūdus. Kurie-gi neturėjo iš ko patikti, gavo suplėkusius arba visai supuvusius grūdus. Kas dar nusiėmęs kepurę be dovanų prieš poną staršinę maldavo, bučiavo jam rankas, vietoj gerų grūdų užgirdo gudiškus keiksmus „pašol von, ja vas neznaju.“ Taujėnų staršina tikras

gudų talkininkas. Žmonės jį kalbina lietuviškai, o jis kotankiausiai atsiliepia ir klausia gudiškai. Kartais net piktesnis už patį gudą, nes pisorius dažnai kaip mokėdamas, žmones kalbina lietuviškai. Norėdamas įtikti tarpininkui, keikia, štropuoja ūkininkus, kurie nenori leisti savo dukterų į mokyklą. Protingesni ūkininkai vienok neleidžia savo vaikams gerti gudiškos dvasios, greičiaus atsėdi šaltojoje arba užmoka pinigų. Jieškokime šviesos, bet ne pravoslaunos ir ne tokios, kokią turi tas staršina! Tai matote, vyrai, kokį sau poną išrinkote ant savo sprando vis per arielką!

Šiame rudenyje būs vėl rinkimai ant staršinos; nerinkite-gi tada tokių, koks dabar yra ir jam panašių ant tos vyresnybės, nors jus, kaip žvirblius, už ausių maudytų arielkoje arba aluje. Žinokite gerai, vis tai atsidurs ant jūsų kailio.

Gali būti geras ir teisingas staršinas Jonas Krikštaponis iš Užulėnių, Jonas Koras iš Kurėnų arba kitas kas blaivus ir doras vyras.

Nuo sūdžių Taujėnų, žinoma ne nuo visų, tegul Dievas kiekvieną apsaugo. Ir prieš sūdą ir po sūdo vis girdyk. Kai buvo trys sūdžios, pigiaus žmonėms kaštavo; dabar visai dvylikai maž-daug reikia patikti. Oi, tie mūsų sūdai! Męs patis, vienas kitą, kaip žuvis žuvį, gaudome, kaipgi mūsų svetimi atėjūnai negaudys?! *Kaukas.*

16. **Kiek kareivių** imtusi ginklų, kad dabar atsitiktų karė? Europos viešpatystės yra pasidalijusios į du abazu: gudai su prancuzais eina, o vokiečiai su austro-vengriais ir valakais. Karei atsitikus Rosija galėtų

	išstatyti: 5.400.000 kareivių.
Prancija:	4.145.000
Abidvi:	9.545.000
Vokietija:	4 340.000
Austro-Vengrija:	2.340.000
Valakai:	1.900.000
Anglija:	864.000
Visos 4 kartu:	9.450.000

t. y. mažiaus, neg Rosija su prancuzais. Baisi būtų karė dešimties milijonų su dešimčia. --

17. Kiek žmonių turi Europos viešpatystės? Paskutiniai surašymai parodo, juog

Europejiškoji Rusija turi:	106.199.159
Vokietija	56.345.014
Anglija su Irliandija	40.909.925
Prancija	38.715.000
Italija (Valakai)	31.573.581
Austrija	25.429.102
Vengrija	18.840.470
Belgija	16.744.532
Olandija	5.103.353
Šveicarija	3.327.336
Švecija	5.062.918
Norvegija	2.231.395
Danija	2.256.000

18. Kiek Siaurinėje Amerikoje katalikų?

Suvienytose Valstijose yra: 10.774.980 katalikų.

Dvasiškujų yra: kardinolas:	1
arcivyskupų:	13
vyskupų:	80
svietiškujų kunigų:	8.977
Zokoninkų:	3.010
Parapijinių mokyklų katalikai turi:	66.127
Misijinių bažnyčių:	6.531
koplyčių:	1.774

Šeip jau katalikiškų mokyklų yra:

Universitetų:	8
Seminarijų:	78
Vyriškųjų kolegijų:	188
mergiškųjų akademijų:	677
parapijinių mokyklų:	3.812

Tose moklose mokinasi: **903.980** jaunumenės.

Toliaus dar yra: našlaičių prieglaudų: 247,

Kur užlaikoma našlaičių: 35.084

Labdaringų įrėdinių: 385

Bet to ant Filipinų salų esą: 6,565 katalikai.

Svietiškujų kunigų 150

Zokoninkų 525

19. **Iš Vilkijos.** Vartydamas nekartą lapus „Tėvynės Sargo“, nė karto neužėjau platesnių žinių, paduotų iš parapijų Raudondvario, Vilkijos, Čekiškės ir kitų, prie Nemuno esančiųjų. Liūdna labai, nes tai parodo, kad žmonės šių parapijų po senovės tebesnaudžia ir neskaito lietuviškų laikraščių. Kiek žinau, „Tėvynės Sargas“ neapsilanke grįčiose žmonių tų parapijų, ypatingai Vilkijos. Per tai žmonės čionai tamsūs; susėjus su jais, nėra apie ką kalbėti. Jaunumenė laiką praverčia ant vakaruškų ir visokių nepadorių pasielgimų. Į „narodnąją“ iškalą Vilkijos eina gana daug vaikų. Mokytojas pardavinėja tiems vaikams lietuviškas knygas, atspauzdintas ruskomis raidėmis, ir kaip girdėjau, jau daug tokių knygų parduota. Liūdnas tai apsiरेškimas! Kur kitur nė dovenai neima tokių knygų, o čionai net pinigų moka už jas. Vilkiijoje žmonės nuo seniai jau rengias uždėti naujai bažnyčiai pamatą (senoji sudegė 1892 m.!) bet dar lyg šiol neuždėjo; gal jau šią vasarą ir uždės, bet vargiai, nes akmenų privežtų yra tik dar apie 40 aktainių. Raudondvario grovas Tiškėvėčius duoda malkas išdegimui plytų, o ponia Švainickienė prižada savo kaštu uždengti stogą naujos bažnyčios. — Vieta bažnyčiai aprinkta graži, ant augšto kalno, nuo kurio toli galima matyt į visas puses. Galima daleisti, kad senovės Vilkiškių pilė, Kryžiuokų išgriauta, buvo ant to pat kalno, kur dabar būs bažnyčia, nes kalnas tas yra augščiausias už visus kitus apylinkėje kalnus. Būtų labai gerai, kad žmonės pastatę bažnyčią ant kalno, nedaleistų žydams statyti namus ant kalno prie bažnyčios. Dabar žydai gyvena pakalnėje prie Nemuno; senoji bažnyčia buvo teipogi pakalnėje. Žydai labai norėjo, kad nauja bažnyčia būtų ant tos pat vietos pakalnėje, kur stovėjo senoji, bet stojos kitaip. Todėl dabar, žinoma, žydai norės kraustyti ant kalno ir mokės šimtais už kąsnelį žemės prie bažnyčios. Bet, kaip girdėjau, žmonės jau nori padaryti tarp savęs „prigovorą“ nebeleisti žydų ant savo žemės, ką duok. Dieve, jiems padaryti! — Pasistatę bažnyčią, žmonės galėtų įkurti prie bažnyčios ant kalno ir bendrą krautuvę ir tąsyk atsiskirtų visiškai nuo žydų. Žinoma, tą visą padaryt negalės patįs žmonės praščiokai be gero vadovo, o Vilkijos

parapijoje rodos tokio nebėra. Yra čionai keli ponai bajorai, o didesniųjų dvarponių, kurie gyventų parapijoje, nebėra. Daug dvarų priguli prie Raudondvario grovo Tiškėvėčiaus. Viename tokiame grovo T. dvare gyvena arendatorius ponas Narutavičius (arba Narutas). Tas yra žmogus gana išmintingas, galėtų prisidėti prie įkurimo bendros krautuvės, bet, žinoma, jam vienam teippat persunku būtų tai padaryti. Gal Dievas duos, atsiras daugiau žmonių išmanančių, kurie pasirūpins parodyti kelią praščiokams. Didelė iškada tų žmonių, kurie per savo tamsumą nemoka pasinaudoti aplinkybėmis. — Girtuoklystė teipogi dar čionai neperstoja viešpatauti. Daug dar yra tokių kurie tankiai aplanko monopolijų ir sunkiai uždirbtą skatiką prageria. Tamsumas ir girtuoklystė daugiausiai iškados daro mūsų žmonėliams!

Grūdas.

20. Kauno rėdybos Paprūsėj, apie **Naumiestį**, yra labai daug prūsų protestantų, kurie baisiai neužkenčia katalikų žemaičių. Šit. vidurvasarį, ant š. Onos buvo paskirtos iškilmingos Jubilėjaus pamaldos. Nekurie naumiestiškių prūsų vadai išanksto paleido garsą, buk po Švekšnos Jubilėjaus visi žemaičiai iš ten į Naumiestį atbėgsią nevien prūsus, bet ir žydus, ir ruskius išskersti. Juokai juokais, bet visi Naumiesčio nekatalikai, pagaliaus ir patįs parubežiniai kareiviai, šaudykles ir revolverius atlaužę, virpėdami laukė, kuomet čę iš Švekšnos atpuls žemaičiai naumiestiškius terioti; bet veltui toks išgąstis, nes nė vienam žemaičiui nė sapnuot tokie prajovai nepasisapnavo; tik paskui, iš Raseinių Ispraunikui atvažiavus tyrinėti, pasirodė, juog tai keli eržesni prūsai, numanydami katalikams iš Jubilėjaus begalinę būsint naudą, vylės, bene svietiškoji vyresnybė, jų melagingas paskalas už teisybę priėmusi, uždraus Jubilėjus apvaikščioti.

Pirm dviejų metų Vincas Uselis teip buvo veviržėniškiams įkirėjęs, juog šie, nemilę ant seimo nutarė Uselį iš savo valsčiaus išmesti. Tarpininkas jų „prigovorą“ patvirtino; bet, kaip žinoma, reikia dar ir gubernatoriaus tokiame dalyke sutarimo; tai pakol kas būs, tarpininkui patariant, vyrai sukibę uždarė Uselį savamjam kalinyj ir sargus pri-

statė. Gubernatorius vienok prigovoro nepatvirtino. nepilnas būk buvęs seimas. Uselis tapo palaidas. (Neilgtrukus jis papuolė į Tauragės kalinį už šaudymą į brolių, bet ir iš ten išsisuko). Rodos veviržėniškiai čę nę kiek nekalti, jei Uselis apsigimė nenaudas, maištininkas ir kerštininkas ir jei juo norėjo nusikratyti. Kiek tai sykių valstiečiai išvaro nederinčius žmones iš valsčiaus, ir nieko pikto jiems nestodavos; bet veviržėniškiai norėjo nubausti policijos špiegą, kurs su dušia ir kūnu jai parsidavęs tarnauja; užtat ir prakišo. Šit neperseniai Uselis padavė ant sūdo 80 vyrų, kurie ant ano prigovoro buvo pasirašę, reikalaujamas nuo jų 500 rublių užmokesnio už aną pažaidą ūkėje apturėtą dėlei jų prigovoro. Tuotarpu tiek jam tuokart, tiek dabar ūkė terūpi; plaukia sau, kaip vanduo; pas uriadniką turi pereituvias, o ūkė veda jo motina ir brolis. Bet sūdas ėmė ir prasūdijo 80 vyrų ant 500 rublių. Visi žino ir sako, juog neteisingai, bet Veviržėnuose yra tokių, kurie ir sūde dėlei taurės dręsa neteisiam siekti ir liūdyti, o kiti bijo teisybės sakyti iš baimės, kad Uselis neatkeršytų. Būtų galėję apeliaciją paduoti ir jau rengės, bet šit, dabar už kits kito neša Useliui pagalves koveikiausiai. Sako priežodis: „Žemaičiai turi daugiaus pinigų negu proto: kas nori, tas nuo jų tunka.“ Kuomet-gi męš išmoksime protingai ir vienybėj gyventi?

— Šią vasarą Švėkšnoje mirė jaunas kunigas Antanas Petravičė 33 metų amžiaus. Pas ligonio užsikrėtė ir mirė ant krauligės, nę galus gydytojas nestengė jo pagelbėti. A. a. kun. Antanas iš visos širdies ir šventai bažnyčiai ir brangiai Tėvynei tarnavo. Buvo visad lipšnus, šnekus, be didybės; sugebėjo ir vargšą pašelpti ir nuliūdusį paguosti. Buvo pragarsėjęs, kaipo geras pamokslininkas ne vien dėlto, juog turėjo gražią iškalbą, garsų balsą, bet dar ir dėlto, juog pamoksluose visad steigės vartoti gryną raštišką kalbą, kad klausytojus ir kalbos grynumo mokė. Ir pamoksluose ir šėipjau prie kiekvienos aplinkybės ragino žmonelius skaityti knygeles, mokyti tautiškos istorijos, geografijos, skaitliavimo, lietuviškai rašyti ir tt. Pats būdamas giedorius, gerokai įpataisė nupuolusį žemaičių

giedojimą ir dainininkystę. Girdėjau, juog nesykį ir pats, dainelę sueiliauęs, leizdavo „i liustelį“. Daug jo dainelių moka Sereďžiaus jaunumenė. Buvo jau medžiagą berenkas morališkai-satyriškai apysakai parašyti, mūsų žmonelių ydas gydyti, bet smertis pirm laiko jį pakirto. *J. Garšvilas.*

21. **Iš Švėkšnos.** Garbingas Švėkšnos klebonas, kunigas Macijovski's, uolus platintojas blaivystės, neperseniai iškeikęs bažnyčioje iš sakyklos pijokus, prisakė teipogi, net bene po grieku, parapijonims, kad, jeigu dasižinotų arba pernešant per rubežių degtinę, arba kame paslėptą, daneštų kabakininkams. Žinau gerai klebonas tai padarė su švenčiausiu tikslu ir iš uolumo apie blaivystę.

Bet mūsų aplinkybėse, man regisi, nelabai praktiškas toks prisakymas. Privatiškai ypatai teologiškai veizint, nėra prisakymo danešti apie kontrabandą, norint būtų degtinė, nes ant to stovi kareiviai su šaudyklėmis ir kabakininkai, kai šunes laksto; kad donosai, nors ir apie degtinę, veda žmones prie savytarpinių nesutikimų, baisiausių kerštų ir blogiausių doriškų pasekmių.

Toliaus vėl tą viešą prisakymą apie degtinę žmones neabejotinai pritaikys abelnai prie visokių donosų, neskiriant knygų ir teip toliaus, nes sunku atskirti; parubežiškiai ir be to palinkę labai prie visokių donosų, ima už tai gerus pinigus. Žinoma, visi tokie donosčikai teisinsis viešu prisakymu, būk tai daro dėl degtinės sustabdymo. Kitėip ir negal išeiti praktikoje: jug viename, tankiai bakyje spiritus ir šaltinai; teipogi vienas neša spiritų, o draug su juo du, tris katakizmus ar kitas šventenybes. Kabakininkai degtinę pasiėmę ir kitų jug daiktų nepalieкта. Juo labjaus, kad per rubežių kas neša — viską neša, kas-gi spirito neneša, tas nė knygų ne-neša. Aš pats girdėjau, kaip nekurie iš bjauriųjų kabakininkų supratę naudingumą dėl savęs tokio prisakymo, žadėjo eiti Švėkšnos klebonui už tai padėkavoti širdingai. Man regėsi, kad ir dėl degtinės prie donosų raginimas yra dalykas negeistinas, juo labiaus, kad tai nieko nepridės. Raunant kukalius, galima ir kviečius išrauti. Mūsų kabakininkams ir policijai nerūpi

blaivystė, tiktai donosai apie knygas ir apšvietą. Man juo tinka karę su girtuoklyste grynai doriška, be kabakininkų.

Svekšniškis.

22. **Monopolių neleidžia naikinti.** № 2. „T. S.“ buvo rašyta, juog maskolių rėdas, naikindamas karčiamas, o savo arielkos krautuves uždėdamas, rūpinas netiek apie žmonių blaivystę, kiek apie tat, kad visą arielkos priekybą į savo nagus suimti. Juog tat gal būt tikra tiesa, aiškiai patvirtina naujas parėdymas Varšavos general-gubernatoriaus, **užginas** valsčių seimams **naikinti** arba uždarinėti skarbavas **degtinės krautuves**, nesiklausus blaivystės komitetų, nes uolas naikinamas „monopolių“ padidina, gird, paslaptiai girtuoklystę (?), — ir juog „monopoliai“ tankiai yra valsčių naikinami — „prieš diduomenės“ valią ir jos tikrus reikalus. Juokingas apsiteisinimas. Juog jei vyrai susirinkę ant seimo, nušaukia, kad jiems monopolių, nereikia, tai daro tat tik balsų didumu, nes kiteip jų ištarmė neturėtų tvirtybės (zakomoj siły“); o jei didumas pripažįsta monopolio įtekmę už blėdingą, tai tokia ištarmė negali priešintis tikriems daugumo reikalams („nastojasčim interesam bolsiustwaj). Jebent neturėtų valsčius klausti visųpirmu girtuoklių sutikimo! — tuokart žinai nenaikinti, bet padidinti monopolių skaitlių reikėtų. O jei atsiranda paslaptinė girtuoklystė, tai ką veikia policija, liubrikai ir visokie „skarbavos“ blaivystės sąnariai, jei ant paslaptinių karčiamų per pirštus žiūri?

D.

23. **Patarimas Raguviams.** Senatas kaip rašo „Kurjer Polski“ № 146 1901 m. išaiškino seniai vienoje privatiškoje byloje, juog cerkvės (pravoslaunos) miestose **nepriguli** prie skaitliaus namų, kurios miesto panaktiniai turi sergėti. Antrojo vėl byloje apie kataliką, kurs paliko sūdo nubaustas dėlto, kad nėjo sergėti pravoslaunos sodžiaus cerkvės, senatas, panaikines sūdo ištarmę išaiškino: juog sūdas **tokias** ypatas tegali karoti už atsisakymą cerkvių sergėti, kurios yra **pravoslaunos ir priguli prie skaitliaus sergamosios cerkvės parapijonų.** Tiesa, tos bylos atsitiko Lenkų karalystėje, bet mums rodos, juog senato nutarimai

šiuose atsitikimuose, turi prasmę platesnę, ir labai aiškiai aptarią popų tiesas šiame dalyke.

24. **Javai Vokietijoje** kuone su visu pražuvo. Pagal aprokavimą Prūsų žemdirbystės ministro javų visoje Vokietijoje pražuvo už 183 milijonus markių. Teipo-gi Lenkų karalystėje visi žeminiai javai labai menki, teip juog Varšuvos general-gubernatorius liepė įtaisyti komisiją apmislījumui ūkininkams pagalbos. Kaip Vokietijoje, teip ir Lenkų karalystėje užvisdaugiaus pavodijo pavasario šalnisis vėjas. Lygiai ir pietinėje Maskolijoje javai laukuose baigia žūti, bet dėl didžios giedros ir karščio, Saratovo gub. išrodo ant bado. Kauno gubernijoje lyg šiol užvis geriaus laukai išrodo.

D.

24. **Kas knygų reikalauja?** Tankiai atsitinka skaityti „T. Sarge“ iš visokių vietų pasigyrimus apie įsikurusius knygynus, skaitymus; bet atsišaukimų apie stoką knygų įvairiose vietose labai retai terandi, tarytum visur yra sočiai. Ištikro-gi daugybė yra tokių parapijų, ypač Vilniaus Lietuvoje, kur nė menkos maldaknygės su katekizmu net už pinigus negauna. Tai-gi atmetus pasigyrimus, kurie tik policiją užsiunda, būtinai reikia talpinti žinias iš įvairių vietų, kur neprigaunamos knygos, pažymint kokių labjausiai reikia. Lenkai, nors tarytum sočiai turi knygų, vienok „Krajus“ be paliaubos talpina atsišaukimus iš įvairių Rosijos miestų, ragindamas lenkų apšviestūnus aukauti knygas ar pinigus sutvėrimui lenkiškų knygynų sanbroliams. O mūsų lietuviai apšviestūnai, ypač dvasiški, net katekizmų ir mažų šaltiniukų anė patį nepagamina, anė viešai per laikraščius atsišaukia, kad kas susimylėtų. Žmonės per tai baigia skursti tamsybėje ir bjauriuose papročiuose, nebekalbant apie ruskinimosi. Ne vienas atrėž, kad iš tokių atsišaukimų nedaug tepeši. Nors teisybė, kad daugumas „litvomanų“ ant liežuvio, prakiša pinigus, gautus nuo žmonių ne ant pirkimo knygų, bet ant kartų, papierosų, vaišių, brangių geraldų ir skanyų, bet vis-gi atsirastų per ilga ir tokių, kurie paaukautų kiek nors reikalingiausių knygų ar nors roda prisidėtų prie pravaišymo. Patįs knygnešiai geriau žinotų, kur reikia vežti.

Arba duosim, tie patįs vežėjai, kurie į gana tolimas vietas nugabena didžiausius bakius prūsinės arbatos, su noru vežtu knygas nors į pačią Vilniaus Baltgudiją, bilekas priimtų ir išdalytų. Nesiplatina knygos ne tiek dėl rubežiaus apstatymo ir policijos persekiojimų, kiek dėl stokos tvarkos ir nesirūpinimo Lietuvos apšviestūnų platinti knygas. Jeigu ir toliaus tik škaplierninkams ir žydeliams paliksime tą svarbiausį klausimą, tai, žinoma, knygų vis labjaus stokos. Lai visi Lietuvos intelligentai, nors kurie save litvomanais vadina, apvers tuščiai išleidžiamus pinigus ant knygų, būs jų pas žmones, kaip košės. Kaltiname maskolį, bet ir pas mus tankiai nedaugiaus idėjos, kaip pas činauninkus. Tai-gi 1. Talpinkime atsišaukimus į „Sargą“, pažymint reikalingiausias. 2. Nenorėdami patįs, nors gerą žmogų vietinį ar žydėlį pakurstykime usiimt platinimu, nesigailint nors biskį sušelpiti pradžioje.

25. **Atsišaukimas.** Apie Skarulius, Jonavą ir visoj apylinkėj šendien tikrų lietuvių vaikai, senas lietuvių knygas perdėvėję o naujų nėkur neprigaudami, **mokos skaityti tiktai iš lenkiškų knygų.** Jei niekas nesusimilės, tai į 10 — 15 metų lietuviškai šnekančių maž berasi, nors dabar kone pusė-lietuviai. Tai-gi, broliai knygininkai, meldžiame jūsų, idant vardan Dievo garbės, tautiškos meilės ir pelno koveikiausiai parsisuktumėte į mūsų kampa, maldaknygėmis (mažais šaltiniais) ir elementoriais (kur yra **katekizmai pridėti**) nešini, o pamatyste, kad jūsų tavorą akymirksnyje išgaudysime, už žygį ir knygas gausiai apmokėdami. Jeigu dabar mūsų dalyke nieks negelbėtų, tai į 10—15 metų visi jau lenkiškai žvieguosime. Laukiame, rankas ištiesę brangaus svečio!

Apie Gegužyną dar daugiaus knygų trūksta, ten prie kun. Bugiano buvo liet. pamokslai pakarčiai, todėl-gi lietuvių yra ir knygų reikia.

26. **Iš Amerikos.** — 1. **Nauji laikraščiai.** Po naujų metų pasirodė pas mus du nauju sanvaitiniu laikraščiu: „Žvaigždė“ ir „Lietuvis“. Pirmas išeina Brooklyn'e ir redaguojamas yra katalikiškoje dvasioje. Formatas jo toks,

kaip „Vienybės Lietuvninkų“, bet išvaizda ir popiera daug gražesnė. Telpa jame daug apysakų. Turinys patinka žmonėms, ir „Žvaigždė“ platinasi labai sparčiai.

„Lietuvis“, išleidžiamas p. A. A. Jocio Philadelphijoje, išeina ant storos žibančios popieros, didume „Lietuvos“. Iš pradžių buvo pasirodęs radikališku, paskui nė šiokių nė tokių, dabar vėl su „Vienybe“ eina išvien. Skaitytojų, kaip girdėt, turi ne daug.

„Ateitis“, kuri buvo pastojusi organu Susivienijimo Lietuvių Laisvamanių, jau neišeina. Tapęs laisvamanių organas tas laikraštis išbarė d-rą Šliupą ir buvusį kunigą Dembskį užtai, kad neyra tikri laisvamaniai. Apskritai imant, mūsų laikraščiuose matyt dabar daugiau barnių, nekaip pirmiau. Europos lietuviams jie gali išrodyti dideliu daiktu, bet pas mus nieko nereiškia: mes žinome, kad barasi tik saujelė žmonių!

2. **Naujos parapijos.** Skaitlius lietuvių Amerikoje kaskart eina didyn. Apsigyvenę didesnėmis krivomis lietuviai rūpinasi turėti savo bažnytėlę ir savo kunigą, nuo kurio galėtų išgirsti lietuvišką pamokslą. Dėlto tveriasi čę naujos parapijos. Iš naujausių galiu paminėti: Wanamie (valstijoje Pensylvanijos), Newark (netoli nuo New York'o) ir Omaha (valstijoje Nebraska). Kunigų jos dar neturi.

3. **„Freedom“.** Pradžioje šių metų d-ras Šliupas pakėlė lenkiškame laikraštyje „Zgoda“ klausimą: ar negerai būtų išleidinėt anglišką laikraštį, paskirtą išaiškinimui reikalų prispaustų Rosijoje tautų. Lenkai, lietuviai ir rusinai tam užmanymui tuojaus pritarė ir 12 d. vasario Pittsburge atsiliko suvažiavimas perstatytojų tų trijų tautų. Nutarta išleidinėt mažą mėnesinį išleidimą vardu „Freedom“ (Liuosybė). Lenkai apsiėmė mokėt kas mėnesį 30 dol., lietuviai 25, o rusinai 20. Vyriausiu redaktorium laikraščio tapo išrinktas p. Jabłoński (prezidentas „Związek'o“), apdirbėjais lietuviškų reikalų: kun. J. Sutkaitis ir d-ras Šliupas.

Vienok užmanymas nepasisėkė. Pirmutiniai atsimetė rusinai. Lenkai teip-pat nutilo. Renka dar išleidimui

„Freedom'o“ lietuviai, bet ir čę ne kas aukauja, — žodžiu, gražus užmanymas nudilo.

4. **Jubiliejinis išleidimas raštų vyskupo Valančiaus.** Užmanymas „Tėvynės Sargo“ (№ 2—3, 1900 m.) išleisti raštus a. a. vyskupo Motiejaus sujudino visus čionykščius lietuvius. Pirmučiausiai susitvėrė komitetas Schuykill'o paviete (ten, kur yra Shenandoah, Mahanoy City, Minersville ir tt.) ir pradėjo rinkti aukas. Kitos lietuviškos kolonijos pritarė šenandoriečiams, ir dabar po visą Ameriką yra renkamos aukos išleidimui raštų užsitarnavusiam Lietuvai žemaičių vyskupo. Lyg šiol surinkta netoli dviejų tūkstančių dolerių. Prezidentu komiteto yra kun. P. Abromaitis, sekretorium kun. A. Milukas ir kasierium p. V. Stagaras — visi iš Shenandoah.

Girdėjome, kad europiečiai yra mums priešingi tame dalyke. „Žvaigždės“ išleistojas, kurs buvo apsiėmęs atspauzdinti visus svietiškus Valančiaus raštus, gavęs išbarantį laišką nuo „Tėv. Sargo.“ redakcijos, išsigando ir, pabėgęs spaudą „Antano Tretininko Pasakojimų“, išsižadėjo dalyvumo jubiliejiniam išleidimė vyskupo Motiejaus reikalų. Bet komitetas pabarimų sargiečių neišsigando. Renka pinigų toliau ir jau ketina pradėt spauzdint „Gyvenimus Šventųjų“. Kiek girdėjau, amerikiečių išleidimas būsiąs „moksliškas“, t. y. išeis be jokių pataisymų — teip, kaip didis žemaičių mokytojas rašė. Kalbos tyrinėtojams, na, ir žemaičiams, žinoma, mes patiksime. Pelnas iš pardavimo knygų eis ne į kišenių išleistojų, bet ant stipendijos vardo vyskupo Valančiaus prie „Motinėls.“

Žmonės, kaip matyt iš surinktos per tris mėnesius sumos, nesigaili skatiko tokiam garbingam reikalui. Ypatingu darbštumu atsižymėjo kun. A. Milukas, kurs vienas per tą laiką surinko į tūkstantį dolerių. Laisvamaniams tas nepatinka. Stengiasi jie atkalbinti žmones nuo aukų. Dembskis net parašė brošiurą, kurioje bando pažeminti garbingą Valančiaus vardą. Veltus pasistengimas! „Vienybė“, matydama iš raštų Valančiaus, turėsianti biznį, pradėjo irgi aukas rinkti.

5. **Susivienijimo L. A. Seimas.** Visi su nekantrumu laukė šiųmetinio „Susivienijimo Lietuvių Amerikoje“ seimo. Ant jo turėjo persisverti likimai didžiausios Amerikoje lietuviškos organizacijos: Susivienijimas turėjo pasilikti arba tautiškai-katalikiškas, arba tautiškas su spalva laisvamanystės. Vaidai tarp tų dviejų partijų nužengė teip toli, kad niekas netikėjo, juog galima būs susitaikinti — ir niekas taikintis nenorėjo. Taigi katra pusė pergales? — klausė visi Amerikos lietuviai.

Kaipo ant didelės kovos suvažiavo šimtas su viršum delegatų. Kas darėsi ant seimo, ilga būtų rašyt; pasakysiu tik, kad priešininkai (kurių buvo 28), išėję iš kantrybes, apleido salę ir laikė atsikirą seimą. Dėlto tai Susivienijimas pasiliko Rymo-katalikiškų, nes jeigu neužganėdinti delegatai būtų pasilikę ant salės, riksmams ir netvarkai nebūtų buvę galo ir, nežinia, kaip viskas būtų pasibaigę.

Pasilikę ant salės delegatai (buvo jų į 80) vienu balsu permainė konstituciją ir pabaigė seimą tą pačią dieną. Prezidentu pasiliko p. Andrius Tepliušis iš Pittston, Pa; kasierium tas pats (K. Radzevičius iš Shenaudoah, Pa.); sekretorium J. Jurgelevičius iš Mahanoy City, Pa.; dvasišku vadovu kun. J. Kuras iš Forest City, Pa. Išrinkti tapo dar šeši sąnariai augščiausio sūdo (jo pirmiau nebudavo). „Tėvynė“ pavesta prižiurai trijų sąnarių Literatiško Komiteto.

Tie, ką iš salės išėjo, paėmė kita salę ir laikė savo seimą per dvi dieni.

Jie giriasi turėję 47 delegatus; tas gali būt tiesa, nės apart atmestų Bostono, Minersville's — delegatų, galėjo susieiti šalininkai Petro Mikolainio („Vienybės L.“ redaktoriaus, vadovo partijos, norėjusios išmesti iš Susivienijimo tikėjimą ir kunigus). Reikia pripažinti, juog Mikolainis su savo sėbrais šįmet darbavosi smarkiai, kad tik „Sus. L. A.“ paimti į savo nagus. Bet Susivienijime laisvamanių daug nebuvo (visi beveik jie buvo delegatais ant seimo), užtai ir pralošė. Atsiskyrusi partija išgirdusi, kad seimas nutarė permaintyti konstitucijos ir pertaisyti charter'į, su-

simanė laikytis senos konstitucijos ir seno charter'io, ir dabar mislija, kad kasą ir turta Susivienijimo paims į savo rankas. To, žinoma, nesulauks, bet visgi apsirinko sau viršininkus, kaipo M. Totorių už prezidentą, T. Astramską už sekretorių ir tt. Akyviausia, kad visi, neišskiriant viršininkų atsimetusio nuo Susivienijimo, su visais Susivienijimo reikalais kreipiasi pas p. Tepliusį, o ne pas p. Totorių. Dabar viskas tyku (tik laikraščiuose: „Vienybėje“, „Lietuvoje“ ir „Lietuvyje“ eina karė, ypač prieš kun. Miluką). Visi laukia mokesčių liepos mėnesyje. Jeigu atsiras kiek kuopų, kurios siūs mokesčius T. Paukščiui, ne K. Radzevičiui, tad gal išeis prova. Bet tą parodys ateitis.

Amerikietis.

27. **Iš Finlandijos.** Pabaigoje liepos mėnesio pasiryžau aplankyti tolesnius Finliandijos kampus dėl geresnio manymo finliandėčių būdo ir darbštumo. Pirmiausiai nuvykau į Tammerfors. Tammerfors gana toli nuo Petropilės, nes trūkiu reikia važiuoti apie penkioliką valandų. Yra tai miestas čystas, dailus, apjuostas iš dviejų pusių ežerais ne paprasto didumo. Visas miestas susideda tik iš pabriku; per tai čę didelis judėjimas pramonystėje ir prekystėje. Ant tokių pabriku žmonių galima čę rasti visokių tautų: ir prancuzų ir vokiečių, ir anglikonų; keli lenkai dirba ant pabriku; vienas lietuvis, šaip jau gyvena, antras buvęs lietuvis likęs, atsitarnavęs kariumenėje, bet tas mirė. Miestui Tammerfors Aleksandros II 1863 m. buvo dovenojęs Magdeburgiškas tiesas, dėlto jis teip ir pasididino per trumpą laiką. Dabar-gi nuo dviejų metų laukia permainos. Tammerforse apart mažesnių mokslainių yra finiškas liciejus. Tris liuteroniškos bažnyčios, o dabar ruskiai pamūrijo cerkvę ir prie jos įsteigė iškalą, bet toje iškaloje kiek tik yra rusišku vaikų, nė vienas ne moka rusiškai: visi šneka suomiškai. Katalikų bažnyčios visai nėra. Suradęs tą numylėtą lietuvį, ne turėjau jokio vargo, nes jis man visą parodė ir išpasakojo. Viena laimė, kad dar buvo pažįstamas; kiteip tai negalima būtų susišnekėti ir nieko paveikti, nes tenai, brangindami savo kalbą, kitos nenori mokyti, o jei kuris ir moka, tai nešneka. Už

miesto yra didelis kalnas; ant to kalno bokštas: užėjus ant to bokšto, galima matyti beveik pusę Finliandijos tyvuliuojančiuose ežeruose. Čė yra knyga, į kurią kiek vienas keleivis pasirašo. Tammerforse perbuvaus šešes valandas, ale apėjau beveik visą miestą ir prisiziurėjau darbštumui tų žmonių. Finai yra augštai iškilę moksle, pramonystėje ir amatuose. Kiekvienas darbininkas moka saviškai skaityti ir rašyti. Myli savo kalbą ir tėvynę: ten žmonės nepaprasto darbštumo; mačiau kaip ant (uolių) kalnų suneštas žemes arė, akėja ir sėjo.

Važinėja ant dviejų tekinių ir apie namus, ir iš laukų vežimas veža vis ant dviejų tekinių. Dabar jie yra labai nuliūde, kad ir juos pradėjo persekioti rusiška nagaika. Iš Tammerforso nuvažiauvau į finų sostapilę, Helsingfors. Tyčiomis jieškojau ten lietuvių; atradęs keletą lietuvių, labai pradžiugau, nes pasirodė esą grynais lietuviais. Priėmė mane su džiaugsmu ir vienas nuo kito suvedė į pažinti, rodos, kad būtų tikri broliai. Pasirodo, kad lietuviškų šeimynų nedaug; daugiausiai nevedė, bet visi pasiturį medžiagiškai gerai ir moka branginti apšvietą, skaito laikraščius, bet laikraščiai finiški ir švediški, o lietuviškų anė vienas neskaito nejokio laikraščio, anė „Tėvynės Sargo“ neturi. Už tai Helsingforo lietuviai verti papeikimo. Čė yra mūryta raudonų plytų daili katalikiška bažnyčia, stovi ant dailaus kalnelio ant kranto Baltųjų jurų. Kunigas teipogi lietuvis jaunas dar žmogus ir matoma myli savo tautiečius. Buvo tai šventa diena. Nuvykau ant dievmeldystės, žmonių bažnyčioje ne daug tebuvo. Pasimeldęs nuėjau ant jūros; čė akis užbovijau, svajodamas, kaip tos pačios bangos, nešdamos gailingą skundą, atsimuša nuo Helsingforo į mūsų numylėtą Birutos kalną. O! kad jos turėtų balsą: kiek tai apsakytų apie praeitį mūsų! Čė žiurėdamas persikėliau mislėmi į Lietuvos laukus ir, tarytum, girdžiu dainas mūsų sesučių; tuotarpu atsimušė aidas liūdnos dainelės keleto finiečių jaunų vaikinų; aš-gi, kaip iš miego atbudęs, žiūriu, kaipo našlaitis prie krūtinės negyvos motinos. Atmetęs visas mislis, skubinau apžiūrėti miestą ir jo akyvesnes dalis. Netoli nuo bažnyčios yra

dailus observatorijos kalnas; ant to kalno yr rūmas po tuo pačiu vardu. Šale observatorijos rūmų stovi paminklas išgelbėjimo kokios ten šeimynos nuo skenstančio šiepio. Žemiau nusileidus nuo observatorijos kalno, po kairei stovi dailus bulvaras, išsodintas keliomis eilėmis medžių; viduryje bulvaro stovi paminklas Runebergio, finų didžiausio dainiaus ir raštininko. Apie tą paminklą graižo muzika ir čę pat puikiausi visame mieste restoracija, užlaikoma lietuvio po vardu „Kapellet“. Iš šono to paminklo rūmai general-gubernatoriaus Bobrikovo, kuris paduoda visokius irankius slėgimui vargšų finų. Nuo Kapellet priešais už kokio šimto sieksnių miesto plecius; ant to pleciaus stovi brangus ir dailus su finiškais simboliais paminklas Aleksandro II, kuris suteikė finams konstituciją 1863 metuose. Dabar finai tą paminklą laiko didžiausioje godonėje; jis visuomet papuoštas dailiais vainikais. Prieš tą paminklą rūmai finiško senato, iš kitos pusės universitetas, teipogi finiškos; iš priešingos pusės — rūmai miesto policijos. Rusiškų cerkvių Helsingforse trys, viena už miesto tvirtinėje, o dvi mieste. Liuteroniškos bažnyčios keturios: viena švediška, viena vokiška, ir dvi finiški. Apart to yra dar daug sektų, ypač patėmijau merginas pilkuose rūbuose su kepuriutėmis; įtrižai kepuriučių — juodas kaspinėlis su kaž-kokiu parašu. Paklausiau pažįstamo, ką tai reiškia? tas man paaiškino, kad tai yra sekta po vardu Išganymo Armija. Jų Jenerolas Buot gyvena Londone. Jie prisilaiko blaivybės ir abelnai dorą gyvenimą veda. Apie miestą trumpai galima pasakyti, kad ne tik Helsingfors, bet ir visa Finlandija gali būti paveikslu tvarkos, apšvietimo ir dorybes netik Rosijai, bet ir visai Europai. Helsingforse užvedimas čystumo visoje tikrybėje; visur elektriški vežimai, neva automatiški bufietai ir tt. Šventomis dienomis visi kromai uždaryti; ūkininkai, susėdę ant pievų, skaito laikraščius savo šeimynoms. Visokios prekystės ir pramcnės rankuose savųjų. Vienybė, teisingumas ir darbštumas ne paprastas. O tai, lietuviai, iš kur turime imti paveikslą dėl savęs! Tegu žydi tarp mūsų broliška meilė, vienybė ir lygybė! be kerštų, be užvydėjimų; labjusiai ne užmirškime apsišviesti ir dirbti, dirbti be galo. Prie

tokių aplinkybių tiktai galėsime pagerinti savo ekonomišką ir politišką būvį.

Vardienėlis.

28. Į Rymą keliaujantiems. „Vargo tik kelionėje te-gali išmokyti“, sako patarlė. Ypač sunku keliauti, ilgiaus apsigyventi svetimoje šalyje. Liūdytojais to visko gal būt meldžionis, kurie pereituose Jubiliejaus metuose atlanė Rymą. Su žmonėmis svetimos šalies negali susikalbėti, negali nuog jų jokios rodos gauti, nors ir brangiausiai apmokėtum. Dėlto tikra geradėjistė keliaujantiems į Rymą yra turēt žmogų, su kuriuo būt galima susikalbēt. Keli metai atgal apsigyveno Ryme Monika Venskiutė ir nuog 1 dienos liepos mėnesio šių metų pasisamdo didesnius Ryme namus. Jei katram pareitų keliauti į Rymą, gal kreiptis prie lietuvės, kuri apart **lietuviškos** moka kalbas: **latvišką, lenkišką, gudišką** (maskolišką), **vokišką ir itališką.**

Antrašas nuo 1 liepos šių metų:

Monika Venckus

(Roma) via Monserrato, 34 (II piano).

PS. Užsirašęs tą antrašą ant kvortelės, kiekviens ant geležinkelio Ryme gal pasismdyti vežėją, kuris jį pagal tą antrašą pristatys.

Mūsų raštai.

„Ūkiškasis Kalendorius“ 1902 m. Jau nuo pusės vasaros pasiskleidė po Lietuvą p. Mauderodės Kalendorius atentiems metams, užkirsdamas kitiems kelią. Šisai kalendorius, kaip ir kiti, kuriuos p. Mauderodė išleidžia, neturi nėjokios prakilnesnės verčios, nes išleistas dėl vieno gešefto. Visą literatiškąją dalį užima ilga iš lenkiško versta pasaka. Ūkiškąją dalį padaro keletas smulkių ūkiškųjų patarmių, ir viskas. Šeip jau viskas palikta, kaip ir kitais metais, tik šiuo kartu pasidrovėta padėti „sargiečių“ parašą. Bijodami didžiū iškaščių ant atspauzdinimo doro, storo kalendoriaus, iškaščių, kurie, prasiplatinus pigiems, nėkiek negrižta, „sargiečiai“ šįmet kalendoriaus neparėdys.

Atsakymai.

P. A. Dagiui. Pirmą sykį priversti esame atsakyti Jūsų raštui („Iš visur“) savo laikraštyje vietos: su tokiais raštais reikia kreiptis į „Ūkininką“ — ten daug panašių. Tokius atsitikimus ne po slapyvarde reikia turėti drąsumą apsaityti; beto tokioms ypatoms, kurios gali pikta prašalinti.

P. Baubliškiui. „Daina teisybės apie Maškėnus ir Laukupėnus“ spaudon netinka: tokie dalykai reikia paprastai rašyti, ne daina dainiuoti.

P. Keistam vaikiui. „Išėjo senolis“ — apygerė; pasiūsime kun. Žilinskiui.

P. Teisybaičiui. Prašome paduotas žinias apsaityti moksliskame straipsnyje, ne eiliomis. Ar-gi nemokate suprasti poezijos reikalavimų?

P. Seneliui. Toli dar laikas, kada mūsų prabaščiai visus juodais švarkais apsivilkusius arba barzdelę nešiojančius paliaus lenkiškai kalbinę, pagaliaus ir tokiose vietose, kur tikrus bajorus galėtų lenkiškai parduoti. Bet manija durstyti lenkiškas nodedas prie lietuviškų pavardžių: Stonkus - Stonkevičė, Gricius - Gricevičė, Grabys-Grabovski irtt., rodos, jau praėjo. Jei kame dar atsirastų, patark nueiti į muziejų senovinių dalykų. Išvardyti nepadoru.

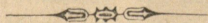
P. kun. Žilinskiui. Jums pasiūsta keletas dainų.

P. Dr. Basanavičiui. Jums išsiūsta į 20 pasakų.

Atsakomasis Redaktorius: J. Lapinas.²

Jam reikia siųsti spauzdinius, rankraščius ir pinigus.

Spauzdinta pas J. Šenkę.

Jubiliejus.

1. Visotinio Jubiliejaus,

kurs metuose Viešpaties 1900 Rymo mieste buvo švęstas,
po visą svieta tarp katalikų **praplatinimas.**

Leonas Vyskupas,

Dievo tarnų tarnas, visiems Kristuje tikintiems šitą raštą
skaitysiantiems pasveikinimą ir Apaštališką palaiminimą.

Kaip linksmu Mums buvo perleisti šventus metus,
kuriuos vakar su iškilme maldingų apeigų užbaigėme, taip
visados būs Mums malonų tuos metus atsiminti. Nes ko
bažnyčia troško, ko vien norėjo, tai yra, idant šventė po
75 metų atnaujinta išganingai sukurtintų dūšias žmonių
krikščionių, to, regis, iš Dievo mylistos dastojome. Nes ne
mažas žmonių skaitlius, bet šimtai tūkstančių iš visų šalių
svieto ir iš visokių stonų su didžiu troškimu ir džiaugsmu
skubėjo į šitą šventą miestą, idant galėtų užsipelnyti ne-
paprastą šventą atlaidą. Negalime abejoti, juog per tatai
daugybė dūšių paliko išliuosuotų nuo griekų per pakūtą ir
atnaujintų ant doresnio krikščioniško gyvenimo; dėlto gi
neveltū turim viltį, juog per tat iš šito šaltinio bažnyčios
katalikiškos paplūdo naujas pastiprinimas krikščioniško
tikėjimo ir maldingumo.

Dabarties, lygiai kaip darydavo tokiuose atsitikimuose
mūsų pranokėjai, Rymo popiežiai, norim ir Męs plačiau iš-
plėsti Apaštališką meilę ir palengvinti žmonėms apturėjimą
dangiškų gerybių. Tai yra norim, idant pavestas Mums
iždas (skarbas) šventų atlaidų, kurs per praėjusius metus

tiktai viename Rymo mieste buvo visiems atviras, per pusę ateinančių metų būtų teipogi atidarytas ir visose katalikiško svieto šalyse visiems Kristuje tikintiems.

Turim viltį, juog šitoks atidarymas bažnyčios izdo (skarbo) būs naudingas pataisymui po visas šalis krikščioniško gyvenimo, stipresniam susirišimui katalikų su Apaštališku sostu ir apturėjimui tų visų kitų dvasiškų gerybių, kurias plačiai išguldime, apskelbdami pirmą kartą Didįjį Jubiliejų. Pritiks tas daigtas teipogi pradžiai užtekančio amžiaus, nes šitas naujas amžius negali geriau prasidėti, kaip — kad sukrotus geriaus pasinaudoti nuopelnais Atpirkėjo mūsų Jezaus Kristaus dėl amžino išganymo. Ir nēmaž neabejojame, juog šita nauja pagalba ant išganymo kelio būs su tokiu jausmu visur priimta, su koku Mēs ją duodame. Turim viltį, juog garbingi Broliai Vyskupai ir visa dvasiškija pagal datirtą jų budrumą ir darbumą pasirūpins, kaip reikia, idant mūsų visų geri troškimai išsipildytų.

Taigi vardan Visagalinčio Dievo, vardan šventų Apaštalu Petro ir Povilo ir pagal Mūsų pačių galės, Jubiliejų Didįjį, kurs buvo švęstas šiame šventame mieste praplatiname per šį raštą ant viso katalikiško svieto ir prailginame ant šešių mėnesių ir norime, idant už teip praplatintą ir prailgintą būtų pripažintas.

Todėl visiems abiejų lyčių Kristuje tikintiems, visose žemių šalyse ir dalyse gyvenantiems, net ir tiems, kurie pernykščiuose metuose Ryman atvykę ir tenai arba kitur kur iš kokios norint priežasties Jubiliejaus atlaidą apturėjo, suteikiame ir duodame Viešpatyje pilniausį ir visotinį atlaidą, kurį vieną kartą būs tegalima apturėti, kas tikt' laike šešių mėnesių skaitant nuo dienos apskelbimo šito Mūsų rašto kiekvienoje vyskupystėje dievobaimingai aplankys Katedros Bažnyčią mieste, kur gyvena vyskupas, arba didesniąją bažnyčią kitose vietose vyskupystės ir dar tris kitas bažnyčias, kaip aname vyskupo mieste, teip šiose kitose vietose, paskirtas vyskupystės valdytojo, jo paties arba jo šelpėjų, arba klebonų ir džiakonų, nors po vieną kartą ant dienos per penkioliką dienų be pertraukos arba

ir su pertraukomis, skaitant šias dienas arba paprastinai nuo ryto lyg vakaro, arba pagal įmonės bažnyčios nuo pirmųjų mišparų lyg pilnos sutemos ant rytojaus, ir teip lankydami anas širdingai pasimels prie Dievo už paauuginimą bažnyčios šv. už išnaikinimą kreivatikiščių, už santaiką krikščioniškų valdonų ir už išganymą visų krikščionių ir dar šitame laike atliks spaviednę su tikru gailėsiu už griekus ir priims Švenč. Sakramentą. Vienok dėl apturėjimo šių Jubiliejaus atlaidų negana būs atlikti spaviednę ir Komuniją Velykinę. O po tokias vietas, kur nėra arti keturių bažnyčių, duodame valdytojams vyskupysčių valdžią paskirti mažesni skaitlių bažnyčių, arba net ir vieną, jei kur tik viena bažnyčia, idant tikintieji, lankydami šias bažnyčias arba šią vieną bažnyčią daugiau, negu vieną kartą, ant dienos, galėtų papildyti aplankymus kitų netenkančių; bet tie lankymai turi būti daromi skirtingai ir teip, idant skaitlius visų lankymų išneštų šešiasdešimtis ir per penkioliką dienų be pertraukos arba su pertraukomis. Atsižvelgdami ant ypatingo nekurių ypatų padėjimo, šiteip parėdome:

I. Keleiviams ant marių, arba ir šėip jau tolimas kelones atliekantims, jei pagrižtų į savo namus arba kitur kur apsistotų, šiems šešiemis mėnesiams jau praėjus, suteikiame ir dovanojame tuos pačius atlaidus, jeigu tiktai išpildys kas augščiau pasakyta ir aplankys penkioliką kartų Katedros, arba šėip jau didesniąją, arba pagaliaus parakvijine bažnyčią savo krašte, arba svetur, kur apsigyveno.

II. Duodame valdžią vyskupysčių rėdytojams paliuosuoti nuo įsakyto aplankymo bažnyčių zokoninkes ir kitas mergaites ir moteriškes, gyvenančias uždarytuose klošturiuose arba kituose maldinguose namuose ir draugijose; teipo-gi po vieną gyvenančius zokoninkus ir pustelninkus, ypatas kalinyje ar nevalioje esančias ir kitus žmones, kurie per silpnybę sveikatos arba kitas periškadas negali išpildyti augščiaus paminėtų aplankymų bažnyčių: visoms šioms ypatoms abelnai ir kiekvienai iš jų skyrium vyskupysčių valdytojai valdžia jiems Mūsų suteikta galės ar patįs, ar per zokonų

perdėtinius ir spaviedninkus netik spaviedojant, bet ir nespaviedojant įsakytus bažnyčių aplankymus permainingai į kitus gerus darbus, galės teipogi paliuosuoti vaikus dar nedaleistus prie Komunijos Šv. ir vietoj' priėmimo Švenč. Sakramento uždėti jiems kokios nors kitus gerus darbus; ant galo galės numazinti skaitlių bažnyčių aplankymų kapituloms svietiškomis ir zokoniškoms draugijoms visokioms bendrijoms ir brolijoms, Akademijoms arba Kolegijoms, lygiai ir visiems Kristuje tikintiems, kurie draugiai su savo klebonu arba kitu jo paskirtu kunigu lankytų bažnyčias būriu su procesija. . . .

. . . . Kas toliaus yra šitam rašte Tėvo Šv. su-rašyta, to viso žodis į žodį nėra reikals čę skaityti, nes ten yra paminėta apie tokius daigtus, apie kuriuos ypatingai kunigams ir spaviedninkams išpuola rūpintis. Čę tat pasakysiu jums tiktai trumpais žodžiais, juog per visą Jubi-liejaus laiką, tai yra per šešius mėnesius nuo apskelbimo šios gromatos kiekvienas iš jų, norėdamas atlikti jubi-liejinę spaviednę, galės sau apsiskirti kokį norės spavied-ninką iš kunigu, turinčių nuo savo vyskupo pavelijimą ant spaviedojimo, ir tasai spaviedninkas galės per spaviednę išrišti kiekvieną nuo visokių nors didžiausių nusidėjimų ir griekų, nuo kurių kitame laike paprastai tiktai vieni vyskupai arba patsai Tėvas Šv. tegali išrišti. Galės teipogi kiekvienas spaviedninkas, klausydamas jubliejaus spaviednies permainingai nekurius apžadus, Dievui padarytus, ant kitų gerų darbų; galės dar duoti nekurius paliuosavi-mus prigulinčius prie moterystės stono.

Baigias-gi šitas Tėvo Šv. raštas šiais žodžiais:

„Pagaliaus, jei kas, norėdamas nusipelnėti šitą Jubi-liejinį atlaidą, pradėjęs pildyti įsakytus dėl jo apturėjimo veikalus, apsirgtų ir nebegalėtų išpildyti viso skaitliaus aplankymų bažnyčių, bet gerai išsispaviedojęs, priimtų Švenč. Sakramentą, tokiam žmogui Męs suteikiame miela-širdingai paminėtą atlaidą ir išrišimą. O jei gavęs jau išrišimus nuo bažnyčios karonių arba apžadų, permainingai arba dispensą, paskiau tikro noro apturėti Jubliejaus atlaidą išsižadėtų ir neišpildytų likusių įsakytų veikalų, nors

toksai vos galėtų būti išteisintas nuo nemažos kaltybės, vienok pripažįstame ir parėdome, idant anie išrišimai, permainingai ir dispensai, apturėti pirmutiniame ir gerame dušios pasirėdyme, pasiliktų tvirti ir nepragaištų.

Norime ir įsakome, idant būtų pripažinta pilniausiai visa galė ir tvirtybė šiam raštui ir idant būtų pilnai išpildytas visuose dalykuose, kur tik būs apskelbta, ir pilnai išduotų savo vaisius ir visas išeitų ant gero visiems Kristuje tikintiems, vienybėje su Apaštališku Sostu esantiems: negali tam raštui būti periskada nėjoki kiti parėdynai, užgynimai duoti tokius atlaidus, nė visotinių, provinciališkų ir synodališkų susirinkimų įstatymai, parėdymai, suturėjimai išrišimų visotinių arba ypatingų ir dispensų, teipo-gi nė įstatymai, įsakymai, priešpročiai ubagaujančių ar kariaujančių zokonų ir draugysčių, nors ir būtų patvirtinti prisiega ir Apaštališku nutarimu ar kokia norint stiprybe; teipo-gi nė privedijimai, indultai ir apaštališki raštai, aniems zokoninkams ir draugystiems ducti, labjausiai, kur būtų pasakyta, juog draugininkams kokio zokono, Draugystės ar Įtaisymo nedaleista spaviedotis kam kitam, tiktai saviškiems zokoninkams: visiems tokiems parėdymams ir kiekvienam iš jų ši kartą ir tiktai dėl išpildymo viso, kas šiame rašte įsakyta, mažiname ir pilnai atėmame visą galę, nors tasai mažinimas reikalautų aiškaus jų visų paminėjimo ypatingais žodžiais, pripažindami, juog viskas tas yra tikriausiai išpildyta; teipogi neturi jam priešintis nėjoki kiti priešingi daigtai. O norime, idant šio rašto perrašams ir atspaudoms turinčioms ant savęs parašą kokio dvasiško Notarijaus ir pečėtį kokios bažnytinės vyresnybės, teip visi tikėtų, kaip šiam pačiam Mūsų raštui. Niekam tatai iš žmonių nedaleista šito Mūsų rašto Jubiliejaus išplėtimo, pamokymo, įsakymo, suteikimo, pamažinimo, parėdymo ir valios peržengti arba neprotinga drąsme jam priešintis; o jei kas drįstų tai daryti, težino, juog užsitrauks ant savęs rustybę Visagalinčio Dievo ir Jo Šventų Apaštalų Petro ir Povilo.

Duota Ryme pas Šv. Petra. Metuose Įsikūnijimo Viešpaties tūkstantis devintuose šimtuose 25 gruodžio;

popiežiavimo-gi Mūsų dvidešimtį trečiuose C. Card. Moisi Mazella. Prod. A. Card. Macchi. —

2. Miečislovas — LEonardas

iš Dievo mielaširdystės ir šv. Apaštališko Sosto mylistos
Žemaičių Vyskupas.

Visiems katalikams mūsų vyskupystės pasveikinimą Kristuje ir piemenišką palaiminimą!

Jau pirm kelių mėnesių, senam amžiui besibaigiant ir naujam prasidedant, raginame jus, krikščionys katalikai, savo raštu, idant iškilmingai atiduotumet garbę amžiui Karaliui, Viešpačiam ir Išganytojui mūsų Jezui Kristui. Dėlto tai, kaip atsime-nate, įsakyta tapo ant Naujų Metų po visas bažnyčias mūsų Vyskupystės ypatinga pamalda, kuriai Apaštališko Sosto pridotas buvo visotinis atlaidas. Tasai mūsų paraginimas nepasiliko be pasekmės. Neapsakomai apsidžiaugėme, gavę žinias iš visų pusių vyskupystės, juog jus krikščionys katalikai, paklausę balso savo Piemens, davėte gražų paveikslą gyvo tikėjimo ir maldingumo, bėgdami skubina i bažnyčias ir su nužeminta ir sutrinta širdimi, nuopat ryto lyg nakčiai, didžiais būriais apgulę spaviednyčias, siekėtės apturėti griekų atleidimą ir apskelbtąjį brangų atlidą. Jūsų dvasiški vadovai, kunigai, tiesa, nemaž tuokart pavargo; bet maloningas Viešpats Dievas palaimino jų darbumą ir palinksmo juos apsireiškimu nepaprasto maldingumo. Nes ištiesų, matyti besiveržiančius prie Dievo stalo jau ne dešimtimis ir šimtais, bet tūkstančiais, vienoje dienoje ir toje-pat bažnyčioje, o tarp to skaitlingo būrio regėti net ir atsivertusius užkietėjusius griešninkus, gyvenusius daug metų be spaviednies ir nekaipo be Dievo; išvysti atlygintas skriaudas, prašalintus papiktinimus, žodžiu sakant, matyti sužadintus tarp krikščionių katalikų apsireiškimus, gyvesniojo tikėjimo, karštesnio maldingumo, tikros pakūtos ir sugrįžimo prie Dievo, — ištiesų, sakau, yra tai regėti aiškų ženklų neabejotinos Dievo palaimos, kuri apsaldina vargus darbininkų vynyčioje Viešpaties, verčia juos užmiršti datirtą nuovargį ir ragina toliaus darbuotis

su pasišventimu dėl garbės Dievo ir išganymo dūšių, pavestų jų rūpesniui. Todėl veizėdamis ant išganingų vaisių mylistos, suteiktos jums, krikščionys katalikai, ant Naujų Metų, **dėkavoju su Šv. Povilu Dievo mano visados už jus malonėje Dievo, kuri yra duota jums Kristuje Jezuje, juog visuose daigtuose turtingais stojotės jame.** (I. Cor. I. 1—5).

Teip yra, mieliausieje, didei turtingais tapete mielaširdinguose aplankymuose Viešpaties, kurs stebuklingas yra veikaluose savo ir kurio malonės nėra galo. Dar Naujų Metų iškilmingas apvaikščiojimas gyvai tebestovi atmintyje jūsų, o štai Dievas, tartum, užmokėdamas už gerą pasinaudojimą pirmosiomis mylistomis, siunčia jums mylistą antrą, didei retą ir nepaprastą, tai yra Didįjį Jubiliejų, kurs šįmetą ir pas mus būs apvaikščiotas. Praslinkusieje metai buvo paskirti iškilmėms Jubiliejaus Didžiojo vien tik pačiame Rymo mieste. Šimtai tūstančių katalikų iš visų pasaulės kraštų keliavo Ryman, idant pasimelstų prie grabo Šv. Apaštalu, apturėtų Jubiliejaus atlaidą ir Šv. Tėvo palaiminimą. Bet ne visiems tegalint būti Ryme, Tėvas Šventasis Leonas XIII pažvelgė maloningai ant milijonų savo vaikelių, po visą pasaulę gyvenančių ir trokšdamas be paliaubos jų išganymo, atvėrė dabar visam svietui šaltinį mylistų ir dvasiškų nuopelnų Didžiojo Jubiliejaus per tam tikrą savo raštą, kurį prie šios mūsų gromatos priduriame ir visose Žemaičių vyskupystės bažnyčiose iš sakyklų apskelbti prisakome.

Ir stojos tatai mūsų šalyje didi šventė: atėjo laukiami nuo seno su pasiilgėjimu teip vadinami „**Mylistos Metai**“, tai yra laikas apsiplavimo ir permaldavimo; atpirkimo ir mylistos; atlyginimo ir atlaido, arba, kaip Popiežius Pijus IX pasakė — „**laikas susitaikinimo krikščionijos su Dievu**, kurs tuose Mylistos metuose visiems žmonėms suteikia gausybę malonės savo. Atėjo teip vadinami **Metai šventi** arba laikas, suteiktas mums iš Dievo valios dėl mūsų atgimimo Kristuje ir mūsų pašventinimo, kaip tai visos Jubiliejinės gromatos iš senovės gadinių ir dabartinės vienbalsiai nurodo, Jubiliejų esant ne dėl kito

ko įsteigtą, kaip tik dėl atsinaujinimo krikščionių katalikų šventybėje gyvenimo, idant juose augtų maldingumas, tikėjimas apreiškėtų nauju spindėjimu, pasidrūtintų viltis ir meilė užliepsuotų. (Klemens XI Grom. Jubil.).

Praslinko jau 75 metai nuo to laiko, kada paskutinį kartą buvo apvaikščiotas mūsų vyskupystėje Jubiliejus Didysis. Labai nebedaug tėra žmonių, kuriems teko jaunystėje matyti tą iškilmę. Išnyko jau teipo-gi ženklai girtinių ir sekiotinių paminklų, kaip antai Jubiliejiniai kryžiai, kuriuos mūsų tėvai ir seneliai statė įvairiose vietose, išreikšdami tuo savo padėkavonę už Jubiliejaus mylistas, paeinančias ne iš ko kito, tik iš vienatėnio mielaširdystės šaltinio, kuris yra atpirkimas per kryžių, išsipildęs ant Kalvarijos kalno. O kas surokuos, kiek tai žmonių per tą laiką lyg mūsų gadinėi išmirė ant tos pasaulės ir perėjo į amžinastį, neapturėję Jubiliejaus mylistos, kurią mums Viešpats šendien' suteikia. Daugumas ištiesų troško pamatyti, ką mes matome, o ne pamatė ir išgirsti, ką girdžiame, o ne išgirdo. Tatai džiaugdamesi tuo, juog Dievas teip didžią laimę suteikė mums šioje gadinėje, ir prižadėdami rūpestingai naudotis tais Mylistos Metais, dėkavokim, krikščionys katalikai šendieną ir per visą mūsų amžių Viešpačiam už tą Jo mielaširdystės dovaną! Norėdami, idant dėkavotų už tai Viešpačiam kiekviena krikščioniška duša, šaukiame žodžiais karaliaus Dovidio: **Garbinki, Viešpatį ir neužmiršk visų geradejisčių Jo, kurs maloningai atleidžia visas nedorybes tavo, kurs gydo visas ligas tavo, kurs atperka gyvenimą tavo nuo prapulties, kurs apvainikuoja tave mielaširdyste ir susimylėjimu.** (Ps. 102).

Pildydami parėdymus, padėtus gromatoje Tėvo Šventojo apie Jubiliejų, turime pirmiausiai apskelbti jums laiką Jubiliejaus šventės; paskui aptarti dalykus, kurių išpildymas būtinais yra reikalingas dėl apturėjimo atlaido. Pagal gromatą Tėvo Šv. Jubiliejus tęsis per pusę metų, vyskupams-gi duota valdžia paskirti tą laiką.

Todėl, pasinaudodami ta Apaštališko Sosto suteikta valdžia, parėdome ir apskelbiame, juog mūsų vyskupystėje

Jubiliejus prasidės 24 d. birželio mėnesio tai yra dienoje Šv. Jono Krikštytojo, o pasibaigs 24 d. gruodžio, tai yra kūčių dienoje. Vilijoj'gi prieš Šv. Joną, tai yra 23 d. birželio penktoj' adnoj' popietų visose bažnyčiose mūsų vyskupystės, skambinant varpais per pusę adnos turi būti apgarsinta Jubilėjaus pradžia. Potam, pavakaryje tą pačią dieną kunigai, apskelbę iš sakyklų raštą Tėvo Šv. apie Jubiliejų, tur atlaikyti iškilmingas pamaldas. Katedros-gi bažnyčioje Kaune nuo 24 d. birželio prasidės iškilmingos bendros maldos su apmisljimais tiesų tikėjimo ir pamokslais. Ta pamalda trauksis Katedroje per 8 dienas lyg 1 d. liepos mėnesio. Paskui po 1 d. liepos mėn. tokios pamaldos būs parėdytos per tris dienas kitose mūsų vyskupystės bažnyčiose; tokių bažnyčių kiekvienoje džiaakonystėje paskyrėme po keletą, dabodami, idant artimose bažnyčiose tos Jubiliejinės pamaldos būtų apvaikščiojamos ne tame pačiame laike.

Ragindami jumus, krikščionis katalikai, prie tos bendros Jubiliejinės pamaldos, turime čę priminti, juog anos augščiau minėtos bendros maldos labai pritinka Jubilėjaus laikui. Nes kas gi yra Didysis Jubiliejus, jei nepažadanimas visų katalikų, netik susitaikinti su Dievu, atsinaujinti krikščioniškame gyvenime, bet drauge ir paraginimas prie maldos. Jubiliejus, yra tai it koks kariškas žygis visų katalikų prieš bendrus išganymo neprietelius; žygis, kurio vadu yra Bažnyčios galva Tėvas Šventasis, kurs ir šaukia visus, idant eitų kariauti, apsišarvoję ginklais pakūtos ir maldos. Tuo dvasišku žygiu bažnyčia nori išganyti dūšias mūsų, pastiprinti jas Dangaus mylistomis, padauginti joms dvasiškus turtus dėl amžino gyvenimo. Trokšta teipogi bažnyčia išganymo ir mūsų artimų, padrūtinino apsilupsiųjų, įkaitinimo atvesusiųjų dvasėje, sugriaudinimo užkietėjusių griešnikų. Didei teipogi rūpi bažnyčiai išganymas viso svieto, atvertimas pagonų, apšvietimas netikėlių ir kreivatikų o drauge ir atvedimas visų vienybėn tikėjimo, idant būtų viena avinyčia ir vienas piemuo. Tiems visiems augštiesiems užmanymams pasiekti, bažnyčia paduoda malda, kaip vieną iš galingiausių įrankių, o ypėč bendrą malda. Kaip daug gali ir padaro bendra malda, iš to jau galime su-

prasti, juog pats Išganytojas aiškiai pažadėjo, kame du ar tris susirinksią vardan Jo, ten ir Jis pats tarp jų busias. Kokią svarbą bendrai maldai pripažįsta bažnyčia, pasirodo jau vien iš to, juog Tėvas Šv. ypatinga valdžia mums duota daleidė žymiai sumažinti skaitlių popiežiaus rašte įsakytų bažnyčių aplankymų tiems, kurie neapleis bendros Jubiliejinės pamaldos. Dar aiškiaus permanysite tai iš aptarimo dalykų, įsakytų dėl apturėjimo Jubiliejaus atlaido, apie ką ir norime dabar pakalbėti.

Rašte Tėvo Šv, apie Jubiliejų įsakyti yra dalykai: spaviednis, komunija šv., aplankymai bažnyčių ir maldos ant intencijos Tėvo Šventojo.

Pirmiausiai dėl apturėjimo Jubiliejaus atlaido reikia tikrai prie Dievo sugrįžti, atlikti spaviednę šventą laikę, Jubiliejui paskirtame, gailėtis tikrai už griekus ir gyvenimą savo pataisyti. Tokiu būdu žmogus įgija Dievo mylistą. Reikia tat' būtinai žinoti, juog nieks negali pelnytis nė mažiausiojo atlaido be atsivertimo prie Dievo, be tikros pakūtos, be atmainos gyvenimo ant gero. Nes atlaidas naikina ne grieką, nė amžiną karonę, bet vien tik karonę lyglaikinę, griekais užtrauktą ir da neatlygintą; jinaigi atsilaidžia vien tik griešninkams jau susitaikinusiems su Dievu. Todėl, kolei kas tebebūna sunkiame griekė, jo griekas nuolatės šaukia į Dievą atmonijimo. Atlaidai čę nēmaž nepagelbės: iki griešninkas, pasilikdamas griekuose tebesti Dievo neprietelium', jokiū kitu būdu neišsiliuosuos iš rankų Teisingiausiojo Dievo, kaip tik vien per pakūtą, tai yra, tie, kurie dorai atlikę spaviednę, savo gyvenimą pataisė, blogą praėjusį pasielgimą atmainė ir stojos tikrai naujais, dievobaimingais krikščionimis.

Pildydami parėdymą Tėvo Šv., laike Jubiliejaus suteikiame visiems kunigams, turintiems daleidimą spaviedoti, daug platesnę, negu paprastai, galybę, neišimdami net ir tokių griekų, iš kurių paprastai šėipjau kunigas ne tur valdžios išrišti, bet tik Vyskupai arba pats Popiezius. Dabargi ir tuos sunkiausiuosius griekus kiekvienas kunigas galės išrišti. Varykit tat šalin abejojimus ir baimę: eikite drąsiai prie pakūtos šaltinio, išpažinkit atvirai ir

pilnai visus savo nusidėjimus, idant būtumet apiplauti nuo griekų ir išgydyti ant dušios!

Geras priėmimas Švenč. Komunijos tai antras dalykas dėl įgijimo Jubiliejaus atlaido. Komunija turi būt' it pečėtis, padėta ant dušios darančiojo pakūtą, kaip ženklas, juog iš jos išmestas griekas ir visoki griekų pančiai jau sutraukti ir panaikinti tapo, kaipo ženklas susitaikinimo ir artimesnio susidraugavimo su Dievu. Toliaus priimdamas komunijoje šventoje patį Išganytoją su Jo Dievyste ir žmogyste, kaipo tam tikrą maistą, žmogus apturi neišsenkantį šaltinį visokių mylistų, iš kurio gali semti ir teisingasis šventybės padauginimą ir didžiausias griešninkas pagelbą ir padrūtinimą dorybėje, jei tik, pametęs griekus, pasiekietino tikrai pasitaisyti. Nes nuo altoriaus kalba į visus pats Viešpats, šaukdamas: „Eikite pas mane, kurie vargstate ir apsunkinti esate, o aš jus pastiprinsiu“. (Mat. XI). **O duoną, kurią aš duodu, yra kunas mano. Kas valgo tą duoną, tas gyvens ant amžių.** (Joan VI). Patįs gerai tai numanote, juog iš priėmimo Švenč. Sakramento tas teapturi didesnę naudą, kas yra geriaus prisitaisęs, kas artinas prie Dievo stalo su gyvesniu tikėjimu, karštesniu maldingumu. Todėl norėtumėm, idant jūs, krikščionis katalikai, kam būs galima, priimtumėt Komuniją šv. tose bažnyčiose, kur iškilmingai būs atlaikytos Jubiliejaus pamaldos su skelbimu Dievo žodžio ir apmislinėjimais tikėjimo tiesų.

Trečias dalykas Jubiliejaus atlaidui įgyti, — tai lankymas bažnyčias, žinoma, reikia netik jose pabuvoti, bet ir pasimelsti su tikru nusižeminimu, kaip pridera griešninkams, meldžiantiems atleidimo ir mielaširdystės Dievo. Todėl pasikėtinę bažnyčias lankyti, turitė pamesti paprastuosius savo reikalus, atsitraukti nuo sueigų ir kitokių šepjau kliūčių ir lankyt bažnyčias tikrame nusižeminime su karštu noru Jubiliejaus atlaidą apturėti. Tėvas Šv. paskyrimą tam tikrų bažnyčių paliko vyskupams. Todėl pasinaudodami ta suteikta mums valdžia, paskiriame Kaune bažnyčias: Katedros, parapijos ir buvusias Karmelitų ir Šaritkų arba Šv. Gertrūdos. Kiturgi mūsų vyskupystėje

dėl apturėjimo Jubiliejaus atlaido daleidžiame lankyti visas bažnyčias, kur tik yra laikomas Šv. Sakramentas. Bažnyčias tas gali lankyti kožnas sav vienas, bet kiekvienoj' džiakonystėj' paskyrėme teipogi po keletą tokių, kame būs parėdyti tam tikri bendri lankymai ir bendros jubiliejinės maldos. Pagal Tėvo Šv. raštą išpuola lankyti bažnyčias per 15 dienų suklomis arba ir nesuklomis po 4 kartus ant dienos, tai yra atlikti per 15 dienų 60 aplankymų tos pačios arba kelių kitų bažnyčių.

Kas pats sau vienas lanko bažnyčią, tur joje pasimelsti nekuri laiką, paskui išeiti iš jos ir atgal sugrįžti dėl naujo aplankymo, idant vėl joje pasimelstų. Bet mums prašant, Tėvas Šv. pavelijo, idant tie, kurie lankys bažnyčią patįs sav vieni, neberekalautų kožną kartą iš jos išeiti, jeigu vietoj' kiekvieno aplankymo pasimels bažnyčioje bent $\frac{1}{4}$ adynos arba vietoj 4 aplankymų išbūs bažnyčioje bent vieną adyną, besimelzdamį pagal mislį Tėvo Šv. Kas tatai aplanko bažnyčias pats sau vienas, turi tame Jubiliejaus pusmetyje 15 kartų įvairiose dienose po vieną adyną pasimelsti bažnyčioje ant intencijos Tėvo Šv. Reikia vienok žinoti, juog klausymas Mišių Šv. nedėliomis ir šventdieniais nesirokuoja už aplankymą bažnyčios, nes tai kiekvienas krikščionis turi ir be to pildyti pagal bažnyčios prisakymą.

Įvairiose tam tikrose bažnyčiose ir įvairiame laike, kaip jau minėjome, būs atlaikomos ypatingos jubiliejinės pamaldos, laike kurių kunigai kalbės garsiai tam tikras maldas prie įvairių altorių. Kas prisidėtų prie tokios pamaldos, melzdamosi drauge su kunigu bent vieną adyną bažnyčioje arba ir ant šventoriaus, jeigu dėl daugybės svieto į vidų negalėtų patekti, tai toksai, iš ypatingos Tėvo Šv. mylistos, atpildys tiek, kiek pats sau vienas lankydamas, atpildytų per 20 aplankymų (arba per 5 adynas maldos, laike 5 dienų). Todėl kas prisidės prie bendros Jubiliejinės pamaldos per 3 dienas, nors ir nepaeiliui, ir ne vienoje bažnyčioje, rokinosis atpildęs visus įsakytus aplankymus (tai yra 15 adynų maldos per 15 dienų arba 60 aplankymų, jeigu pats sau vienas bažnyčias lankytų). Kas prisidėtų prie Jubiliejaus pamaldos tik per vieną dieną, tai likusį skaitlių

aplankymų turi atpildyti pats sau vienas kokioje nors bažnyčioje. Kas pradėjęs bažnyčių aplankymus, susirgtų ir nebegalėtų įsakytų aplankymų skaitlių atpildyti, tasai jei tik dorai išsispaviedos ir priims Švenč. Sakramentą, galės ir be to apturėti atlaidą.

Seniams, negalintiems lankyti bažnyčias per 15 dienų arba prisidėti prie iškilmingos 3 dienų Jubiliejinės pamaldos be savo kalties, spaviedninkams pavelyta skaitlių 60 aplankymų sumažinti lyg 20 tai yra lyg 5 dienų lankant bažnyčią šv. sav vienam, rokuojant po 4 aplankymus arba po vieną maldos adyną ant dienos: jeigu kas visų nebegalėtų atlikti įsakytų aplankymų, kaip to ligonys, arba ir sveiki, bet bekojai ir raiši o teipogi kaliniai, tiems visiems dėl apturėjimo atlaido vietoj' bažnyčios aplankymų paskyriame per 15 dienų kalbėti keturis kartus ant dienos po 7 Tėve mūsų, 7 Sveika Marija ir 1 Tikiu į Dievą.

Sunkioje ligoje ir didžiame apsilpime užtenka dėl apturėjimo atlaido atlikti dorai spaviednę ir priimti Švenč. Sakramentą. Bet pagijus, reikia nors dalį įsakytų aplankymų atpildyti, jei tame tarpe Jubilėjaus laikas dar nepasibaigė.

Tam tikrų maldų dėl kalbėjimo bažnyčiose Tėvas Šv. nepaskyrė. Bet prisakyta yra tikintiems melstis pagal intenciją Tėvo Šv., tai yra už gerą klotį ir paaugštinimą katalikų Bažnyčios ir Apaštališko Sosto, išnaikinimą kreivatikyščių, atsivertimą paklydėlių ir netikėlių, santaiką krikščioniškųjų valdonų, vienybę visų tikinčiųjų; tatai prisakome idant krikščionys katalikai prie kiekvieno aplankymo arba keturius kartus per vieną maldos adyną kalbėtų ant tos intencijos po 7 Tėve mūsų, 7 Sveika Marija ir 1 Tikiu į Dievą; per atliekantį-gi laiką gali savo kalbėti vieną iš sekančiųjų litanių: Saldžiausiojo Jėzaus Vardo arba Panelės Švenčiausios (Lauretaniškąją) arba Visų Šventų.

Čę reikia pridurti, juog spaviednę galima atlikti arba pradėjus bažnyčias lankyti, arba dar tebelankant arba jau lankymus pabaigus; būtina vienok reikia, idant paskutinis aplankymas būtų atliktas dūšiai jau esant apiplautai nuo sunkių griekų. Todėl kas, atlikęs Jubilėjaus spaviednę,

įpultų į sunkų grieką, nepabaigęs dar visų aplankymų, dėl apturėjimo Jubiliejaus atlaido tur išnaujo spaviedotis.

Vaikams, dar neinantems prie komunijos, spaviedninkai gali prie spaviednies vietoj' komunijos paskirti kitus kokius gerus darbus, idant ir jie galėtų apturėti Jubiliejaus atlaidą. Įsakyti dalykai reikia atlikti pačiam ir pilnai, užlaikant skaitlių ir ilgumą aplankymų o teipogi paskirtame laike. Kas neišpildytų kokio nors iš tų dalykų per apsileidimą ar nežinojimą, Jubiliejaus atlaido neapturės. Jubiliejaus atlaidą vieną tik kartą per tą pusmetį tegalima apturėti.

Apart maldos, kuri paties Tėvo Šv. yra įsakyta, gerai padarytumet, krikščionis katalikai, jeigu pildytumet ir kitus gerus darbus, jau tai pasninkaudami po keletą dienų, jau tai šelpdami pavargėlius.

Pildydami valią Tėvo Šv., šitai jau apskelbime šendiena jums, vaikeliai, juog atvertas tapo visiems mylistų šaltinis, vadinamas Jubiliejum, ir parodėme, ko Dievas ir Bažnyčia Šv. irokšta nuo jūsų tuose mylistos metuose ir kokie yra įsakyti dalykai dėl apturėjimo Jubiliejaus.

Tatai kaipo jūsų dvasiškas piemuo. šaukiu, mieliausieji Kristuje, vardan svarbiausio dalyko, tai yra jūsų dūšių išganymo, raginu jus naudotis su paskubiu ta nepaprasta mylista, kurią mums Viešpats šioje gadinėje suteikia. Su Šv. Povilu: **draudžiame jus, idant dovanai mylistos Dievo neimtumet.** Kam daugiau duota, nuo to būs daugiau ir reikalauta. Bijokites baisios Dievo ištarmės dienoje sūdo, jei per jūsų atšalimą, apsileidimą ar užkietėjimą tos mylistos pasiliktu paniekintos, atmestos ir nueitu už nieką! Skubėkite Dievo teisybei dar čę ant žemės, sendami iš atverto mylistų šaltinio Jubiliejaus laike tiek, kiek reikia dėl atlyginimo karonių dar neatpildytų, kurias prisėitų atbūti baisiame ugnies, ir gal per ilgą laiką, čysčiuje. Gailėkites tatai su verksmu už savo griekus, tikrai ir neveidmaningai atsiverskite, nes be to nėra dovanojimo anė atlaido. Toliaus, darykit vaisius vertus pakūtos, tyrinėkit jūsų gyvenimą net lyg paslapčiausių kampelių dūšios jūsų, kad pažintumet, kokie griekų pančiai jus suvaržę laiko, kokie keliai veda jus ant blogo:

ar puikybė, ar rustybė? ar paleistuvystė, ar girtuoklystė? Troškimas svetimo turto, ar neišmintingas savo lobio ant niekų leidimas? ar nereikalingas tėjimosi po sūdus ir neteisybė? ar kreivos prisiegos, keiksmi; barniai, riejastis? ar apsileidimas, pildant priedermes savo stono? Tuos visus ir kitokius griekų retežius sutraukykite ir jei ką blogo esate kam padarę, pataisykite ir atlyginkite. Kas pasisavino svetimus daigtus ar turtus, ar kam šlovę nuplėšė, tegu sugražina tai kuoveikiausiai. Kas prikalbėjimu, blogu paveikslu ar raštais kitus papiktino, tegu papiktinimus prašalina; kas susisėbravo su nedorais žmonėmis, tegu jų draugystę pameta. Kas ant artimo tur apmaudą arba rūstybę, tegu jam kaltes atleidžia ir susitaikina su juo dėl meilės Kristaus. Žodžiu sakant, savo pasielgimu parodykite, juog tikrai atsivainėte ir pataisėte gyvenimą, atgimėte ir apturėjote pašventimą Kristuje Jezuje, kas yra visų svarbiausis dalykas tuose mylistos metuose.

Atėjo valanda, kurioje Dievas, apipildamas jumis susimylėjimu ir mielaširdyste liepia nuolatos šaukti, priminant jums, kad turite pamesti griekus, nedorus pamėgimus, blogus papročius ir visokias nedorybes. Liepia priminti jums, juog, anot paties Jezaus nutarimo, akis reikia išplėsti, ranka ar koja atskirsti; tegu sopa — bet tai būtina reikia padaryti, nes nuo to priguli gyvenimas arba smertis amžinas. Nesakykite: būs da laikas padaryt tai paskui rytoj. Kas iš jūsų besilauks antrą kart dienų teip patogių dėl išganyto jūsų? Kas žino, ar rytoj tebebūsiete dar tarp gyvųjų? Rytojaus diena niekam nėra užtikrinta. Rytojus — tai smertis, sūdas, tai amžinastis. O šendiena dūšią reik išganyti. Tas rytojus daugumą žmonių jau prigavo. Bijokitės, kad Dievo rustybė nepastatytų ir jūsų tarp apviltųjų. „Nesivėlykite atsiversti prie Viešpaties, šaukiu su pranašu; ir neatidėliokit diena nuo dienos, nes ūmai ateis rūstybė ir laike atmonijimo prapuldys tave“ (Ekkł. V. 9.)

Kasdiena meldžiame Dievą maldose mūsų, mieliausieji Kristuje, idant užlaikytų visus jumus nuo rūstybės savo ir amžinos karonės, kurią rengia dėl savės visi apsileidę ir užkietėję griešninkai, — idant visus jumus teiktųsi patraukti

prie tikros pakūtos. Turime viltį Viešpatyje, juog tarp jų neatsiras nė viena dūšia teip apjakusi, teip užkietėjusi, kuri nenorėtų atbusti, praregėti ir atsikelti nuo griekų net ir šiuose Mylistos metuose, kada brangūs turtai mielaširdystės teip gausiai yra dalijami, kada išganinga pašalpa teip apščiai parengta, kada pagaliaus pats Dievas, nors savo garbėje pažeistas, vienok maloningai šaukia visus prie savęs, net ir didžiausius griešninkus, tarydamas per pranašą: „**Atsiverskite, atsiverskite prie manęs iš visos širdies jūsų**“. (Joel II.) Štai dabar laikas patogus, štai dabar diena išganymo“. (II Kor. VI.) Amen.

Mylista Viešpaties mūsų Jėzaus Kristaus tebūna visados su jumis. Amen.

Ši gromata, kaip tik bus apturėta, reikia perskaityti iš sakyklos visose Bažnyčiose mūsų Vyskupystės pirmuose dvejuose nedėldieniuose arba šventdieniuose.

Rašyta mieste Arko. Metuose 1901 Balandžio 30 d.

Miečislovas Vyskupas.

3. Ant Jubiliejinės Pamaldos.

Didis atėjo Jubiliejus!
Malonės laikas yra tai,
Kada ir senas piktadėjas
Pakūtą daro atvirai.

Šendiena mylistas dalina
Mums Dievas iš duosnios rankos:
Atleisti griekus Jis ketina
Visiems, kas tik pakutavos.

„Męs griešni meldžiam“ — užgiedojo.
Žmogaus net kečiasi širdis.
Visų ir pono, ir artojo
Pritvinko ašarų akis.

Stebėkis menkas čę žmoguti,
Kaip Viešpats meilus dėl tavęs!
Atmink, ir tau tokiam reik' būti —
Atleisti broliams iš širdies.

Jei vienas antramjam atleisim,
Tarp mūsų meilė pražydės,
Keliais prisakymų kaip eisim,
Tada ir Viešpats mums padės:

Prašalįs skaudų prispaudimą —
Visas nelaimės ir vargus;
Pagerįs mūsų padėjimą, —
Laiminga Lietuva tad būs.

M. Dagilėlis.

Ūkės dalykai.

1. Kur reikia sėti dobilai mažose ūkėse ir kaip pagerinti tokią ūkę, kurioje vaismainiškos ūkės įvesti negalima dėlei laukų mažumo?

„Riebi karvė, riebi žemė, riebus ūkininkas“, teisingai sako žmonės, nes jei galvijai gerai šeriami, tai yra, jei „karvė riebi“, tai turime gerą mėšlą žemės įtrėšimui. Mums tiek pat dirbant javai geriau uždera, nes „žemė riebi“. Jei-gu javai dera, turime pilnus grūdų aruodus pardavimui, tai ūkininkas, turįs pinigų, gali tukti. Dabar-gi kaip javai pigūs, maž yra pasiturinčių ūkininkų Lietuvoje. Praslinko tie laikai, kada ūkininkai vien tik iš javų galėjo krauti sau pinigus; dabar jei nori pralobti, turi stengtis traukti pelną iš galvijų (karvių, arklių). Bet norėdami turėti pelną iš galvijų, turime juos gerai šerti, ne vienais šiaudais, kaip daro daugybė mūsų ūkininkų. Jų karvės mažą te duoda pelną, nes yra lyg mašinos, mainančios šiaudus į mėšlą. Prastai šeriamos žiemos laike karvės, tankiausiai išgenamos į ganyklas pavasariį liesos, keliamos. Pavasario laike, kada daugiausiai geriausiojo pieno galima gauti, karvės apverčia ant savo liesojo kūno atgaivinimo ir spėkų sugražinimo. Dėlto karvės neatneša pelno; jei atneša, tai labai mažą. Yra tai svarbiausia priežastis, kad ir iš ūkės negaunate reikalingo pelno, nes iš galvijų nieko neturėdami, už javus maž ką gaunate, nes pigūs yra.

„Tiesa“! pasakysite man. „Bet kaip galime gerai šerti savo galvijus, savo karves? šieno turime mažai; mūsų pievos prastos, maž ką duoda, džiaugiamės užtekę arkliams ir avims. Užtatai ir šeriamo karves šiaudais. Ką duosime, kito pašaro neturėdami?“

Jums norint turėti daugiau šieno, reikia būtinai pievos pataisyti, tai yra įkrešti ir sulyginti; pirm nupiovus visus kėsus ir kupstus, kasmet pavasarį išlyginti kurmių iškastas vietas, iškratyti mėšlą, gyvulių pamestą, ir išakėti pavasarį, pašolui tik paviršum paleidus. Akėti būtinai reikia įsikėrusių samanų išnaikinimui, kurios neduoda pievose žolėms įsikėrėti. Dar akėjimas yra reikalingas, idant per perplėštąją velėną oras liuosiaus galėtų įeiti į žemę rugšties iš jos ištraukimui; pagaliaus akėjimas yra reikalingas pievų sulyginimui.

Gerai yra pievas išakėjus, apsėti kokių geresnių žolių sėklomis, tik ne šienuliais (pakrūtomis), kaip kiti ūkininkai daro.

Apart to reikia pievos tręšti minerališkais mėšlais, kaipo va: tomašlakais, kainitais, kalkėmis, arba dar galima jos barstyti perpuvusia žeme, srutomis laistyti ir tt. Trumpai pasakęs, ką reikia daryti pievų pataisymui, kitą kartą žadu jums apie jas plačiau rašyti. Šendien-gi kalbėsiu apie pašaro padauginimą tą žolę, be kurios dabartiniuose laikuose iš ūkės pelno nėra, yra tai — **dobilai**.

Dobilų ypatybių nerašysiu, nes visi juos gerai pažįstate. Daug ūkininkų jau sėja jų po truputį, bet nežino, né numano, kaip jie reikia taisykliškai sėti, idant tikrą naudą atneštų. Apie taisyklišką dobilų sėjimą kalbėsiu.

Datyrimas parodė, kad, norinti gražius dobilus turėti, galime juos sėti toje pačioje vietoje, tik aštuoniems ar devyniems metams praslinkus. Dobilai įleidžia giliai į žemę šaknis, iš kur iščiulpia sau reikalingus syvus. Dėlto ant iščiulptos jų žemės negalima vėl sėti, pakol tie syvai neatiras. Sėti tankiai ant tos pačios vietos yra menki ir naudos mums neatneša. Juo daugiau metų kur jie augo, juo ilgiau turi žemė ilsėtis. Nes juo dobilai senesni, juo giliau šaknis į žemę įleidžia. Kad dobilai galėtų rasti

sau reikalingą maistą, reikia kad praslinktų augščiaus minėtas laikas, reikalingas dirvoje reikalingų dobilams syvų sugražinimui. Tankiaus dobilams grįžtant į tą pačią vietą ir augant du, tris metus, žemė lieka iščiulbta arba, kaip kiti vadina, „išdobilėta“, nes ant jos jau dobilai neauga. Bet jei dobilai tik vienus metus teaugo kokioje vietoje, gali jie į tą pačią vietą pagrižti ir penkiems metams praslinkus, ypač, jei žemė buvo gerai įtręšta. Gerai dar yra, jei greičiaus grįžta į tą pačią vietą dobilai — mainyti sėklas taip: kur buvo pirm sėti raudoni dobilai du syk vasaros laike piaunami, sėti po jų dobilus vieną sykį piaunamus. Pirmuosius vadina raudonaisiais, du syk piaunamaisiais, antruosius raudonaisiais, vieną syk piaunamais. Sėti dar galima po raudonųjų dobilų švediškus (žuvėdiškus) dobilus. (*Trifolium hybridum*). Arba sėti dobilus, sumaišytus su sekančiomis žolėmis, kaipo va: prancuzišku, anglišku, itališku raigrasu arba su motiejukais. Tokiu būdu dobilai gali ir greičiaus grįžti į tą patį lauką.

Dabar parodysiu, kaip reikia dalyti jūsų laukai, idant žinoma būtų, kur, kokiuose metuose sėti dobilai. Sėti jie reikia pirm valymo vienais metais ir tik sykį nupiauti, jei norite po jų sėti žieminius javus. Du syk piauti, jei žadate po jų sėti vasarojų.

Laukams esant mažiems, keblu yra užvesti dauglaukinę ūkę. Nors ir galima jie išdalyti į daug laukų, nepatogu lieka ganyti gyvuliai kaip pudyme, teipo ir rugienose, kol nebūs nuvalyti kiti laukai. Geriausiai užtat jums vesti ir toliaus trilaukinę ūkę tik išdalijus kiekvieną lauką į dvi dali. Vienoje iš tų šeštų dalių jūsų ariamojo lauko sėti reikia dobilai ant vasarojaus, idant jie galima būtų ateinančiuose metuose nupiauti nuo pūdymo. Tris metus reikia sėti ant vienos dalies, tris ant kitos. Ir taip toliaus, pagal prikergtos čę tobyčios. Laukų išdalijimas į dvi dali reikalingas tik žinojimui, kur sėti dobilai.

Pagerinta trilaukinē ūkē taisyklīška dobilū sėjimu.

Trīs laukai;	I		II		III	
	Pūdymas:		Žieminiai javai:		Vasarojus:	
	Pūdymas				Vasarojus	
Pirmi metai nau- jos tvarkos īvedimo.	geriaus ītrēstas	mažiaus ītrēstas	Žieminiai javai		bulbēs, žir- niai, liešiu- kai, tik ant liekan- čios žemēs avižos ar miežiai.	Avižos arba mie- žiai, už- sėti dobi- lais.
Antri metai.	Žieminiai javai.		Bulbēs, žirniai, liešiuškai, kas lieka žemēs — avižos arba miežiai.	Vasarojus: avižos ar miežiai, užsėti dobilais.	Pūdymas gerai ītrēstas	Dobilai piaunami.
Treti metai.	Vasarojus: avižos arba miežiai, užsėti dobilais.	Bulbēs, žirniai, liešiuškai, antlikusios žemēs avi- žos arba miežiai.	Pūdymas dykas, gerai ītrēstas.	Dobilai piaunami.	Žieminiai javai.	Žieminiai javai arba vasarojus su linais po dobilū.
Ketvirti metai.	Dobilai piaunami	Pūdymas, gerai ītrēstas.	Žieminiai javai.	Žieminiai javai arba vasarojus su linais.	Vasarojus: avižos ar miežiai, užsėti dobilais.	Bulbēs, žirniai, liešiuškai, tik liekan- čią žemę užsėti avi- žomis ar miežiais.

	I		II		III	
Penkti metai.	Žieminiai javai arba vasarojus su linais.	Žieminiai javai.	Vasarojus: avižos ar miežiai, užsėti dobilais.	Bulbės, žir- niai, liešiu- kai, tik likusiąją žemę užsėti avižomis ar miežiais.	Dobilai piaunami.	Pūdymas gerai įtręstas
Šešti metai.	Bulbės, žirniai, kas lieka žemės — avižos arba miežiai	Vasarojus: avižos arba mie- žiai, užsėti dobilais.	Dobilai piaunami.	Pūdymas, gerai įtręstas.	Žieminiai javai arba vasarojus su linais.	Žieminiai javai.
Septinti metai.	Pūdymas, gerai įtręstas.	Dobilai piaunami.	Žieminiai javai arba vasarojus su linais.	Žieminiai javai.	Bulbės, žirniai, liesiukai, kas lieka žemės — avižos arba miežiai.	Vasarojus avižos arba mie- žiai, užsėti dobilais.
Aštunti metai.	Žieminiai javai.	Žieminiai javai arba vasarojus su linais.	Bulbės, žirniai, liesiukai, kas tik lieka žemės — avižos ar miežiai.	Vasarojus: avižos ar miežiai, užsėti dobilais.	Pūdymas, gerai įtręstas.	Dobilai piaunami.
Devinti metai.	Vasarojus: avižos arba mie- žiai, užsėti dobilais	Bulbės, žirniai, kas lieka žemės — avižos ar miežiai.	Pūdymas, gerai įtręstas.	Dobilai piaunami	Žieminiai javai.	Žieminiai javai arba vasarojus su linais.

Mėšlas reikia išvežti ir iškratyti storai ant tos dalies pūdymo, kur nėra dobilų. Ta dalis yra tikras pūdymas. Jei prireiktų ant tos dalies pūdymo pasėti liešiukai, galima jie sėti tik po bulbių. Po žieminių javų ant gerai įkrėstos dirvos sėjama avižos ir miežiai, užsėti dobilais. Jei lieka mėšlas, reikia jis išvežti, dobilus nupiovus, kur žadame sėti žirnius, liešiukus arba bulbes.

Norint sėti po dobilų žieminius javus, reikia pirm tą dirvą būtinai dusyk išarti. Vienaą sykį tuojaus, dobilus nupiovus, negiliai ir gerai išakėti. Antrą sykį prieš pat sėjimą, giliai.

Dabar pakalbėsime kokią naudą turėsite iš teip išdalytos trilaukinės ūkės: Pirma, žinosite gerai, kur sėti dobilai, kurie grįž į tą pačią vietą, penkiems metams praslinkus, bet būs sykį tik piaunami. Galima teip drąsiai daryti, ypač, jei žemę tręšime ir minerališkais mėšlais.

Antra: Ant gerai įtręstos pūdymo dalies, žiemiai javai turi derėti ir gerą pelną duoti.

Trečia: Turite iš šeštos dalies savo lauko dobilus pašarui, gyvuliams, ypač karvėms, kad būtų iš jų geras pelnas. Dobilai derės, nes būs sėti ant vasarojaus po rūgių, kame žemė buvo gerai įtręšta. Jei dobilai prastai auga per tai, juog dirvoje žolės įsiketėjo, reikia javus nupjovus tuojaus rugienos negiliai suarti vėlai-gi rudenį išakėti ir giliai suarti.

Ketvirta: Žieminiai javai po dobilų būs prastesni, užtat reikia ta dirva tręšti minerališkais mėšlais, kaipo tai: pelenais (superu) arba tomašlaku. Reikia tik pačiam patirti, katras iš tų dviejų minerališkų mėšlų geriaus patinka jūsų žemei.

Penkta: Dobilus nupiovus, galima sėti žieminiai javai arba vasarojus, nes ant lauko, pirm gerai įtręsto, viskas derės: būs grūdų, būs ir šiaudų reikalingų mums pakratui. To paskutiniojo jums nepritrūks, nes rugieniai ir kvietieniai šiaudai būs tik pakratai. Galvijus šersite tik dobilais ir vasarojiniais šiaudais, kurių būs daugiaus, ypač, jei po dobilų sėsitate vasarojų, ne rūgius. Pašaro galvijams turėsite daugiaus. Galvijai gerai šeriami duos jums riebę

mėšlą, ne šiaudinį, kurs menką naudą laukams teatneša. Atminkite, „juog iš šiaudo būs šiaudas“. — Turėsite didesnį pelną, rinkdami nuo laukų dobilus ir vasarojų, negu jei sėtumete rūgius be mėšlo. Dabar tankiai atsitinka, kad jums trūksta mėšlo trečios dalies lauko užvežimui, tai yra pūdymo. — Teisingai-gi sako mūsų, patarlė „kur šūds, ten ir grūds“.

Čę jums išaiškinus, kokią naudą turėsite, sėdami taisykliškai dobilus, patariu įvesti tokią tvarką, nes ji pritinka prie jūsų mažų laukų. Jau yra įvestas su geromis pasekmėmis toks laukų išdalijimas nekuriuose vietose Žemaitijoje. Nors dalydami savo laukus į šešias dalis, įvedate lyg kad šešlaukinę ūkę, bet nebūs tai vais-mainiškoji ūkė, kurioje nesėja vasarojų po žieminių javų. Naudą turėsite tikrą, tiek pat javų pasėję piausite dar iš šeštos dalies savo laukų dobilus jūsų galvijams.

Paklausę mano patarmės, žinau, neužsivilsite. Aš-gi turėsiu tą paguodą, kad seno ūkininko datyrimai atnešė jums tikrą naudą.

Te Dievas jums padedie, mano mieli broliai, tariu, baigdamas savo pašnekėjimą.

Senas Artojas.

2. Gelbėkime laukus nuo uždžiūvimo!

Didžiausį sielvartą ūkininkams padaro vasaros karčiai; dėl jų kartais suklomis per keletą metų javai ir šienas neuždera. Tuotarpu-gi niekas nė piršto nepajudina pasigelbėjimui nuo to priepuolio; o pasigelbėti labai lengva, daug kašto nereikia; bet-gi ir tai, ką įdėsime, keleriopai sugrįž.

Mūsų ūkininkai vieną težino būdą drėginimo laukų — lietu. „Ką sau norite, šnekėkite, o be lietaus nieko nebūs“, sako mums. Męs ir netvirtiname, juog platiems mūsų laukams lietaus nereikia. Lietaus reikia; męs sakome tik, juog yra būdas šiek-tiek pavaduoti lietu. Pavasari męs turime pervirš dregnumo, kurį vėjas į orą nupučia, o primaniga žmogaus ranka į žemę suvaro. Sniegui tirpstant, kiek tai vandens grioviais ir linkėmis skubinau be jokios naudos plaukia! Ne tiktai be naudos,

bet tankiai su pragaiščiu: pievas ir laukus smiltimis apneša, pakraščius išgraužia. Šitą tai vandenį reikia ant vietos suturėti groviuose, tarpkalniuose, po laukus ir pievas, pigiu būdu užtvenkiant rudenį, liuosesiame laike. Užkalkime tam tikrose vietose, ką tik nukirstais mietais nuo greit prigijančių medžių: karklų, jievų, tapalių, žilvičių ir k.; užmeskime su žeme; mietais sužėlus, pasidirbs labai tvirta pylė, galinti užtūrėti nedidelį vandenį. Suturėtas vanduo įsisunks į žemę, skleis rūką (miglą) po pavirši, — ir teip ilgai vilgys tavo žemę. Iš didesnių tvenkinių galima nuvedžioti vandenį kur nori po pievas, prakasant vagas.

Ankstyva orė pūdymo visuomet labai naudinga ūkei, ypatingai-gi sausuose metuose. Drėgna žemė lengviai pasiduoda išdirbimui: vaga neišeina gembėta, be tarpvagių; neesant susimetusių grumtų, lengva išakėti. Tegu tik ūkininkas išpūrs sudžiūvusią žemę: sausuose metuose ji tuojaus birs į dulkes, be jokio drėgnumo, kurs iš sukilotos žemės be galo greit išgaruoja. Dėlto-gi reikia žemę aparus kogreičiausiai išakėti, išlyginti, kad ne teip garuotų.

Rudeninė orė ir-gi labai naudinga pasigelbėjimui nuo uždžiūvimo. Per vasarą išdžiūvus, rudenį sukilota žemė geriaus prisigeria rudenio drėgnumo, vanduo giliaus įsėda į žemę, pūdzia ir naikina nenaudingas žoles; kurių šaknis tampa plūgu papiautos, jei ne supūna, žiemą iššala. Daug teip-pat išnyksta kirminų, kurie šaknimis minta. Ant galų galo, iš rudens aparęs anksčiaus gali vasarojų užsėti stačiai į drėgną žemę, apakėjant paskui su gelžinėmis ekėčiomis. Žemė, mažiaus kilnojama, mažiaus teišdžiūna ir mažiaus teboja vasaros uždžiūvimo.

Matome, juog mažiausioje ūkėje galima šis-tas padaryti, kad geriaus pasėlis derėtų pagaliaus ir tada, kada pati gamta yra ūkininkui priešinga. Klausykime tų naujų prityrimų; nesakykime: tai, eilių-eilios bočių pragyveno ir to nedarė. Bočiai-bočiais tepasilieka; jie mums duonos neuždirba. Mums sunkiaus gyventi, neg jiems buvo, tai ir sukkimės primaningiaus už juos.

Kaukas.

❧ Daina. ❧

1. Esmi ant šio svieto,
Kaip paukštelis, vienas.
Giesmes savo giedu
Aš per kiauras dienas.

2. Turiu kambarėlį
Nevisai teip mažą;
Priešais, ties pat langu,
Dar sodnelį gražų.

3. Mėgiu ten žiurėti,
Kaip paukšteliai gieda,
Kaip skraido bitelė
Apie puikų žiedą.

4. Arba kai sutemsta,
Mėnulis pakilsta,
Močiutė - notura
Apsnūsta, nutilsta;

5. Kada ir vėjelis
Medžių nelinguoja,
Sumigę paukšteliai
Dainų nedainuoja, —

6. Sėdu prie langelio,
Žiuriu į augštybę,
Mislomis apmąstau
Viešpaties galybę.

7. Kiek antai žvaigždelių
Kiek ten jų mirguoja!
Vien' kitai nekliudo,
Kelią atrokuoja.

8. O, didi pasaulė!
Kas gal apmatyti?
Mažiau, kiek apmatom',
Galim' išmanyti.

9. Pagal svarą, mastą,
Saiką sutaisyta,
Ranka Visagalio.
Gudriai surėdyta.

10. Pildo ji Augščiausio
Šventą paliepimą;
Pildo su žemybe
Kožną nutarimą.

11. Męs tiktai, vargdieniai,
Negalim' sutikti:
Mums reik' susikliūti,
Mums reik' susipykti.

12. Viešpaties neklausom,
Daugkart užsivydžiam,
Kopikčiausiais būdais
Vienas antrą lydžiam.

13. Užmirštam: su laiku
Į dulkes pavirsim;
Godulystės pilni,
Ar menam, kad mirsim?

14. Broliai, kaip žvaigždelės
Ant dangaus, keliaukim'.
Gyvenkim vienybėj'
Viešpačiam tarnaukim!

Mikalojus Dagilėlis.

Mano pasakėlės.

III. Mano žmona.

Jau geras pusrytis buvo, kai nubudau. Pasimeldęs, nulipiau nuo šieno ir krapštinėdamas akis, dūlinau į gričią, drebėdamas, kaip epušės lapas, nes labai bijojau savo moteriškės

Reikia, mat', žinoti, juog mano boba yra tai baisiai aštri žmona: bent kiek tiktai ne teip, kaip jei noris, tuoju, bra, griebia už žersteklio (kačergos) ir, nors tu pasturgaliu žemę grūsk, nieko nepadaryti, nėra kaip nepermaldauti: kaip paleis savo liežuvėlį, tai, tarytum, visą žemę kiaurai perskrodžia, net visos pelės iš baimės, kaip šautos, nušarna į savo urvus.

„Na, dabar tai jau man klius“! pamislįjau sau. „Visą naktį nebuvau namie, o ant nelaimės, besitampydamas su pajuoku, užmiršau miške ir grybų kirbinę“.

Galvą sukdamas, kaip išsimeluoti, tyloms pravėriau duris, o mano boba jau stovi su šluota.

„O kur grybai? kur kirbinė? kur valkiojais kiaurą naktį? dėlko negulėjai namie“? pradėjo jį berti klausimus, kaip žirnius.

„Palauk, dušele“! teip aš pratariau, nežinodamas, kaip išsiteisinti: „duok man pirma nusiprausti ir pavalgyti, tai jau paskui pasišnekėsiva“, o tuo tarpu skersomis žiurėjau, ar nesikelia šluota.

„Ne vakarykštė aš varna! manęs neabgausi! sakyk, kur landžiojai?“

„Užmigau, mat', miške . . . nubudau jau naktį ir paklydau kelią, o kad kirbinė buvo sunki, tai ir palikau ją Pajuokynėje, ir šendieną parsinešiu, tiktai . . .“

Čę mano kalbą pertraukė šluota, kuri, kaip vaivorykštė nusileidė žemyn ir tik-tik truputį užkliudė mano plikę. Aš, kaip kulipka, užšvilpiau už pečiaus, kur užsiglaudęs, laukiau, kas būs toliaus, kaip, štai pravėrė duris, ir mano sūnus, Motiejus, pamatęs, kas dedasi, pripuolė prie mano žmonos ir pradėjo ją maldyti, sakydamas: „Motute! negražu

teip! jug jau diena ir visas sviestas mato. Jau ir teip žmonės išjuokia tamstų barnes. Ko tamstoms trūksta?! Valgyti turite lyg sočiai, galite daryti, ką norite; niekas nespaudžia; taigi gyvenkite santarvėje ir Dievą garbinkite!“

„Tu man kunigas?! pamokslus čę sakys!“ atsiliepė mano žmona, bet jau neteip aštriū balsu. „Barzda dar nežila, o senius mokina!“

„Ne kunigas“, atsakė Motiejus: „bet iš kunigo burnos girdėjau, juog barnės, keiksmi ir muštynės, tai velnio džiausmas, laimės pakasynos. Ot, matute, geriaus duok valgyti tetušiu, o aš atnešiu jam vandens nusiprausti.“

Motiejus išėjo, o aš bijodamas dar išlįsti iš užpečkio, gludėjau, mislydamas sau: „labai gera pati, minkštos širdies, gera gospadinė, gerai vaikus prižiūri, tiktai truputį per aštri ir perūmi: čę šalta, čę karšta, čę juokias, čę raukias; bet ką padarysi? mešką vedęs, su meška ir džiaugkis.“

„Nu, nu, lįsk jau iš už pečiaus!“ prašneko mano boba.

„Nekas, nekas“ atsakiau: „už pečiaus šilta, o šilima kaulų nelaužo.“ Seno vilko neapgausi; žinai, vėl šluota rankoje!

Mano bobelė prasijuokė ir išėjo iš gričios, sakydama: „puodas katilą vainoja, o abudu tokiu“.

Tada aš jau drąsiai išlindau ir pradėjau praustis, nes tuo tarpu Motiejus buvo atnešęs man vandens.

„Kur tetušis palikai grybus?“ Paklausė Motiejus.

„Miške“, atsakiau aš jam. „Kur žuvis, ten ir vanduo, o grybai miške auga.“

„Tai nepririnkai grybų?“

„Pririnkau, bet Pajuokynėje palikau.“

„Na, tai aš parnešiu, nes man ir teip pro Pajuokynę reikia eiti.“

Tuos žodžius pasakęs, Motiejus išėjo, o aš nusiprausiau, įėjusiai tuo tarpu pačiai atidaviau labadę, buk tarp mūsų nieko nebuvo, ir paprašiau jos valgyti. Mano žmona užtiesė stalą, uždėjo duonos pusbakanį, peilį ir šaukštą ir teip šypsodama tarė:

„Ankstyboji varna dantis, o vėlyboji akis krapšto; kiti jau seniai pavalgė, o tu miegojai, kaip suvystytas. Na, na,

sėsk jau už stalo ir krimsk pluta; jug alkanam ir kieta pluta gardi.“

Čę mano boba ištraukė iš pečiaus raguolių pusbliūdį, kuriuos aš per vis mėgiu; kopustų ir mėsos, uždėjo vis tai ant stalo, prisėdo prie manęs ir paglostė mano plikę, sakydama:

„Jau nepyk ant manęs! Tiek metų kartu gyvenava! Žinai, kad aš tave myliu, o kas ką myli, tas tą peša.“

Matydamas, juog mano boba prašvito, aš jau drąsiai pratariau:

„Iš meilės bemaž kakta neprakiuro. Ilgas plaukas, trumpas protas“.

„Na, na, nebenarnėk, kaip meška pabausta, bet valgyk, kad kaulai mėsos nepamestų. Žentas užprašė mus į Putriškius. Jisai, mat, kelia pietus; rytoje būs Mišios už dūšias; labai prašė, kad mės visi šendieną prie jo nuvažiuotume. Taigi valgyk gerai, nes namie privalgiusiam ir svetur duoda.“

Aš raginimo nelaukęs, gerai pasistiprinau ir pasakiau ačiū savo bobai, kuri, nukrausčiusi stalą, pradėjo ruošti kelionėn ir man liepė taisyti.

„Ne“, atsakiau aš jai: „geriaus aš pėsčias nueisiu apie prievakarį, o jus važiuokite sau, tiktai paimkite gerąją mano sermėgą, o aš su senąja rudine nukepėstuosiu. Bijau, mat, pasenėti, o pakol kruti, patol gyvas.“

Teip sakydamas, turėjau ant mislies savo pajuoką, su kuriuo norėjau nematytinai paklaudyti žmonių.

„Kaip sau nori“, pasakė mano žmona, ir aš, išėjęs iš gričios, nuėjau į daržinę prie pririšto kipšo ir „pasveikinęs jį, kaip gerą pažįstamą, ištariau:

— „Buoškis, prieteliau, į kelionę. Saulė jau augštai; taigi metas. Nunešk mane tenai, kur galėčiau ko gero išgirsti.“

— „Gero jums ant svieto nedaug“, atsakė man kipšas. „Bet jei nori ką dasižinoti apie jūsų advokatus, tai sėsk ant manęs, o aš tave tuojaus nuburbinsiu.“

Nieko nelaukdamas, aš įbrukiau kaulelį į uždantį ir užlipiau ant arklio — kipšo, kursai akiesmirksnyje privijo du žmogų, einančiu Panevėžio keliu.

Kipšas pradėjo eiti žingsniu, sakydamas man tylomis: „žiūrėk ir klausyk!“

VI. Šunadvokačiai.

Aš pažvelgiau ant keleivių. Abu nepažįstamu. Vienas iš jų — menka rudine apsilikęs, vidutinio ūgio, gan gražaus nuliūdusio veido, pilnos raukšlių kaktos, gan dar jaunas; antras — augštas, senas žmogus, kursai vienok išrodė nenujančias savo karšaties: teip žvaliai žygavo, juog, tarytum, galėtų dar kelmus rauti; raudonas, kaip burokas, status, kaip pušis.

„Kas-gi būs dabar su tavimi, vaike?“ paklausė senis jaunojo.

„Ot, nežinau“, atsakė užklaustasai. „Dievas žino! einu dabar jieškotų sau kokio nors uždarbio, kad galėčiau pramitinti savo šeimyną per trejetą metų. Nelaiminga ta valanda, kurioje susitikau su tuo Klevaičiu! Viliojo, viliojo, kaip kipšas, į grieką vesdamas, ir suviliojo teip, kad nors sienas griaužk!“

„Pasakyk-gi tu man, kaip tai tau atsitiko“, užklausė vėl senis: „nes aš gerai dar viso nežinau ir negaliu permanyti, kas iš jūsų kaltas“?

„Et“! nuliūdusiu, tylu balsu atsakė jaunasis: „paikystė, mulkystė, ir tiek! Tamsta žinai, juog aš teturiu septynias dešimtinas žemės, pačią ir vaikų trejetą. Norėdamas uždirbti, aš kasmet' pasamdau dvi, tris dešimtinas žemės linams sėti. Pasamdžiau ir perniai dvi dešimtini su Gurgdžio Petru, kursai pasamdė vieną. Suderėjoja už dešimtiną po šešes dešimtis rublių . . .

„Taip brangiai“?! Sušuko senis.

„Matai, tamsta: patįs žmonės teip parbrangino“, teip sakė toliaus jaunasis: „vienas per kitą, vienas per kitą ir įvarė, o ponas nebeduoda pigiaus, dėlto kad iš kur kitur nebėra kaip uždirbti. Kaip ant nelaimės, perniai linai

visiškai pražuvo, net buvo baisu žiūrėti: kur-ne-kur linelis, tik-tik nuo žemės matos, ir tas liūdnas, ir tų nedaug. Pažiūrėjau, pažiūrėjau, ir ašaros man pradėjo riedėti, nes pasimačiau pražuvęs: jau netiktai uždirbti, bet ir išsimokėti nebėra iš ko. Ką padaryti, pamislėjau sau: prieš vėją nepapūsi, su Dievu nekariausi; eisiu prie pono: ar nesusimylės, ar nesumažins man mokesčių. Nuėjau prie Gurgždžio pasiklaustų rodos. Pas jį lygiai nieko neužaugo. Jisai girdėjo, juog ponas, kad ir maskolis, visiems daro mielaširdystę ir nuleidžia kiekvienam tiek, kiek žmonės nutaria. Sutarėva eiti pas poną.

„Ką vaikai pasakysite man“? paklausė ponas, pamatęs mus.

„Atėjoja prie tamstos prašyti mielaširdystės“, atsakėva.

„O ko norite gauti“?

„Zinai, tamsta, kaip linai šimet nederėjo; o vedu pas tamstą turiva pasisamdę tris dešimtinas žemės linams sėti ir negalėsivam išsimokėti, nes visa prapuolė ant lauko“.

„Nė, tai ką padarysi?! Jums nelaimė, tebūk ir man nelaimė! Užmokėsita man po dvidešimtį penkis rublius už dešimtiną, tai ir būs lygiu. Po penkius jau davėte ant rankos, beliks tiktai dvidešimti, o tiek pinigų tai jau vis-gi išrinksita“.

Užgirdę tuos žodžius, nuoširdžiai padėkavojoja tam ponui ir linksmi grįžova į savo namus, prašydamu Dievo tam ponui sveikatos už gerą širdį. Šitai susitinkava Antaną Klevaitį.

Apie jį, tur būti, ir tamsta esi girdėjęs. Jis, mat', yra viso svieto advokatas. Kiek jis jau svieto sužudė, kiek apgavo, kiek su terbomis paleidė, tai jau sunku ir apsaakyti!

„Iš kur einata“? paklausė jis mūsų.

„Iš dvaro“, atsakėva: „buvova pas poną prašyti, kad sumažintų mokestis, ir ponas sumažino daugiaus nė per pusę“.

„Mulkiiai“! teip pradėjo mums sakyti Klevaitis: „kam čę dar jums reikėjo eiti prašytis pono? Ar negalėjota ateiti prie manęs pasiklaustų rodos? — Nieko jūs neišmanote,

kaip po kelmu augę! Duokita man po penkis rublius, tai jums nereikęs nieko mokęti ponui. Tiktai neraukite linų; tegul pats ponas nusiriauna“!

„Bet ar būs teisingai, „jei teip padarysiva“? pratarę Gurgždys.

„Ot, ir kalbęk su tokiuo žmogum, jei nori“?! pašoko Klevaitis. „Ar būs teisingai“?! Kad Dievas nedavę, tai ar jųšų kaltybę? jug pono dirva, ne jųšų! Tfu! kokie jųš! aš jiems, kaip prietelis rodiju, o jie mat', kažką sako: ar būs teisingai?! Jei su ponu arkliu veši rūgius iš lauko, ir arklys ant kelio kris, tai kas kaltas? kas už arklį? ar tu? Aa! tyli, dėlto kad nieko neišmanai! Ne tu užmokęsi, bet ponas, dėlto kad pono arklys, o ne tavo; dėlto kad Dievas geriausias užmušę tą arklį, o ne tu. Teip-pat yra ir čę: pono ir dirva, pono ir pakūta“!

Jei Dievas nori žmogų pakoroti, tai pirma atima jam protą. Teip buvo ir su mumis. Klevaitis pradęjo, pradęjo mums galvas sukuti, net visiškai apskę, ir vedu susideręję su juo davęva plenipotenciją provotis ir po penketą rublių už jo darbą.

Ponas padavę mus ant sūdo. Klevaitis atėmę nuo mūsų dar dvidešimtį rublių ant provos. Žinomas daiktas, ponas mus nugraijo. Sūdžia prisūdijo užmokęti netiktai po šešes dešimtis rublių už dešimtiną, kaip buvo suderęta, bet dar užmokęti už provą trisdešimtis rublių ir išarti dirvą, ant kurios buvo pasęti mūsų linai ir supuvo ant lauko. Tokiu būdu aš iš viso pragaišinau arti dviejų šimtu rublių, o Gurgždis arti šimto. Gurgždys išsimokęjo, o aš neturędamas, iš ko užmokęti prasamdžiau savo namus Jonukui ant šešerių metų, pačią su vaikais nugabenau prie uošvio, o patsai vaikščioju padieniais. Negana to, mūsų kunigęlis labai mus išbarę už neteisybę ir uždavę už tą didelę pakūtą. Dabar nebežinau, ką su savimi ir daryti. Kad gaučiau kur porį šimtelių, tai tuojaus važiuočiau į Ameriką; bene uždirbčiau“.*)

Čę abudu nutilo ir koki pusviorstį ęjo nuliūdę ir užsimisliję.

*) Tas apsakymas tikras, tiktai vardai permaintyti.

„Pasakyk, vaikeli“, paklausė senis, ilgai valandai praslinkus: „ar tai ne tas pas Klevaitis buvo už advokatą Miškiniams, kurie provojosi su ponu ir pakėlė tokį maištą, kad net pats gubernatorius turėjo atvažiuoti ir sutremdyti juos“?

„Ne, ne Klevaitis; tenai buvo kitas“.

„Gal tu žinai gerai, kaip ten buvo? pasakyk man! Aš, mat', tame laike nebuvo namie, o žmonės teip painioja, kad negaliu suvoti, kokia čę rokunda.“

„O-gi, matai: atvažiavo gubernatorius ir...“

„Palauk! sakyk iš pat pradžios visą: iš kur prasidėjo, kaip traukės ir kaip pasibaigė“?

„Ogi teip: Miškinis, kaip tamsta žinai, jau nuo penkių dešimtų metų gyvena ant pono žemės. Jisai turėjo jau nežinau kiek dešimtinių savo žemės, o kad ponų priklausydavo, tai senasis ponas leisdavo jam ganyti bandą miške ir dar duodavo kasmetą po sieksnį malkų. Paskui Miškinis prisavino ganyklas ir, jaunamjam ponui pastojus, pradėjo provotis. Kaip provaėjo, tai jau nėra ką besakyti. Gana jau to, kad ponas paėmė tikrąjį advokatą, o Miškenis užpečkini, arba, kaip visi sako, šunadvokatį.“

Miškinis, užgirdęs, juog ponas atsiveža sūdo kamarininką, nubėgo prie savo šunadvokačio pasiklaustų rodos. Tasai teip jam sako: „neduok mieruoti žemės, o kai ateis, tai basliais nuo ganyklos nuvaryk ir ponas nieko nepes!“ Miškinis paklausė, primušė kamarininką ir kitus ir jau pradėjo džiaugtis, kaip štai vėl girdi, juog ponas žada mieruoti žemę su policija. Bėga tad' vėl prie šunadvokačio, kursai davė jam tokią rodą: „nebūk mulkis! sukviesk žmones su vėzdais ir pleinyk visus. Policija negali šaudyti; o kai neduosta mieruoti, tai negalės užkasti kapčių ir... tavo viršus. Žiūrėk tiktai, kad kapčių nesukastų, nes kapčiai tai pečėtis ant popieriaus“.

Nelaimingas Miškinis ir čę paklausė: sukviestė aplinkinius žmones, policijai atvažiavus, ir pradėjo ja daužyti. Ponas davė telegramą į Kauną, juog žmonės kelia maištą, ir pats gubernatorius atvažiavo ant vietos. Gubernatorius, miestelyje būdamas, pašaukė Miškinius, bet tie nepaklausė;

gubernatorius liepė juos norom-nenorom atvesti, nu, ir žinomas daiktas, policija suėmė, smarkiai pridaužė ir nuvarė į kalinį. Kiek ten metų prasėdės — Dievas žino, bet netiktai save dar ir kitus sužūdė. Policija, mat', pradėjo tyrinėti, kas buvo tose muštynėse ir daugumą susekė. Iš tų, kurie nekurie išsipirko, kurie nekurie pakliūvo į kalinį, kiti sprūdo už užrubežiaus. O kas kaltas? vis tas šunadvokatis"!*)

„O tam šunadvokačiui ar nieko už tai nebuvo“? paklausė senis.

„Kas jam gali būti“? atsakė jaunasis: „jis, mat', duodavo rodą, niekam negirdžiant. Miškinis pasakė gubernatoriui, juog tikrą rodą gavo nuo šunadvokačio, bet tas užsigynė: pastatė lūdytojus, juog tame laike jis ir namie nebuvo, ir su Miškiniu nesimatė, ir dar prašė gubernatoriaus, kad Miškinį pakorotų už gerų žmonių šlovės plėšimą. Išsisuko, kaip vijūnas, ir tiek! Kas gali tokiam ką padaryti“?!

„Kas gali“?! tarė senis: „jūs patis: neklauskite jų rodos, neikite prie tokių, kaip ant atlaidų, tai ir nutilis, o negaudamas už parodą uždarbio, ir jisai turės norom's-ne-norom's darbuotis, kaip ir kiti žmonės darbuojasi.

Ne tu vienas esi toks nelaimingas ir neišmintingas; yra tokių daugybė! Dėlko-gi seniau žmonės buvo turtingesniai? Dėlko seniau retai tesigirdėjo apie neapykantas? Iš kur dabar atsirado tai, juog tėvai vaikus, o vaikai tėvus, — broliai brolius, giminės gimines tampo po sūdus? Vis tai paeina iš mūsų žmonių mulkystės, paikystės ir užmiršimo apie Dievą.

Seniau, būdavo, pakilus nesutarnei tarp artimųjų, sūdydavo tėvas, arba vyresnis iš giminės. Jei jisai negalėjo į sutarmę suvesti, tai eidavo prie savo klebono, ir tasai pagal savo sąžinės, išminties ir Dievo mokslo nutardavo, o žmonės visados, būdavo, priėma tą nusprendimą; ir tokiu būdu be jokio iškaščio, be jokio grieko galėjo savo prisiekti ir įgauti. O dabar kas dedasi, tai Dieve gink! Maž kiek! — tuojaus ant sūdo! Ar bobos

*) Tikras atsitikimas.

susiriejo — ant sūdo; ar galvijai į iškadą jėjo — ant sūdo ar pievą perpjovė — ant sūdo; tėvai vaikams pavedė gaspadorystę, sau išimtinę paskirė — ant sūdo už mėnesio bemaž jau traukiasi; broliams dalytis — ant sūdo; — žodžiu sakant — už mažiausį daiktą, spalių saujos neverta žmonės tamposi po sūdas.

Ar-gi tai nemulkystė?! Jug kiek tie sūdai ištraukia žmogui ir turtų, ir sveikatos, kiek tai pražūdo dūšių, tai jau negalima ir išpasakyti!

Vienas paišėjas paklaustas, kaip jis nupaišytų du žmogų, kuriuodu tamposi po sūdas, teip tarė: „tą, kuris nuprovojo, nupaišyčiau vienmarškinį, o tą, kursai pragraijo nupaišyčiau visiškai nuoga (pliką)“.

Ir tasai paišėjas labai išmintingai pasakė. Ištikro iš dviejų žmonių, kurie tamposi po sūdas, abudu nuplinka su tuo atskiriu, juog tas, kurį nuprovojo, eina visai su terba, o tas, kursai nuprovojo, tik-tik dar marškinių beturi. Apie tai persitikrinti yra labai lengva, jei mą prisižiūrėsime, kas dedasi tarp žmonių.

Petrienė, duokime, užmušė Jonienės vištą, kuri išokė į Petrienės daržą. Jonienė pradeda keikti, Petrienė nepalieka skoloje ir dvigubai atiduoda. Jų vyrai, užgirdėję skardžius savo pačių balsus, pradeda ginti savo pačių. Iš pykčio, nebepasimatęs, Jonas ištaria žodį: „paduosi ant sūdo“; Petras labiau įniršta, atsako: „paduok nor ant dešimties sūdų“. Ot, ir pradžia!

Vyrai, ataušę, nebenorėtų dėl niekų tampytis: Petras žada užmokėti už vištą, bet Petrienė ir rankomis ir kojomis ginasi; Jonas nepaduotų Petro, kad Petras už vištą užmokėtų ir sako apie tai savo pačiai; bet ta jam žada išdraskyti, jei Jonas nepaduos Petro ant sūdo. Štai Jonas ir padavė Petrą ant valsčiaus sūdo. O darbymetis, o čę javai bira, o čę reikia ant sūdo važiuoti. Reikia gauti liudytojus, reikia juos pavaišinti, reikia jiems už žygį užmokėti; reikia sūdžioms puskvortį pastatyti, reikia pisoriui rublinę rankon išpausti ir tt. Žiūri, — už vieną menką vištą, vienas ir kitas prakišo keliolika o kartais ir kelias dešimtis rublių. Štai — ir abudu nupliko.

Bet tas o Jug ir pats, su ponu B.* šešias dešimtin ganyklomis.

nesidavė; B.* pralošė; B.* išgraijo; B.* visas sūdas iš o S*-iškiams

man, argi ne galėjo vertėti dvigubą ir tri-

Tokių ats patis teisdariai metus lyg dv prantamas žmonių turtų; kenčia jau mū

Neišmintin žmonės, nega tokundos prie yra tai mūsų teislingiausieje vienas-kitas, l

akant, mūsų poru taikina ta mūsų žmonių akieniaus, ant kada tai m pasigerintų. unadvokačių

*) Tikras at

**) Man pači karaliaus dienas, —10 provų. ant kiekvienos pusės, tlikti to darbo,

Bet tas dar niekai, sulyginus su didesniomis provomis. Jug ir pats, tur būt, žinai, kaip provojosi miestelis S.* su ponu B.* už ganyklas. Miestelis turėjo penkias ar šešias dešimtinias ganyklų, kurios buvo susidūrusios su B.* ganyklomis. B.* pradėjo ginti mieščionims ganyti, tie nesidavė; B.* padavė ant sūdo ir pirmojoje instancijoje pralošė; B.* padavė ant augštesnio sūdo, S.*iškiiai gynės ir išgraijo; B.* padavė dar augščiau ir ten pralošė. Tam B.* visas sūdas ištraukė iš kišenės daugiau tūkstanties rublių, o S.*iškiams arti penkių šimtų.*) Nu, ir pasakyk tu man, argi ne abudu nupliko? Tos ganyklos daug-daug galėjo vertėti 3—4 šimtus rublių, o per sūdus prakišo dvigubą ir trigubą vertybę.

Tokių atsitikimų yra dabar jau labai daug teip, juog patis teisdariai nebegali suspėti. Tokie teisdariai turi per metus lyg dviejų tūkstančių provų iš mažo aprubio.***) Suprantamas taigi daiktas, kiek tie sūdai ištraukia iš žmonių turtų; suprantami darosi ir tie neturtai, kuriuos kenčia jau mūsų žmonės.

Neišmintingi vargšai! Argi negeriaus būtų, kad žmonės, negalėdami tarp savęs susirokuoti, eitų ant pokundos prie savo dvasiškųjų tėvų? Jug mūsų kunigai, yra tai mūsų dvasiški tėvai, yra tai prieteliai, yra tai reisingiausiasieji sūdzios. Gal iš to kunigų būrio ir atsiras vienas-kitas, kursai nenorės tuo užsiimti, bet apskritai sakant, mūsų kunigai visados su noru duoda rodas, su jorū taikina tarpu savęs žmones. O, kad Dievas apšviestų mūsų žmonių protą! o kad pradėtų žiūrėti vėl, kaip gyvenia, ant kunigų, kaipo ant savo prietelių ir sūdzių! Kada tai mūsų dabartinis sunkus padėjimas daug pasigerintų. Nebereikėtų brukti savo turtus į visokių unadvokačių rankas, į visokių sūdzių kišenės, nebereikėtų

*) Tikras atsitikimas.

**) Man pačiam vienas teisdarys sakė, juog, atmetus šventes ir karaliaus dienas, jam, abėlnai imant, reikia peržiūrėti kasdieną po 10 provų, ant kurių nekartų susirenka po 25--20 liūdytojų iš kiekvienos pusės, nu, ir žinomas daiktas, jis negaliąs, kaip reikint, atlikti to darbo,

užpildinėti liudytojų gerkles; bet taip sunkiai uždirbtą skatiką mūsų artojai galėtų užčėdyti ant nelaimingų metų, apversti ant savo vaikų apšvietimo. Būtų tada ramybė tarp žmonių, o Dievo ir artimo meilė širdyse, o tas jug yra didžiausias ir stipriausias ne jau amžino, bet ir lyg-laikinio žemiško gyvenimo pamatas“!

Teip senis keleivis ilgai, ilgai šnekėjo, o jaunasis, nujaudamas visą senio kalbos tiesą ir savo mulkystę, kuri privarė jį prie neturtų, kaskartą labiau liūdo ir labiau dūsavo. Priėjęs prie šilo ir atsistojęs ant kryžkelio, senasis atsisveikindamas, teip dar tarė: „nu, vaikeli, su Diev', tuo tarpu! Bet neužmiršk, ką sakiau, ir savo vaikus teip mokyk, kad jie nėkad os nelaukytų sūdų. Ot, reikalui atsiradus, eitų ne prie Klevaičio, ne prie Misaičio ir kitų į juos pavedžių apgaudišių, bet prie savo dvasiško tėvo. Su Diev'!“

Jaunasis pabučiavo seniui į ranką, nieko neatsakydamas; palydėjo akimis senį ir, kada tas pranyko, tarp medžių, tai puolė ant kelių ir, apėmęs rankomis kryžių, ant kryžkelio stovintį, verkdamas teip tykiu balsu meldė: „Geriausias Viešpatie! Suteik tiktai man stiprybę pakelti tuos vargus, apšviesk mano protą, o vėl ant kojų atsistojęs, žinosiu jau, kaip reikia gyventi ant svieto, ko vaikus mokyti“!

Ir man teip liūdna pasidarė, kad jau nebe galėdamas skausmu išverti, nebeklausiau tolesnės jo maldos, tiktai patraukęs kipšą už virvės, liepiau jam nunešti mane ant kalvos, kur norėjau truputį pasilsėti, nes buvau jau nupratęs nuo jodinėjimo.

Nulipęs nuo savo arklio - kipšo, aš jį pririšiau prie pušies, o patsai po kita pušimi ištiesiau senus savo kaulus.

Pragulėjau teip kokią pusvalandę, mislydamas apie ką tiktai girdėtus daiktus, o norėdamas pasiekti tų netarmių priežastį ir numanydamas, juog kipšas apie viską žino, teip jį prakalbinau.

„Pasakyk tu man, kipšeli, dėlko žmonės teip neišmintingi, juog neveizint į sūdų piktas pasekmes, tampos vienok po juos; suprazdami šunadvokačių nedorumą, traukias prie jų“?

„Pasakysiu, bet tamsta paleisi mane už tai“!

„Na, na! kalbėk dar čę man! Kaip sudvailysiu šermukšniniu, tai, bra, čypdamas man visą išpasakosi! Sakyk greičiaus ir nemeluok! o ne, tai paragausi gero pyrago“!

Čę mano kipšas net dvylinkas susirietė ir, sakydamas, juog jis pajuokavo, teip tarė:

„Negalima pasakyti, juog tie visi, kurie provoja, yra be proto, ne, nes protą įgavo nuo Dievo, o kad ir užmirštų apie tą, tai vis lygiai kunigai primena jiems apie tą iš sakyklų ir visokių atsitikimų; bet, matai tamsta, vienkart su protu žmonės turi savyje labai didelę savymeilę (egoizmą), kuri yra didžiausi tampimos po sūdus priežastis: žmogus per savo savymeilę nori, kad viskas dėtus pagal jo noro, kad visi jo norą užganėdintų; tai-gi, vien tiktai kas dedas nepagal jo noro, jo širdis tuojaus įniršta; o kad kiekvienas įniršimas, širdies užsidegimas aptemdo protą, tai žmogus įniršęs jau ant nieko nebedaboja, jau nebeklauso savo proto, kursai liepia jam nusiraminti, bet visas savo spēkas, visas išgales padeda tiktai ant to, kad tiktai savo priešui atkeršyti, jį nužeminti. Protas jam sako: pamesk kerštus, nes jie tau nieko gero neatneš, tave sužūdys; o savymeilė šnibžda į ausį: argi tu jam pasiduos? argi daleisi, kad visi iš tavęs juoktus? Nežiūrėk, kad tau kaštuos, bet už tat parodyk žmonėms, juog ir tu ne jodinėjamas arklys, kurį kiekvienas gali pažaboti! Protas jam sako: gražiai, be pykčio, be barnių ir keismų pasirokuok, net kiteip gali Dievą užrūstinti; o savymeilė atsiliepia: tai kas, kad ir sugriešysi? pabaigęs provą iš-ispaviedosi ir galas; bet tavo būs viršus! Teip atsitikimui atsiradus, kariauja protas su savymeile, bet labai retai protas pergali; tankiausiai perveikia savymeilė, kuri, apsiautus žmogų, tarp tinklu, jau nebeduoda jam ištrūkti ir veda, lyg žmogus visai nepražūsta.

Grečium su savymeile eina kita tampimos po sūdus priežastis. Yra tai jųšų žmonių neapžvalgumas. Tankiausiai žmogus lietuvis: augštaitis ir žemaitis, visai nemislija, kas būs toliaus. Jisai tankiausiai gyvena tiktai jausmais; todėl koksai jausmas visųpirmu jį apims, tokio jausmo jisai ir

prisilaiko: jei jisai ką pamylėjo, tai ir mylės jau bemaž lyg galui; jei ką neapkentė, tai jau neapkantą užlaikys vėlgi lyg galui; o kad atsižvelgti, ar kas vertas meilės, ar neapkantos, ar ta meilė, ar neapykanta atneš jam koki pelną, ar iškadą, tai jau jisai ir mislyti nemislija. Kad lietuvius iš neapykantos padavė ką ant sūdo, arba ginas paduotas, tai jau jisai nebežiūri ant to, juog prova jį pražūdys, nebežiūri, juog atims jam Dievo meilę, atims šlovę, praplatins neprietelius, iššiupls jo gerybę — tampos ir tampos po sūdus, sakydamas sau: kas iš to išeis, tai paskui pamatysiu, bet dabar aš nepasiduosiu! Kad jisai būtų apsižvalgęs, perkratęs sūdų pasekmes, tai būtų palioves; bet per savo neapyžvalgą brenda ir brenda į prapultį, kuri jau daugybę žmonių prarijo“.

„Bet pasakyk tu man“, pertraukiau aš kipšo pašnekį: „nejaugi mūsų žmones teip jau apvaldė savymeilė ir pikti jausmai? nejaugi juose ta savymeilė ir neapykanta užima teip svarbią vietą, kad ir Dievo baimę ir protą užtemdo“?

„Ne“! atsakė kipšas: „jūsų žmonėse Dievo ir artimo meilė yra labai giliai įsigaminusi, teip, juog sunku ją išplėsti iš jūsų širdies, bet ir savymeilė su neapykanta, kaip akmuo ant kalno viršūnės, įsmego. Jug neparitintas akmuo ir nuo kalno viršūnės nerieda; o paritintas rieda pakalnio vis greičiaus, vis smarkiaus ir visą traškina, kas jam ant kelio pakliūva. Teip yra ir su savymeile ir su neapykanta: pakol jų niekas nepajudina, patol jos, ant vietos bebūdamos, nieko blogo nedaro, o Dievo ir artimo meilė vinsta (vaisių atneša); bet pajudintos, kaip tas akmuo nuo kalno, eina vis smarkyn ir smarkyn, ir susitinkama su Dievo ir artimo meile, pergali ją savo smarkumu ir didžiausią nelaimę atneša“.

„Bet kas tą savymeilę ir neapykantą nepajudina, arba kaip tu sakai, paritina“? užklausiau kipšo.

„O kas-gi kitas, jei ne kurstytojai?! atsakė tas. „Vieni per užvydėjimą, kiti per pasigerimą, kiti, ant galo, dėl savo pelno pajudina žmogyste tuos jausmus. Tokių kurstytojų yra labai jau daug, o už visą blogieji ir piktieji tai yra to paskutinio skyriaus kurstytojai, kurie suveda

į pyktį žmones, kad patiems iš tos nesutarmės pasinaudoti, ir kuriuos jūs tankiausiai vadinate šunadvokačiais“.

„Iš kur-gi jie atsirado“? paklausiau.

„Daugumas jų“, tarė kipšas: „yra tai žmonės be sąžinės, girtuokliai, paleistuviai, apgaudišiai. Jie tai tankiausiai paeina iš buvusiųjų pisorių, atstatytu iš vietos už kokiuos tamsius darbus; iš žmonių, kurie ėjo į mokslinyčias, bet iš ten, lyžterėję truputį mokslo, tapo išvaryti už tinginystę. Visi jie yra gluotnios kalbos, dailaus liežuvėlio; visi neužkenčia darbo, užtat myli pailsį. Neturėdami iš ko pamisti, o turėdami, tarytum, šunio-skaliko uoslus, laksto po svietą ir uosti užuodžia, ką gali į pyktį su kuo suvesti. Kad paklausytumi iš šalies, tai, tarytum — malunas tarška, kad pažvelgtumi — tai, tarytum, vijūnas į vandens viedrą įmestas! Jis tave ir paglostys, jis tave ir pajukins; jis tau, kaip juodą ant balto, išrodys, juog tu būsi neišmintingas, jei nesiprovosi, juog per savo neatbolumą nuskriausi savo pačią, vaikus, visą šeimyną; jis tau išrodys, juog ta prova, apart keleto rublių, kuriuos duosi jam už parodą, nieko nekaštuos, o už tat kokį pelną atneš! Jis visus tavo jausmus sujudins teip, kad ir nepasimatysi, kaip įsprausi jam į ranką keletą rublių, kaip atiduosi ant jo valios provos vedimą. Žiūri — jau žmogų ir įtraukė į spanstus! Už keleto dienų atėjęs, jis išrodys žmogui, juog netikėtos periškados reikalauja dar keleto rublių; vėl už keleto pareikalauja daugiau; o žmogus, nemažai jau išleidęs, nebenori liautis, nori per sūdą sugražinti tą kaštį ir gilyn, ir gilyn slenksta. O tuo tarpu tas šunadvokatis, tiesą pasakius, dar ir nepradėjo, tai tiktai mislyja, kaip gali išsisukti, nes ir patsai nedaug ką te išmano. Jei pamato, juog jau blogai jam gali būti, tai eina prie žmogaus ir ant provos užbaigimo pareikalauja tiek, kiek tas jau nebegali duoti, ir, kada tas tiek nedavė ir pralošė ant sūdo, tai šunadvokatis, to žmogaus užpultas, teip ir jam atsako: juog aš tau sakiau, kad duotumei dar tiek rublių; o tu nedavei, dėlto ir pralošėva; bet jei nepasigailėsi duoti dar tiek ir tiek, tai aš paduosiu atšauką (apeliaciją) ir mūsų būs viršus.

Tankiai toksai šunavokatis ir dar, ir dar apkvailina žmogų, kursai teip supinklotas pražūsta amžinai, o šunadvokačiai prakunta.

Ne retai ir teip atsitinka, kad šunadvokatis ir vienam, ir kitam priešui atvokatauja, o kad iš vieno ir kito suėma po keletą dešimtį rublių, tai galų gale suveda juos į sutarmę. Tur būt, ir tamsta girdėjai, kaip miesto S.* šunadvokatis P.* tą patį padarė su broliais B.*?

„Ne, negirdėjau“, tariau. „Kaip ten buvo“?

— „Ot teip“. Kipšas tarė: „Du broliu B.*, dar tėvui begyvenant, persidalijo ir gyveno geriausioje sutarmėje. Sunadvokatis P.* kursai jau buvo gerai ir be to prasi-
kutęs, pradėjo galvoti, ar negalėtų iš jų ką nors pelnyti. Tėvui B.* gyvenant, nebuvo, kaip priėti; bet štai tėvas B.* miršta, ir mūsų šunadvokatis šmakšt prie vyresniojo brolio ir teip jam sako: Stanislovai! argi tu nematai, kad Peliksas gavo didesnę dalį? Kuom jis už tave geresnis? Ar judu abudu ne broliu? Ar tu ne vyresnis? Už ką jis daugiau turi?“

Stanislovas galvoja, galvoja ir teip jam atsako: žinoma, Peliksas turi už mane truputį daugiau ir jam geriaus klojas, ne kaip man; bet ką bedarysi? tėvas nabaštininkas teip jau padalijo; be to jis seselę užlaiko, o ant galo tas jau teip seniai atsitiko; man užtenka!

„Tfm! koksai tu, Stanislovai!“ sako šunadvokatis: „man užtenka! Tai geras tėvas! Peliksas dar ir neapsipačiavęs, o tu jau turi vaikų krūvą! Kas būs, kaip jie paaugs? Ar jie pasakys, kad jiems užtenka? Ar nerūgos ant tavęs, kad tu apie juos nepamislįjai? Ar tu Dievo nebijai?“

Tokiu būdu tas šunadvokatis sukė, sukė Stanislovui galvą, ir Stanislovas galų gale davė šunadvokačiui ar 50, ar 100 rublių ant provos užvedimo.

Šunadvokatis bemaž tą pačią dieną eina prie Pelikso ir teip jam sako: Peliksai! Ar žinai su tavim gali būti blogai: girdėjau, juog Stanislovas nori su tavim provotis ir jau pasamdė advokata, kursai jį užtikrino, juog iš tavęs atims lygią dalį.

„Kaipgi atims“, atsako Peliksas: „jei mus tetušis perdalijo?“

„Tai niekai“, taria šunadvokatis „dabar, matai, išėjo naujas įstatymas, kad visi broliai lygios gali reikalauti dalies. Taigi reikia taikintis su Stanislovu. Duok man 50 rublių, tai aš jus sutaikinsiu.“

Peliksas, nenorėdamas tąsytis po sūdus, bruka į delną pusšimtį šunadvokačiui, o tas ant rytojaus eina prie Stanislovo ir pradeda jį vėl prikalbinėti, kad taikintus, dėlto kad daug labai kaštuos. Stanislavas tada reikalauja atgal duotų šunadvokačiui pinigų, o tas sakos, juog jau didesnę dalį išdavęs ant visokių popierių ir markų, ir nebeturįs visu; o tų, kuriuos turi, nebeduos, dėlto kad buvo sukalbėta už jo vargą. Ant galo sueina broliai ir bešnekant visa tiesa apsiereiškia.*)

Puola abudu prie P.*, o tas su jais ir šnekėti nebenori. Tokiu būdu du broliu, kurie tarpu savęs teip maloniai gyveno, vienas šunadvokatis bemaž neįvedė į didžiausią neapykantą.

Tas P.* ne juos vienus, bet daugybę jau apgavo ir dabar labai turtingai gyvena, o tie visi mulkia, kurie jį klausė, gerai apipliko“.

„O tu, žinai, džiaugies tuo nelabasai“? pertariau.

„Žinoma džiaugiuos“! atsakė kipšas: „nes ta mulkystė tąsytis po sūdus mūsų Liucipieriui, ir mums atveda daugybę žmonių į pragarą. Pamislyk tiktai: kiek tai neapykantos, barnių, keiksmų, kreivų prisieku, nuoskriaudos, ant galo, vagystės! Kad tų šunadvokačių, kurie yra mūsų pavaduotojais, ant žemės, nebūtų, tai nebūtų ir sūdų, ir visų jų pasekmių, o kas lygu, nebūtų pusės nedorybių ant žemės, ir pragaras būtų patuštis“!

„O kaip jūs atsigerinate tiems šunadvokačiams už pavadavimą“? paklausiau kipšo.

„O! mes juos labai gražiai priėmame“! atsakė: „tokiam mirus, mes išsiunčiame susitikti jį keletą žalčiųgyvačių, kurie apvinioję jį savo rangiais atvelka į pragarą,

*) Tikras atsitikimas.

kur pasodiname jį ant ugninio sosto, idant jis pasilsėtų po smerčiui, tiek prisibėginėjęs dėl mūsų. Čę viens iš mūsų prineša jam atsigerti verdančių gyvatės nuodų, idant jisai pravilgytų išdžiuvusiąją per viliojimus gerklę; paskui ištempiame jo liežuvį ir patiesiame ant sutaikintos lyg baltui plytos; ant galo užleidžiame ant jo pikčiausią liežuvininkę, pikčiurną-raganą. Teip mainome jam tą visą kas valandą“.

Čę aš pasimačiau, juog jau ir vakaras ant sprando ir todėl, pertraukdamas kipšo kalbą, pratariau: „Nu, prieteliau, gana plepėti, reikia prie žento joti! Tai-gi, būk teip geras! Persimainyk į arklį ir, paragavęs šermukšninio, nušvilpink mane į Putriškius: jie, žinai, jau stebias, dėlko aš teip ilgai neateinu“.

Tuos žodžius ištaręs, užsėdau ant kipšo.

Skrusdėlė.

J i e š k o.

I.

Prieš pat šv. Indriejų naktį sodoje Užkampių sodžioje buvo pavogtos „Jočkė Didžioji“ ir „Jočkė Mažikė“ Jurgio Gaigalo, eržilas „Bėris“ — Petro Kuzupio ir daili pora juodbėrių buvusio valstijos staršinos Antano Puskepėlio. Na! ir nutiko laikas vagiams: šiurpus vėjas medžius ir krūmus lenkte prie žemės lenkė, ir baigė krėsti paskutinius nugeltusius lapelius, tai keldamas į padanges, tai smeigdamas kuliais į pelkes ir klanus. Pilkos, drėgnos debesys, tarytum, žemyn kristi rengės. Rudens lietus smulkiomis lašais bepaliavos purkštė. Gaigalas ir Kumpys su savo moterimis, Ona ir Magde, atbėgo į valstijos rėdą, išblyškę ir nusiminę. Staršina Jonas Bliža ramiai skundos išklausė, ištiesė rankas ir tarė:

— Je, je! reikia vagis sugauti! Tokiems ponaičiams tai tik ašą už kaklo... ir sudiev!

Atėjo ir Puskepėlis, žvairas žmogelis, su vaškiniu veidu ir užsnūdusiomis akimis. Per Škoplierną už savo porą jis pusantro šimto buvo užmokėjęs. Bliža davinėjo jam du šimtu, neatidavė.

— Gailu, kad tau nepardaviau: dabar nebūtų arkliukų prie tavęs, o man liktų skatikas burną išmesti!

Emė rinktis bobos ir vyrai. Sveikinos, guodės, keikė arklavagius, keikė policiją. Atsirado uriadninkas ir teisinės.

— Argi visus kiaušvagius suvoksi? — sakė jis.

— O kam tad jūs prie mūsų esate?

— Jūs patį vagis, dėlto ir turiu prie jūsų būti! — atšovė uriadninkas, supykęs. Aš šendien trisdešimtis popierių turiu išpildyti, o jūs čę man, nepraustburniai, arklius jieškok! Ir kuo aš jieškosiu? Algą gaunu... vieni juokai, o gyventi reikia! Kad jūs prasmegtumėt su tokia šuniška tarnyste! Vis uriadninkas ir uriadninkas!

Valsčionis priminė, juog, kiek tik pragaiščių buvo, nė kartą jų nesurado. Vagis toliau savo amata varė, ir apart rūpesčių valsčionims nieks neišeina. Kaip ims už trijų, keturių mylių po miravąjį sūdą ir visokius asesorius valkioti, bengtas svietas: ištirs pusę sodos, užims laiką, privers kelius muštinius prikišti — ir visam pataisymui galas.

Bobos besigailėdamos Onos ir Magdės, vėl uriadniką apniko. Jis mostelėjo ranka ir paspiovęs šalin nukuprino.

— Dievuliau mano! Jug kas norints turi žinoti, kur mūsų arkliukai! Kur aš vargšas be erzilo dingsiu? — netekęs vilties, sušuko Kumpys ir rankas išskleidė. — Gaigalas teipogi sunkiai dūksavo. Puskepėlis išėjo į priangę ir riogsojo nuleidęs galvą.

Smulki, kosulinga bobikė, nugarą į vėją atsukus ir nuvytusį skruostą ranka atrėmus, nedrąsiai atsiliepė:

— Pagal manęs, reikia kreiptis prie žmonių išmanančių.

— Aha! je, je! yra tokie sumanus.. — pritarė kitos bobelės ir visos emė šaukti:

— Anie jums tikrai padės!

Kumpys ir Gaigalas atgijo, tarytum kas žemę dovanajo.

Bet šviesus Puskepėlis pakraipė tik galvą ir stačiai numovė į monopolką paguodos jieškotų.

— Žino, tikrai žino! — tarškėti bobos tarškėjo.

— Oi, oi, ir dar kaip žino; jie tur visokias knygas, kortas, žoleles; kaip pažvelgs į žmogų, viską atspėja.

— Važiukit jus, kūmai, prie Juozapėlio! — tarė kosulinga bobikė. — Užtikra, ką jums pasakys Juozapėlis, taip ir būs!

— Bet jis toli, mieste gyvena.

— Kas yr'! Juozapėlis visados mieste gyvena. Jis turi savo namus. Nėra ko laukti — važiuokite ir skubinkitės.

Kumpys ir Gaigalas patįs gerai numanė, juog negalima laukti. Abidvi moteri liovęs verkiusios. Sutaisė ratus ir šarpiai pasirengė važiuoti į miestą, arti ketverto mylių atstoką. Puskepėlis, į patį sykį įkaušęs, išėjo iš monopolkos ir pamatęs Kumpį ir Gaigalą jau bevažiuojančius nuo savęs rublį išprūdino.

— Ar taip, ar taip ubagas! Dėl visoko ir apie mano juodbėrius paklauskite. — Tarė jis pašnibždomis.

Kumpys ir Gaigalas buvo tai, anot pasakos, muzikai iš pamatų, netinginiai ir negirtuokliai. Savo kūdikius mokino skaityti, nes mokslą didei godojo; moteris savo kad ir mušė, kur žmogus nemušęs dingsi, tai tik iš reikalo ir dailiai, nepažeizdami. Nelaimė juos suartino. Važiavo gana greitai ir abudu tylėjo. Gerai numanė, apie ką kiekvienas mislija ir nenorėjo kits kitą trūkyti.

Tiktai vakarop jie į Šiaulius atvyko. Juozapėlis gyveno priemiestyj. Namai buvo puikus: ažuoliniai vartai, kiemas pilnas gerybių. Mūsų vargšai atrado tik Juozapėlio pačią, jauną, gražę moterį, dailiai apsiguobusią ir dvi tarnaiti.

— Jo mylistos Juozapėlio nėra namie, tezdama į nosį pasakė Juozapienė: pareikalavo į kitą apskritį. Penkėsdešimtis rublių sudėjo, visa valstija susitarius. Reikalavimas didis — traukė jį. O prie jūsų kas — nelaimė?

— Nelaimė, ponute!

— Nieko negaliu jums pasakyti; gelbėti ir negaliu; be Jo Mylistos Juozapėlio nėra prie mūsų pagalbos.

— O ar greit sugriž jūsų Juozapėlis?

— Duok Dieve, kad už nedėlios sugrižtų. Toli važiuoti; o žmogus jis nelakus — mėgsta ilsėtis. Mėgsta alutį traukti ir vis geltoną! Je, je, o! kaip mėgsta alutį geltoną!

Kumpys ir Gaigalas visai nusiminę.

Pati-gi burtininko toliaus niuniavo:

— Pavogė valstijos geležinę skrynią su pinigais; tai-gi jieškoti, vagius išvažiavo. Tame tai jis vienutis! Oo! ir dar kaip, Jo Mylista Juozapėlis atspėja!

Užkampiečiai tik blauzdas su rankoms plojo ir pečius traukė.

— Te tau, magde! žuvis!

— Ką bedaryti, jis tik viens, kito nebėr tokio. Nebėr kito Juozapėlio.

Visai sutemo. Lietus smarkesnis kilo. Kumpys ir Gaigalas nuvažiavo į alūdinę. Bevakaruodami ir apie savo pragaištį ir apie vargus plepėjo.

— Vyručiai, ar žinot ką! — tarė gaspadorius. — Juozapėlis ne viens! Jis didis žavėjas. Bet yra prie mūsų už Tyrulių kits, Kukutis. Paklauskite jo, teipo-gi gelbėja.

— Kukutis — bobų žynys — statydama ant stalo kukulių bliūdų, atsiliepė gaspadinė ir nuraušo.

— Didelis daikts — bobų žynys! Jis ir apie arkliavagius išmano.

Kreipkitės prie jo — atskirto gaspadorius.

— Oi, Dievuliau mano! atsidūksėjo užkampiečiai. — Dabar ir gerų žynių pradėjo trūkti! Ir kur jie dingsta?

Kumpys ir Gaigalas, išsiklausę, kur tie Tyruliai ir kaip Kukutį surasti, tuojau susitaisė prie jo važiuoti. Atvažiavo. Stovi triobelė, visai į šalį pakrypus. Per langenyčias žiburys mirkčioja. Emė baldytis. Išbėgo basa mergpalaikė ir, pasiklausius, ko nori, nuvedė į vidų. Prie slenkščio abudu apsisistojo. Kambarys nuo dūmų pajuodęs. Lubos ir balkės įlinkusios. Tik abrozdai žibėjo; o buvo jų begalis, kaip bažnyčioje, ir dideli ir maži, žiedrais aukso ir sidabro popieriais apdėti. Prie stalo, uždengto ne tai

abrūsu ne tai kokia mazgote, ant apskritos, įdubusios kedės sėdėjo arti šešesdešimtis metų senis. Kunigas — ne kunigas, ilgais nukretusiais drapanais apsilvilkęs, kažin ką ant kaklo užsimovęs, reteži, ne reteži, škaplierį ne škaplierį — bala ji žino — kažin ką blizgantį. Ištiesęs ranką ant stalo su atyda veizėjos į ją. Ant delnos buvo matytis žaizda, baltas miltas ar kreidą užbarstyta. Šalip jo ilga lazda stovėjo, o ant jos viršūnės nedidelis varinis kryželis tiku-ne-tiku tvaskėjo.

Užkampiečiams jau pradėjo nusibosti prie slenkščio stovėti.

— Ekche! ekche!

Kukutis vis į ranką veizėjuos, nė akimi nuo jos nevengdams.

— Ekche! ekche! ekche!

Kukutis nėkruste-nekrustelėjo.

Ant galų galo Kumpys prabilo:

— Męs prie jūsų mylistos pašalpos prašytų. Šianakt arklus mums pavogė: man Bėri, o štai mano kūmū abidvi Jočki-Mažikę ir Dičkę, o dar ir Puskepėliui porą juodbėrių; puikus buvo arkliai...

Kukutis ranką į kumstį sugniaužė.

Gaigalas tarė:

— Nuspėk, prie ko pragaišties jieškoti?

— O, jūs, vėjo papauškos, paršo užpentės! bezdalų rankovės! Jūs patįs vagis, apgavikai! — ūmai pradėjo bartis ir keikti žynys. — Laukan man iš čė! Kad ir kvapo jūsų neliktų...

— Meldžiamasis, pone Kukuti, ar kaip ten tave vadinti — pradėjo Gaigalas guostis. — Ko taip užpuolei? Kokie męs vagis? Męs dar nėkadōs nieko nepavogėm'. O atėjom tavęs prašyti, idant tu mums vagis nurodytumei: kas mūsų arklus pavogė; o jei męs patįs būtumem vagis, kaip-gi tad savo arklus imtumem vogti?

— Bobas savo atsiųskit, bobas siųskit! — plonu balseliu kaukte-sukaukė jo mylista. — Aš bobų žynys! Bobeles siųskite, bobutes!... Bobikes gelbėsiu. O jumis, kiauraklyniai, nė regėti nenoriu! Kęste nekenčiu vyrų!

Štai pagausiu lazdą ir kaip imsiu jumis šveisti! Eikit laukan, pienburniai, dykaduoniai!

— Ak, tu, pasiutkaili! — spėjo ištarti vyriukai, išsigandę įniršusios pažvalgos burtininko.

Kukutis straktelėjo nuo stalo. Tarytum jį drugys krėtė: lūpos drebėjo, dantis griežė, nasrai išsiputė, iš burnos puta pradėjo veržtis.

— Kad tu prasmegtumei kipšas ant pusryčių — pranarėjo Kumpys ir spūdino laukan, o po jo ir Gaigalas.

— Kurgi dabar dingsiva? tamsoje viens kito teiravos.

— Eisiva atgal. Ak, tu Šlykštyne — kad tave žemė kiaurai prarytų! Kad tave štai tuose Tyruliuose pikta dvasia prigirdytų!

Alūdynėję gaspadinė anuos priėmė.

— Aš sakiau, kad iš tų šiaudų, nebūs grūdų! Kukutis bobų žynys! Ir kaip tai galima prie bobų burtininko siuntinėti, kad arklavagius nurodytų!

— Nu, nu, nu, paleido! — atsiliepė gaspadorius. — Ar-gi ne vis tas pats, ar boba, ar kumelė?

— Ne, ne vis tas pats! O jei norėtumėt manęs paklausti, tikrai kaip burtininkė, jums nurodyčiau. Važiukite, vyručiai, į Užpalius. Kaip įstosite į Kuršėnų vieškelį, leiskitės, tris, keturias vierstas: ant penktos ar šeštos dabokite: bus šunkelis; šunkeliu kiek pavažiavus, pamatysite miškelį; je, miškelį pamatysite; ten bus menkas būtelis; pasiklauskite apie burtininkę Katrę Raupienę. Būtelis riogso tarp trijų beržų, o gyvena jame senis Putpelė. Duosite jam dešimtuką, jis prie Raupienės nuves, o Raupienė visą jums teisybę apreikš... ir Juozapėlis prieš ją nusiprausk! Ką čę gal Juozapėlis! Jug tai ne vyrų darbas, bet moterų.

II.

Iškalbinga bobutė nugindėjo visus.

Anksti rytą Kumpys ir Gaigalas prieš kelią kaukštelėjo po burnikę, baltais lašiniukais užkando ir nuvažiavo. Lietus vis da neliovė: važiuojant Kuršėnų vieškeliu, pliekė anus iš kairės į dešinę, o kaip į šunkelį pasuko — iš

dešinės į kairę. Viską atrado taip, kaip buvo sakiusi gospadinė: ir senį Putpelę rado, ir Katrę Raupienę. Ji gyveno bajoriškai; trioba ir kambarys perdalyti žardimi; nudėstyta gražiais popieriais Pasieniuose krasės ir kedės; prišakyj ant sienos didelis, gražus paveikslas: kažinkoks šventasis ir šunės ar vilko galva; puikus abrozdas. Už balkių prikaišytos kvėpančios žolelės. Keletas lentynų — o ant jų — visokie pataisymai, geltoni, žali, raudoni, juodi ir balti, — kaip aptiekoj' — gražus stiklinėliai: teip akį ir traukia.

Iš žardies išėjo pati burtininkė, - kugis - bobutė. Stora, ilga, pasipūtusi; nuvytę žandai išpampe; krutinė atsivertusi, rodos įdubusios akys, it gyvas sidabras, vien į šalis lakstyte-laksto. Smakras ilgas, truputį užsirietaš, o nosis, it pelėdos, kumpa. Širvi plaukai iš po skepetos lindo.

— Gerai sveiki! Jau išvakaro jumis laukiau! — prašneko, kaip iš kubilo, gudriai į Kumpį ir Gaigalą veizėdamas, — Kelias-gi, kelias koks! Sėskitės, busite šviečiai... Reikia jums ar po burnelę duoti? Jug sustingote! Kokia jūsų pragaištis?

Kumpys ir Gaigalas žvilgterėjos. Tuotarpu burtininkė surado buteliuką ir pripylė jiems po stiklelį žaliai gelsvo geralo — turbūt trijų devynerių.

— Nesibijokit, kaminan neišlėksite! — tarė ji ir nusi-juokė, tarytum žvengte-nužvengė.

Kumpys jau buvo stiklelį beėmas. Bet Raupienė ūmai stiklelį prie savęs patraukė ir pati išgėrė. Jiems pripylė po kitą.

— Būkite sveiki! sėskitės.

— Atvažiavo prie tavęs — geri žmonės patarė...

— Nėra ko pasakoti, žinau. Šarka ant uodegos tą man atnešė.

— O jei žinai, — tarė Kumpys: tai ir arklius mūsų žinai?

— Žinau! — drąsiai atkirto Raupienė. — Nu, vyručiai, dar po vieną! užkanda kieta, užspringsit.

— Springte-nespringsim — Dievas apsaugos, o gerą širdį priimti reikia. Sveika, kūmute! Nuramink tu mumis, pasakyk, kur mūsų arkliukai?

— Viens buvo bėrs?

— Na, na, kūma! negązdink tu mūsų — sušuko Kumpys ir vėl su Gaigalu žvilgterėjos. — Tikrai vienas buvo bėrs ir vadinos „Bėriu“. O dar dvi juodi.

— Juodos? — užklausė burtininkė. — Viena mažesnė, kita didesnė?

— Uti, ti, ti, ti!... Gaigali, girdi?....

— Girdžiu, kūmai!.....

— Jeigu jau tu tokia Raupienė, tai iš viso mums penketų arklių pradingo; dar porą juodbėrių.

— Dar pora? — atsiklausė burtininkė.

— O, o! koki gudruolė! — balsiai abudu pagyrė ir galvomis kriptelėjo.

— Vis tai gerai! O ką jūs man atnešėt!

— Imkis, ką nori.

Raupienė iš po abrozdo išėmė nutvyskusias, nušepusias kortas, atsisėdo į užstalį ir pradėjo jas dėstyti.

— Onik! — Pašaukė.

Atbėgo vienakė, ilgnosė mergikė ir atnešė bliūdėlių vandens. Burtininkė ilgai į kortas veizėjos ir kažinką šnabždėjo; ėmė spaudyti į kairę, į dešinę, į bliūdėlių, ant galo, atsistojo.

— Penki arkliukai — penki rubliukai, aš daug neėmu. O kaip rasite, po rublių pridėsite, o nepriduosite, arklių nustosite, — pertikrinamai nubaigė. Klausykitės. Greitai būs juomarks ir ten pamatysite jauną berniuką. Paklauskite, kaip vadinės? Jums atsakys: vadinauos Jurgis, o gal pasakys Jonas, o gal Antanas: kortos tris vardus nurodo. Visųpirmu nutverkite jį, vyručiai, už sprando, už rankų ir stačiai šaukite: ak, tu arklavagi! viską žinome! rodyk, kur arkliai, o ne — tai turėkis, nesigailėsim“!

— Argi jis išduos?

— Visus lyg vienam išduos!

— Užkampiečiai nušvito ir iš džiaugsmo abudu kartu prabilo:

— Ačiu tau, kūmute! ačiu, Raupienele. Nebijuok, neapgausime. Ir daugiau atvežime, ir lašinių paltele pridėsime. Mūsų bobelės puikiai audžia — mes ir stuomenėlių neužmiršime...

— Atvežkite, atvežkite! — kurstė juos Raupienė. — Gailu tik, balandėliai mano, kad taip baisiame laike priseina jums važiuoti. O lietaus nuburti negaliu. Jis man nugis, reikalingas, oi, kaip prirėkė! žolelės mirkyti...

— Ką bedarysi! Mes džiaugiamės, teisybę suradę. Teisybei esant, viskas nė už ką.

Dar valandėlę taip maloniai visi trys kalbėjos. Kumpys ir Gaigalas, linksmus ir džiaugsmingi, atsisveikino su burtininke ir šarpiai sėdos į vežimėlį. Valandą gynės anus katinas ir griaudžiai miaukia.

Tiek tai visoko atsitikus, baime juos imte pradėjo imti. Bet katinas greit juos paliko ir po krūmus sušlapusius paukštelius ėmė gainoti.

Kumpys ir Gaigalas užkirto arklius, tuojau į Kuršėnų vieškelį išgirgždino ir šarpiai namo piškino. Jau buvo netoli. Stebėjos sąmonei Raupienės, jos žiniai ir gudrumui, Gaigalas net nusprendė, kad veltu arkliavagiai eina vogti, nes vis-tiek prapuls: yra ir ant jų akys ir dar kokios, o Kumpys užbaigė:

— Jeigu tad vietoje uriadninko gerą burtininką mums atsiųstų, ta, ta, ta! gerai būtų!...

Kaip tyčia išsprįsakio uriadninkas atjojo. Jis pažino abudu ir sulaikė.

— Buvote prie Juozapėlio?

Užkampiečiai išpasakojo, juog buvo, bet namie neradė, o padėjo jiems burtininkė Katrė Raupienė.

— Kur-gi tad jūsų arkliai?

— Ant jomarko sutiksime berniuką, vardu Jurgis, o gal Jonas, o gal Antanas. Jis mums atiduos...

— Ar brangiai užmokėjote?

— Penkis rublius davėme.

— Ak, jūs mulkiai, mulkiai! Tamsiūnai! Pilkos vištos! — balsiai juokdamas, ėmė bartės uriadninkas. Kur tas jomarkas būs? ar ji tai pasakė?

Sodiečiai žvilgterėjos ir tylėjo.

— O kada jis būs? Tiek visokių jomarkų ateina! kur-gi jūs važiuosite? Ar į Šiaulius, ar į Kelmę, ar į Raseinius? O kiek būna Jurgių, Jonų, Antanų? Aš pats esu Jurgis! O, jūs tamsūnai, bepročiai! Ir jie, mat, spręsti lenda, kam mums uriadninkai! Tauškalai tik vieni ir apgaulės! Nieko iš to nebūs! Valdžią jūs visada turite godoti, nes kam ji yra? Burtininkams jūs nesigailėte ir penkis rublius veltui įbrukti, o valdžia, gal be duonos kąsnelio sėdžia. Mulksiai, puskvailiai... — keikė uriadninkas ir iš paniekinimo net jo didelį ūsai krutėjo.

Kumpys ir Gaigalas išsigandę viens į kitą veizėjos.

Temo. Atstokai gimtinės Užkampių sodžius juodavo. Kur-ne-kur žiburiai pradėjo tvaskėti. Lietus, truputį apsisistojęs, upelių upeliukais prakiuro. Nuilsusi kumelaitė pašoko pirmyn. Uriadninkas atsitraukė. Kumpys ir Gaigalas, maišus užsimovę, liūdnei kelionę baigė, jauzdami ir pripažindami, kaip menkai yra apsišvietę.

Uriadninkas ištolo vis da juos keikė... *Uosis.*

Pavasario vargai.

Paveikslėlis.

Prašvito saulutė, pustelėjo drungnas vėjelis, — ir sustingusi žemė ėmė žiemos skrandą nuo savęs mauti. Visur atgijo gyvybė, o žmonių širdys naujomis perteko viltimis, naujais užruso geidavimais ir užsimanymais. Vienus tik užkampiečius, džiaugsmingo pavasario laimingai susilaukusius, kieta kvailystės ranka, it šaltos žiemos letena, spauste-suspaudė. Galop kovo mėnesio gavo jie iš valstijos rėdo prisakymą: „liepta visi javai valstijos magazino pernaudą išsaikyti. Rūgiai perpilti į maišus po du pūru, o avižos po tris. Visi maišai išnešdinti į kiemą, o rytamet aš pats būsiu visoko peržiūrėtu. Valstijos staršina: Kvailys“. Tokie pat paliepimai išėjo ir po kitas užkampės sodos, kur tik anie magazinai bebuvo.

Nusiminė užkampiečiai. Jug daug jiems lengviau ir patogiau perpilti grūdus iš vieno aruodo kitan; kam tad visus javus laukan kilnoti? O-gi pavasario oras, tas veidmainių bočius, kokias tad nėra pratęs iškirsti atmainas? Bet ką bedarysi! . . . Visi susirinko, paūžė, pasibarė, sukeikė ir nutarė: „lai ryžos, gyvas žemėn jug ne lįsi — reikia prisakymas atlikti. Kaip liepta, teip ir darykime“!

Viena tik nelaimė! iš kur tiek maišų pagaminti? Derėjos, derėjos, krapštė varguoliai savo makaules ir suderėjo teip, idant kiekvienas nuo pūro sėjos tris maišus pristatytų. Bet vėl naujas keblumas. Jug vienas pasėja dešimtį pūrų, kitas dvidešimtį, o kitas ir daugiau! Kur-gi tad jam gauti kokie trisdešimtį maišų? Jug pas ūkininkus ne miltų arba grūdų krautuvės, o tik paprasta gaspadorystė!

Vienok mostelėjo rankomis, nusispiovė, persižėgnojo ir ėmė saikyti. Saikė, saikė . . . saulutė kaip tik pietus rodo, visi maišai jau pilni.

— Na, vyručiai! gana, eikime pietauti; pavalgę, rasi, geriau kaip išsimanysime. Kas ką turi, lai atsineša. Gal pakaks bykokių drobgalių!

Ir tikrai, vilkte privilkę visokių drabužių: vienas atsinešė apvalkalus; kitas suraisgė dvi, tris drobules; trečias vėl ištraukė kažinkokią dvikartę; kitas tuščius patalus. Jurgis Krumplys visados buvo didis gudruolius ir navatnas išmislinčius. Jis iš senų kelinių maišus sutaisė. Pasijuokė vyriukai, pasimonijo, bet ištikimai darbavos lyg pat sutemus ir užbaigė savo darbą tiktai ant rytojaus prieš pusryčius. Visus maišus išvilko į kiemą. Buvo tai seređoj’.

Ūmai pavasarinis pradėjo dribti sniegas, šlapias ir tirpstas. Šimtininkas liepė maišus kuo nors pridengti, nors šiaudais ar kuo. Pridengė šiaudais . . . . . Laukia užkampiečiai staršinos. O sniegas vis labiau pliekia. Štai jau ir naktis. Nėra pono Kvailio.

Reikia ant nakties grūdai sergėti. Pastatė sargus. Daužo sargai tarškalus ir šąla nabagai. Kietas yra mužiko prigimimas; prie visako prigudęs, o vienok vienas iš jų peršalo ir dabar dar koste-nusikosta . . . . . Bet kas gi

yra kosulys vieno mužiko? argi tai verta į tą atsižvelgti?!
 . . . — Tiktai ketverge priešpiečiais atvyko staršina. Jo Mylista Kvailys; atsistojo, pažiūrėjo į maišus, paskui į susirinkusius valsčionis ir užklausė:

— O kodėl maišai teip suversti? kaip aš juos rokuosiu? . . . kodėl nesudėjote į krūvas?! . . . .

— Į kokias krūvas?

Staršina rimtai, it koks generolų pulkauninkas, sakyte ėmė pasakoti, kaip reikia maišai sudėti. . . . .

— O kam tas reikalinga? kas mums iš to? . . . — nužemintai klausinėjo romų užkampiečiai.

Kvailys dar kartą su paniekinimu žvilgtterėjo į juos, sukirto kumelaitę ir nutarškėjo į valsčių. Žinoma, jau kiek norėjo, pakeikė užkampiečiai staršiną, vėl paūžė, tarp savęs pasibarė ir vėl teipat nusprendė: reikia prisakymas atlikti. Šoko maišus vilktinėti ir į atskiras krūvas dėstyti. Darbavos lygpat vėlustų pietų; paskui tamtyčia nusiuntė prie pono staršinos žmogų praneštų, kad maišai, kaip prigul, sudėti, lai pons staršina teikiasi atvažiuoti ir javus priimti.

Laukte-laukia pasiuntinio . . . atvažiuoja ir skelbia:

— Staršina pasakęs: „Aš šimtąkart nebvažinėsiu! — Jei išsyk nenumanė viską priderančiai atlikti, tegu nujau pasilaukia!“

Prisėjo grūdai sergėti vėl per kiaurą naktį, Užstojo pėtnyčia — vis dar reikia sargai skirti. Ar velnias apsėdo staršiną? Negana jam, kad svietas tiek prisikamavo, dar, mat, ir pūgą nelabasis užleido . . . . ir kokią baisią! Sniegas teip pradėjo dribti, juog visus maišus užklojo. Ir patiems šalta ir į duonutę gailą veizėtis . . . . . Bet užkampiečiai nieko nestengė padaryti; sergėjo dar ir per subatos naktį.

Nedėlioį pavakariukais atgirgždino ponas staršina. Susirinko valsčionis. Sniegus atkasė ir maišus parodė. Pažiūrėjo staršina į maišus, mato, juog, kaip buvo įsakyta, į krūvas sudėstyti.

— Na, sako, ši kartą priimsiu! — ir pirštu pagrumojo.

O saikyti, sako, ir rokuoti, aš neturiu laiko; prapulte jug negalėjo prapulti; turbūt neveltu sergėjote! Supilkite, vyručiai, grūdus atgal.

— Dėlko-gi, jūsų mylista, mes tiek vargome, visą nedėlią užtrukome, maišus jieškojome, šalome, grūdus gadinome?

— Gana-gi, gana! — staršina ramiai atkirto; — veizėkite man, kad būtumite atsargingi! — ir išvažiavo.

Žinoma, kaip nebūsi atsargingas! Jam vėjai užkampečius bykaip prispausti ir nuskriausti. Bet visgi išvažiavus staršiniai, išplėtė užkampečiai rankas; ilgai kraipė galvas, krapštė pakaušius ir nėra kaip negalėjo suprasti, kam toks prisakymas prirėkė ir ką jie buvo padarę.

— Gerai-gi, būtų tai buvęs koks pasredninkas, asesorius arba ir uriadninkas . . . . jie mūsų muzikiškų vargų ir rūpesčių gal nežinoti, gal nesuprasti, — na! ant to jie ponai! Bet Kvailys, tas sūskis, toks pat muzikas, kaip ir mes. Jis tai, nevidonas, negal nežinoti, kas mūsų gyvenime kvaila, o kas protinga . . . . toks jojo pasielgimas stačiai mus iškoneveikia! . . . .

Tame atsitikime užkampečiai nieko nesugebėjo matyti kita, kaip tik pamėgdžiojimą ir apjuokimą.

Ir negalima jiems nepritarti ir nepridurti: kam dedate patį ant savęs pinkles? kelkite į staršinas ne stiklą degtinės, bet vyrus išmintingus ir dorus, o turėsite ramybę . . . .
tas visiškai nuo jūsų prigul.

J. Uosis.

Velykų naktis.

Paveikslėlis.

Bažnyčioje didelis spūstis. Minia, čę susirinkusi, iš įvairių liuomų ir lyčių, atėjo garbinti Tą, kurio paveikslas kybančio ant kryžiaus stovi didžiame altoriuje. Tasai kryžius puikaus darbo Kristaus veidas sopulingas, viską atleidžias ir pilnas draugjausmo, regis, žiūri į susirinkusius čę žmones su pasigailėjimu. Minia marguliuoja išeiginiais drabužiais. Iš senųjų krūtinės tankia išsiveržia atdūksis, ar tyki dėja. Jaunieji, nors išblyškę nuo gavėjimo, žiūri žingeidžiomis akimis į puikiai ištaisytą Kristaus grabą, į šalyje stovinčius papuoštus su žibančiomis kepurėmis ir kardais —

grabo sargus. Jaunųjų lūpos tik maldas atkartoja; jų akyse žiba džiaugsmas ir viltis — galėsią graijiti, šokti, linksmintis.

Tą pačią valandą, kada kunigas iš zakristijos išseina mišparų laikytų, per kitas zakristijos duris sunus įvedė savo senąją, drebančiąją motiną.

— Bereikalo, matul', važiavai: užspaus tamstą, — tarė pusbalsiu sūnus.

— Norėjau, vaikuti, Velykų naktį bažnyčioje išbudėti; rasi jau paskutinį kartą — atsakė pašnibzdomis motina.

— Ir tetutė šendien atvažiavo! — nustebusi, išgirdus seniukės balsą, prakalbėjo čę pat stovinti skaisti moteriškė.

— Širdis teip troško, Petrūnyte; gražu, šilta; atvažiavau. — Atsakė senutė.

— Jei bent į tą lonką įeisi; kiteip gali užspausti. Tai tariusi, Petriūna atidarė duriukes ir įstūmi nenorinčią seniukę į puikiąją lonką, kurios kitas galas rėmės į grabą eglėmis papuoštą ir darė tamsią kertę.

— Nenoriu, Petrūn', nenoriu! Ateis kas ir išvarys manė. Aš nepapratusi.

— Nebijok, tetut'! ponai rėtai lankos bažnyčioje; šendien nė tiek neatvažiuos. Ramino ją Petrūna.

Jos paklausiusi, seniukė išlengvo atsisėdo ant minkšto suolo krasčiuko, tarytum bijojo, kad ant jo žymės neliktų.

Joms šnibzdant, kunigas, priėjęs prie grabo, mišparus pradėjo. Moteris nutilo, ėmė poterius kalbėti, dūksauti. Seniukės akis, tarsi apjakusios nuo gaižios šviesos, gerėjosi nepaprastomis gražybėmis. Iš tų akių, prigudusių prie palšos gričios varsos ir menko žiburio, ta daugybės žvakių šviesa ašaras spaudė. Nuėmusi nuo kaklo didelį ražončių, daugybe agnoselių papuoštą, ėmė karštai melstis. Tamsiomis, sugrubusiomis, drebančiomis rankomis, stumdė rožančiaus karolėlius. Per tą rankšlėtą veidą, per tas ramias akis, galima buvo matyti dvasios pakėlimą. Ji išrodė, kaip nuvargęs keleivis, linksmas, nes jau artinas namai, kuriuose ramiai atsilsės. Su baltu nuometu ir baltu plačiu kvartuku buvo lyg — kokia šventoji.

Bet laimė visados trumpa. Ir senajai neilgai lemta buvo teip melstis. Ką tik sukalbėjus jai keletą „Sveika Marija“, bažnyčios tarnas subarškino buože ir liepė išeiti, nes poni su sūneliu atvažiavo į bažnyčią. Kur jei dingti? — toks spūstis. Lonka didelė! joje aštuonetas žmonių lengvai išsitektų, bet jai čė vietos nėra.

— Skubink, lišk į tamsiąją kerčią, tai žinosi ant tolesnio laiko, kad tau čė ne vieta! — Su piktumu šnibžėjo bažnyčios tarnas.

Ką bedarysianti? Akimis tik meldė atleidimo. Išsiriti į tamsiąją kertę, kurioje per egles nieko jau nebematys.

Ir tik jos sūnaus akyse kibirkštėlės sužibėjo; iš Petrūnos lūpų išspruko žodžiai:

— Mat, neišsitektų... senąją išgrūdo...

Puiki, graži poni, tų žodžių nesuprato — jie buvo ištarti „mužikų“ kalboje. Sūneliu vedina, įėjo į lonką. Turbūt mažojo priprašyta čė atvažiavo, nes vaikas žingeidžiai žiūri į viską. Motina-gi, jo motina, atsisėdusi, atsirėmė, atskleidė puikią maldaknygę ir su bodėjimu akyse ėmė ji skaityti, retkarčiai pakeldama ją lūpų pridengimui, kad nematytu jos žiovavimo. Jai, papratusiai prie įvairių puikybių ir gražybių, ta minia, tos grožnos, tie žmonių balsai šaukia teisybės — išrodė teip baisiai nuobodūs, kad ji nuo pradžios jau laukė tos valandos, kada mišparui pasibaigus, patogu jai būs išeiti.

Per atviras dideles duris pavasario vėjelis papūtė vėsindamas žmonių kaktas; augštos eglelės susiubavo; nuo jų puolė šešėlis, ant nuliūdusiojo veido To, kuriam visi lygūs buvo, kursai buvo tykus ir nužemintos širdies...

N.

Sakmės.

I.

Arklys ir Keleiviai.

Kad sykį du keleiviu, du patogiu vyru,
 Išėję sau ant tyrų,
 Miškinį arklį paregėjo,
 Pirmiausiai kurs užmatė? ginčytis pradėjo.
 Pakilo vaidas ir nesutikimai,
 Ant galo aštrus papeikimai.
 Ir kas? kaip šiuodu dideliai įpyko
 Ir barės,
 Ir, kam arklys pripuola, tarės,
 Pažiūri — kaipo dūmas jau jisai pranyko.

Bet koks-gi tiems keleiviams mokslas pasiliko?
 Suprato jie aiškiausiai tą teisybę:
 Juog reikia savo tarpe vis turėt vienybę.

II.

Sykšnys.

Senovėje su paukščiais žvėris vedė karę
 Ir sumišimą nemalonų darė.
 Šikšnys, norėdamas visiems įtikti
 Ir kvailiu nepalikti —
 Viseip save perstatė:
 Tai kaipo paukštis su anais,
 Tai vėl lyg kad pelytė grūmėsi su tais —
 Ot, žodžiu, ten pašoko kur sau pelną matė.
 Nutiko — išsireiškė ta visa šelmystė
 Ir judošystė.
 Tuoj vieni ir kiti paėmę jį iškeikė.
 Kaip matom, po šiai dienai vargšui reikia
 Nuo paukščių ir nuo žvėrių kupetos atstoti
 Ir naktį, kaip sutemsta, vien tiktai lakioti.

Negriešikim! Ir mums netrūkst' šelmystės
 Ir šikšnio judošystės:
 Anaurei pats girdėjau, kaip Bituvis
 Gyrės, juog esąs didelis lietuvis,
 O šendie, girdžiu su maskoliais
 Draugaujas, lyg su savo kotikriausiais broliais.

III.

Vanagas ir Sodietis.

Lakiodamas, balandį vanagas išvydo
 Ir galvatrukčiais viršum skrido.
 Bet tas į triobą atvirą pasuko,
 Kur vanag's nepajuto, kaip drauge įsmuko.
 Nutiko, kad užmatė visą tą sodietis;
 Jis, berną sau pakvietęs,
 Duris uždarė; vargšą čę pagavo.
 Matydamas nelaimę netikėtą savo,
 Prašytis ėm' žmogelio,
 Kad tas pasigailėtų biedno vanagėlio.
 — Oi, sako, bėdą sau regiu prilikta!...
 O kaži aš padirbau dideliai teip pikto? —
 — Tiesa tai — jam sodietis tarė:
 Bet kaži balandis pikto tau padarė?...

IV.

Vilkai ir Avys.

Vilkai ir Avys kartu kad kariavo,
 Šunims padėkavoti, Avis viršų gavo.
 Nuliūdę, o supratę savąją silpnybę,
 Vilkus išrinktus siunčia prie Avių
 Ir meldžia jų
 Su išlygoms sutverti viežlyboms vienybę.
 — Avelės! — inėję šneka: jūs šunis prie mūsų
 Uždėkit, o vilkuičius liksim' mės prie jūsų, —
 Teip sandaras tarp mūsų daug tvirtesnis būs!
 — Gerai! ir Avys, žodžius priėma visus. —
 Už kiek ten laiko ėm' vilkuičiai kaukti,
 Senelius savo tėvus šaukti.

Bežiurint tie sulėkė,
 Vaikus anų būk smaugią — gvolta rėkė.
 Tada tiktai Avelės savo geradėjus
 Ir apginėjus
 Pardavę susiprato — laiko nebebuvo:
 Be savo apginėjų, be šunų pražuvo.

Laimingas, bėdos svetimos kurį pamoko!
 Bet, ant nelaimės, vis pakinęstoka,
 Kurie tikruosius savo apginėjus
 Ir apšvietos nešėjus
 Begėdžiams vilkams atiduoda:
 Tokių Avelių dūšia ir sąžinė juoda.

V.

Gudrus ir Paikas.

Paikas klausė Gudročiaus: Kas iš supratimo?
 Gudročius vis tylėjo; klausiti kad nerimo —
 Atsakė: Tuo man rodos geras supratimas,
 Kad liep' neatsakyt', jei paikas užklausimas.

Mikalojus Dagilėlis.

VI.

S. Jono Kirminėlis.

Sakmė. Iš C. Pfeffel'io.
 Prisiglaudęs ant pievos,
 Jono Kirminėlis
 Sau žibėjo, lyg rasos.
 Ant ausros lašelis.

Štai išein' iš-po kelmais
 Rupužė - pikčiurna
 Ir ant Kirmino nuodais
 Purkščia bjauria burna.

— Už ką teip didi bausmė?
 Ak, tu mano sviete! —
 — Ei, — suriko Rupužė:
 Ko-gi čę teip švieti?!...

Mikalojus Dagilėlis.

Iš „Kronikos“

Vyskupo Motiejaus Valančiaus.

§ 86. Nuo 1822 m. lyg 1839, Varnių Archipresbiteru ir Klebonu kunigui Mateušui esant, kamendoriaus pareigas prie parapijinės Varnių bažnyčios pildė J. M. Kunigas Ignacas Polujanskis, labai dievobaimingas, teip sakant, šventas; pats neprietelius, jei kokį turėjo, negalėjo atrasti jame nė nusidėjimo, nė silpnos pusės. Kas dieną klausė žmonių spaviednės; pamoksius šventomis dienomis sakė labai ilgai ir uoliai; kasdieną nuo 12—4 adynos šlavė bažnyčią, dulkino altorius ir šventus indus šveitė. Tatai šis kun. Polujanskis 1837 m. Varnių parapijos bažnyčią apšodino dviem eilom visokių medžių, kurie ilgai būs paminklu dievobaimingo jo darbštumo.

§ 87. 1845 metai praslinko Žemaičiams be jokių atmainų, vertų atminimo. Svietiška! rėdė Vilniaus Kariškasis General-gubernatorius Mirkavičius; arčiaus-gi: tik st. sov. ir kavaliarius Kalkatinas, vyras, tiesa, staigaus prigimimo, bet darbštus ir dorios galvos, buvo civiliškuoju Kauno gubernatoriumi. Gubernijos maršelka buvo dvarponis Pizanis; pavietų maršalkais buvo: Raseinių — kunigaikštis Ireniejus Oginskis, nepaprastos galvos; Šiaulių — gr, Lotrekas; Telšių — Bucevičius, Panevėžio — Komaras. Apart žemesniojo sūdo ir sprauninko, kiekviename paviete buvo po 13 skarbavų asesorių, kiekviename gi visumažiausiam miestelyje — Kliučvaitas. Prie tokios daugybės policijos tarnų vis gi buvo daugybė visokių piktadarių, kurie visą kraštą darė tikrai nelaimingu. Priežastįgi įvisimo piktadarių buvo sekančios.

1, blogi metai. 1844 ir 1845 m. bulbės teužderėjo; visi-gi kiti javai — pražuvo. Todėl maisto dalykai labai pabrango: už 24 gorčius pūrų mokėjo po 5 rs., už tiek pat rūgių — po 3 rs., avių 1½ rs. miežių — 2 rs. Todėl šalinantįs nuo visokio darbo žydai, dvėzdami badu, pradėjo mainikauti ypačiai — arkliais, kuriuos, Žemaičiuose veltui įgydami, vezdavo į Kuršą ir parduodavo. Tenai-gi pavogtus išleizdavo Žemaičiuose.

2, perpirkimas policijos ir neužtektini tame atžvilgyje Rosijos įstatymai. Pagal tų įstatymų vagio nesiunčia į Siberiją, jei pavogtas daiktas vertas mažiaus, neg 30 rs. Apiprekiavimas tų daiktų prigulėjo prie policijos; jei tada piktadaris turėjo pinigų policijai suminkštinti, galėjo ramiai varyt savo amatą, nes pavogti daiktai nėkuomet nebūs verti 30 rs. Todėl gyventojai, kasdieną regėdami naujas krividas, o piktadarius liuosus, tankiai nelaukdami sūdo, paslaptomis juos užmušdavo. —

3, vertimos su kontrabanda. Kad parubežinė sargyba prie ciesoriaus Mikalojaus I neišpasakytai sustiprinta tapo, žydai, pripratę svetimomis rankomis žarijas žarstyti, mokėjo žemaičiams už riziką ir pernešimą užgintų pirkinių; tie-gi, nesykį sugauti, išsilavino visokiose piktadarių suktybėse, priprato prie neteisių liudijimų, prie kreivų prisiekų. Ant galo, nebeprieidami prie sienos, tuos savo mokslus pritaino prie apiplėšimo savo sandraugių.

Iš tos kontrabandos liepos mėnesyje Kražių miestelyje sudegė į 90 gyvenimų, nes žydai, parubežinių sargų genami, matydami negalėsint paslėpti atvežtų pirkinių, patį uždegė krautuvę, kur buvo sudėti; iš čę kilęs gaisras išnaikino visą miestelį.

Vyskupiją ir dvasiškus dalykus rėdė Nominatas Vyskupas Jonas Gintila. Šisai pralotas, bijodamas nė mažiausiame dalykelyje nesutikti su valdžios valia ir užsipelnyti jos nemylistą, apie smulkiausias dalykus teiravos nė bažnyčios įstatymų, bet Ministerijos Vidaus Dalykų, ir teip tankiai, kad net pati Ministerija, be reikalo neraminama, jau nebenorėjo atsakinėti. Tokiu būdu kun. Nominatas pasidarė niekuo, o valdžią-visuokuo. Vyskupijoje, apart permainų seminarijoje, šep jau nieko naujo neatsitiko, nes valdžia, mislydama apie geresnius santikius su š. Tėvu, Grigaliumi XVI, susiturėjo tuo laiku nuo priešingų kataklystei naujienų.

§ 96. 1846 m. žiema buvo labai lengva: didžiausi šalčiai siekė vos tik 19° Reomiuro. Antroje pusėje vasario visiškai sušilo. Visi spėjo, juog teji šilima, kaip peranksti atsiradusi, turės veikės atleisti vietą šalčiams; tečiaus ne-

atspėjo, nes šalčiai daugiaus nebegrižo. Pradžioje kovo niekur nebeliko sniego; visi upeliai ir upės ledus numetė; antroje-gi pusėje atskrido gandrai, pempės, kielės, gulbės ir tt. Balandis buvo netik šiltas, bet ir karštas. Per šį mėnesį visuose Žemaičiuose daug žmonių staigiai išmirė; spėja, juog nuo perankstyvų šilimų. Tuomet tai staigiai pasimirė: Sūdžia Zalieskis, valdytojas Ivoniškio Laukuvos parapijos; sudžia Bitautas, Pagirždučių valdytojas; Ponia Gedvilienė iš pakalnio, Medvegaliu praminto, ir tt. Gegužės ir birželio m. ištisai buvo šalti; šalnos, kasnakt buvusios lyg pat š. Petru, pagadino lankas ir žieminius javus, kurie iš rudenio labai gražiai sužėlė. Rūgiai, jau apie š. Joną išplaukę, daugalyje vietų, ypač ant žvyro, visiškai nušalo; kitur labai nukentėjo. Iš pat pradžios liepos m. pasirodė nepaprasti karščiai, kurie ištvėrė be perlydos lyg-pat rugsėjo. Termometras Reomiuro paūksmėje vis rodė 30°; 21 dieną pasikėlė net lyg 42°. Per tokius karščius būtų pražūvę visi javai, kad apveizdinga gamta nebūtų nors kuomet-ne-kuomet suslakščiusi sudžiūvusią žemę. Per visą vasarą nebuvo lietaus be griausmo, griausmo-gi nebuvo be perkūnų; todėl kartu su naujienomis apie lietus ir kriusas girdėjai ir apie pragaištį, perkūno padarytą. Rugsėjis ir spalį mėn. taip buvo šiltu, kaip kitais metais liepos ir rugpjūčio m. Dar gale spalį mėn. buvo lietus su griausmu. Apie visų šventę miškuose pilna buvo baravykų ir kitokių grybų, nors miškai jau buvo lapus numetę. Šių metų rūgiai buvo derli ir šiaudais geri; bet menkai krito dėl pavasario šalčių. Vasarojus-menkas; bulbės nuo perdidelio karščio mažne iškepė ežiose; vaisius buvo mažas ir labai palinkęs prie puvimo. Javų prekė buvo gana augšta; lapkrietyje jau mokėjo po 4 rs. už 24 gor. pūrų; po 2¹/₂ rs. už rūgius, po 1¹/₂ rs. už miežius, po 1 rs. už avižas, po 1¹/₂ rs. už bulbes. Obuoliai ir kriaužės labai užderėjo. Kelia geriausį turėjome lyg vėlaus rudens; pirmieji rudens lietus pasirodė vos tik apie 16 lapkričio, tada tik keliai pradėjo gesti. 20 d. lapkričio užšalo; 24 d. pasnigo: išsykio žiema atsirado, bet šalčiai neperžengė 13° R. Apie Kalėdas milžiniškai pasnigo ir sniegas ištvėrė lyg pat galo metų.

Per visus metus Žemaičių Vyskupiją valdė Nominatas Vyskupas Gintila; ofcijolu buvo Juozapas Giniotis (Giniatt), konauninkas. Nė vienas Varnių Seminarijos klierikas nebuvo išvestas į kunigus, o pasimirė sekantįs kunigai: Augevičius Benediktas, Šiaduvos altarista, vyras, daugiau ydų, neg dorų, turėjęs; su šiuo svietu pasiskyrė 46 m. savo amžiaus; Baukevičius Kazimieras, Rozalimo klebonas, senelis virš 70 metų amžiaus; Einikis Symanas, Tirkšlių klebonas 76 m. amžiaus; Liutika Leopoldas, jaunas; Nainevičius Aleksandra 42 m., Pacauskis Pranciškus pasimirė Kantaučiuose nuo karščių, kurių gavo per nušalimą; buvo jis jaunas, nes tik 25 m., kunigas, bet labai dievobaimingas; jam mirus, vietoje pinigų rado retežius ir discipliną, su kuriais baudė savo kūną; Rimkevičius Juozapas, senelis 75 m., mirė apie Medingėnus staigiai, š. Sakramentais neap rūpintas. Kitus apleidžiu, ypač, kad yra išrokuoti metinėse direktorijose. Iš viso per metus numirė 15 kunigų.

Iš doriškos pusės toksai buvo dalykų padėjimas. Obivateliai, ypač turtingieji, užlaikė senąjį šlovingumą, prie katalikystės-gi vis didesnį rodė prisirišimą. Mažesnieji-gi atsižymėjo varginimu žmonių-lažininkų. Garsus buvo Bogušas, dvarponis Šiaulių pavieta ir keletas vokiečių ant Kuršo sienos. Visuose činauninkuose rodės vis didesnis gobėjimos pelno ir parduodamoji teisybė. Interesinga, kas ilgainiui atsitiks su Rusija, jei vis teip augs pagedimas teisybės sargų? Prasčiokai, daugiau iš neturto, metė šiek tiek girtuokliauti, bet prigudo prie piktų darbų. Pusę vyriškųjų šiosios luomos priseina skaityti už piktadarius. Teip tatai mūsų žmonės veikia persiėmė papročius ir būdą mūsų ponų. Žinoma, kaip neturtinga yra žemaičių kalba keikimo žodžiais: dėlto žmonės, nors ruskai visiškai nemokantįs, vienok įnirtę pradėjo vartoti ruskus sakinius. Reikia vienok pripažinti tiesą moteriškosioms šios luomos: tosios, kaip ir seniaus, yra dievobaimingos, per tikėjimą apsisaugančios nuo vagystės ir kitų didžiųjų ydų.

§ 101. Mirus Pavyskupiui Symanui-Mikolui Gedraičiui, pirmą sykį pritrūko Žemaičiai vyskupo, ir nebuvo kam dvasišką jaunumenę išvesti į kunigus. Dvasiškoji vyres-

nybė tada pradžioje balandžio m. 1845 m. išsiuntė 6 klierikus į Vilnių, ir Delkonos Vyskupas Jonas Cyvinskis suteikė jiems šventimus. Pradžioje balandžio vėl išvažiavo į Vilnių 11 klierikų, kuriuos ir-gi Vyskupas Cyvinskis išventė; lygiai ir 1846 m. rugsėjo 21 d. išventė 22 klieriku, atvykusių į Vilnių su savo vadu, Seminarijos Inspektorium, kunigu Juzumavičium. 17 d. lapkričio Vyskupas Cyvinskis pasimirė; tada visoje Rusijoje pasiliko vienai - vienas katalikų Vyskupas, gyvenantis Petropilėje, Kazimieras Dmochowskis. Jaunumėnė į sostapilę siųsti buvo per toli; todėl valdytojas Telšių Vyskupijos, Jonas Gintila Vidaus Dalykų Ministrui, Leonui Perauskiui, leidžiant, išsiuntė 16 klierikų į Lenkų karalystę, kuriuos Povilas Strašinskis, Augustavo vyskupas, Seiniuose išventė. Tas pats vyskupas išventė ir atvykusius iš Vilniaus; Žitomiro-gi klierikai važiavo į Petropilę išsišventę. Ant visų tų važinėjimų kaštą valdžia turėjo duoti, nes žinojo, juog per ją visame krašte nėra katalikiškų vyskupų. 1847 m., kaip ant nelaimės, pasimirė ir vyskupas Strašinskis; nauja nelaimė, naujas klebumas, kurio prašalinimui pats Šviesiausias Viešpats Mikalojus I į Vilnių iš Petropilės išsiuntė vyskupą K. Dmochowski, suteikdamas jam apart kelio iškaščių dar 1000 rub. Valdžia-gi liepė sušaukti į Vilnių klierikus iš visų seminarijų, kaip va: Vilniaus, Telšių, Minsko, Žitomiro, Kamenco. Valdytojas Žemaičių vyskupijos Jonas Gintila, 22 rugsėjo 1847 m. į Vilnių išsiuntė 22 klierikų su vadu — Seminarijos profesorium Aleksandru Beresnevičium, kuriems visiems vyskupas Dmochowskis ir suteikė šventimus.

§ 103. Stebuklinga vieta — Rotužė.

Žemaičių Vyskupijoje, Kaltinėnų parapijoje, ties skarbavu sodžium, Lauksargiai vadinamu, pakalnėje, Aušrine pramintoje yra mažas šaltinių upelis, vardu — Rotužė. Ant to upelio augo milžiniškas ažuolas. 1777 m. Jurgis Čiarneckis, skaptuotojas iš Šilelio, padirbo Jėzaus Kristaus stovylą sėdžiančią ir ranka pasirėmusią. Tą stovylą nupirko bajoras Rokas Zdanavičius, kurs tuomet turėjo Lauksargiuose nuo Žemaičių Vyskupo nusisamdęs

butą. Atsivežes statują namo, užsimanė įtaisyti ją minavojame ažuole. Augštai nuo žemės iškapojo kiaurinę, kaip šėpelę; atsikvietė Kaltinėnų kunigą ir iškilmingai su sodiečių muzika pernešė V. Jezaus stovylą iš namų į ažuolą. Toli nuo kelio pastatyta, šita stovyla ilgai neatkreipė ant savęs nėkeno atydos; vienok arčiausiai gyvenantis sodietis, Jokubauskis, kitą sodietį, Rudį privertė paauksinti stovylą; tai jis 1833 m. ir padarė. Beto, Jokubauskis nudžiūvusį jau ažuolą aptvėrė medine tvorele, o po stovyla padėjo sekantį antrašą:

„Do Ciebie, Panie, me oczy podnoszę:
Udziel mi to, o co z pokorą proszę!“

Nuo 1838 m. žmonės pradėjo čę stebūklų datirti. Kasdieną iš tolimų parakvijų pradėjo rinktis prie Rotužės visoki ligonys, jieškantys čę sveikatos. Mazgodami sergančias akis upelyje, greit grįždavo prie sveikatos. Nevienas palikdavo prie ažuolo pinigų, kuriuos Jokubauskis nusiųsdavo į bažnyčią ant mišių š. Kad žinia apie tai pasiekė ausis Valdytojo Vyskupijos, Nominato Gintilos, tai jis pasiuntė į Lauksargius Mikolą Herubavičių, Retavo kleboną su Juozapu Kelpšu, Laukuvos klebonu, iširtų, argi ištikro Dievas toje vietoje stebūklus daro? Ir ištikro: dvylika pašauktų bajorų tikrumą stebūklų prisieika patvirtino. Tai buvo 1845 m. Apturėjęs apie tai raportą, Nominatas Vyskupas, kad žmonės nesišalintų nuo tikrųjų maldos namų, norėjo stovilą pernešti į Kaltinėnų bažnyčią; bet, pritardamas prašymui atvykusio dvarponio Stankavičiaus Eustacho, paliko ją ant vietos, nes Stankavičius prižadėjo ten-pat Rotužėje pastatyti koplyčią, ko ir lyg šiol (1848 m.) dar nepadarė. Žmonės-gi kaip ėjo, teip tebeina prie Rotužės. Žinias apie tai surinkau ant vietos.

§ 104. Ant dangaus kryžius.

Magyliavas ant Dniepro. Šios gubernijos laikraštyje yra tilpęs šitoksai straipsnis. „14 d. liepos m. pačiame Magyliave ir apylinkėse piet-vakariuose pasirodė ypatingas prajovas: didis keturgalis kryžius, skaisčiai ugninės šviesos. Mėnuo pirmoje čvertyje paprastos lyties buvo pačiame

viduryje kryžiaus, ant kryžiavonės. Prajovas prasidėjo apie valandą 9 vakaro ir tęsėsi už 2 valandos nakties. Iš pradžios kryžius buvo nedidis, balkšvas; paskui išaugo ir ėgavo spindulius, kurių nudažymas kelis sykius mainęs, tai blyško, tai šviesyn ėjo. Kad jau apėmė visūdidžiajį plotą, tada viršutinėse kerčiose skersinių, virš kryžiaus, pasirodė spinduliai tokios-pat varsos, kaip ir pats kryžius, nors šiek-tiek balkšvesni. Apatinis galas buvo daug ilgesnis už viršutinį. Tą prajovą regėjo daugumas miesčionių ir iš apylinkės. № 70 „Tygodnik Petersburski“ 1847.

Augščiausias Parėdymas

Tėvui Šventamjam Leonui XIII liepiant iš Konsistoriškos Kongregacijos išduotas apie perkėlimą Vyskupo Sosto iš Varnių Kaunan.

Pastatytas ant prakilnaus Šv. Petro Sosto Rymo Popiežius vien tik apie tai nuolat' tesirūpina, idant prasiplatimumui katalikų tikėjimo prasiskintų kaskart platesniai keliai. Karšta meilė, kuri visus amžinon laimėn pašauktuosius krikščionius apima, ragina Ji, kaipo Augščiausį Dvasiškąjį Piemenį, netiktai naujus Vyskupų Sostus įsteigti krikščioniško tikėjimo skelbimui ir užlaikymui, bet ir seniau įsteigtus Sostus kitur perkelti, jei to reikalauja aplinkybės laiko ir vietos, arba aiški nauda viernųjų.

Ir apie tą dalyką Jo Mylista Miečislóvas Paliulionis, Žemaičių Vyskupas, per Vidaus Dalykų Ministrą nusiuntė Tėvui Šv. Leonui XIII. raštą, kuriame nurodęs, juog jau 1864 m. draug su Vyskupo Sostu svietiška valdžia perkėlė iš Varnių Kaunan, kaipo didžiausią Vyskupystės miestą, ir Kapitulą, ir Konsistorių, ir Seminariją, o teipogi juog nuo tos gadinės buvusio Kauno Augustijonų kloštoriaus bažnyčia gavo vardą Katedros, meldė Tėvo Šv., idant tą perkėlimą teiktusi savo Apaštališka galybe užtvirtinti, Kauną — Vyskupų Sostamiesčiu padaryti, buvusią gi Augustijonų bažnyčią į Žemaičių Katedrą paskirti, suteikiant jai visas tiesas ir priverlijimus, kokiuos pirmiaus turėjo Medininkų (arba kaip dabar vadinama: Varnių) bažnyčia,

Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Vytauto statydinta, o Popiežiaus Martyno V, kaip Katedra, patvirtinta.

O kadgi išties neužginčytinas yra dalykas, juog Kaunas senąjį Vyskupų Sostamiestį (Varnių miestelį) znaimiai prašoko netiktai skaitliu gyventojų, puikumu rūmų, apstyre reikalingų daiktų, — bet ir — kas svariausia — patogumu greitai susinešti su visa vyskupyste, kuo ganymas dvasiškųjų avelių Vyskupui didei yra palengvintas, todėl Tėvas Šv., apsvarstęs prigulinčiai visa, kas augščiau išrokuota, atsiųstus sau minėto Žemaičių Vyskupo prašymus teikėsi meilingai priimti ir iš prigulinčios Jam valdžios pilnybės padėjo ir išpildyti prisakė sekančius parėdymus:

I.

Martyno V. duotą ir kitų popiežių patvirtintą priverlijimą, kuriuo Medininkų (arba kaip dabar vadinama: Varnių) bažnyčiai, Žemaičių Vyskupystės, buvo suteiktas garbingas Katedros vardas, Tėvas Šv. šiuo atima ir panaikina.

II.

Lygiai atima nuo minėtosios bažnyčios visas tiesas ir priverlijimus, Katedrinėms bažnyčioms paprastai suteikiamus, ir gražina ją pirmykščian padėjiman paprastos bažnyčios, užlaikydamas tik senovišką jos vardą.

III.

Teip panaikinęs seną Mediniukuose (arba kaip dabar vadinama: Varniuose) Sostą, Tėvas Šv. garbingą Vyskupų Sostamiestčio vardą Kaunui suteikia, o draugei panaikintą Varniuose Katedrą čionai perkelia ir išnaujo įsteigia.

IV.

Prie tam Kauno Šventųjų Apaštalų Petro ir Povilo bažnyčią iš paprastos į vyskupinę permaino ir panaikintą katik Vyskupo Sostą čionai perkelia ir išnaujo įsteigia, per ką šitoji bažnyčia gauna visas katedrinės bažnyčios tiesas, priverlijimus, mylistas ir priedermes (arba pavynastes), kokios pirmiaus prigulėjo panaikintai Varnių Katedrai.

V.

Kas atsieina perkėlimo, įsteigimo ir aprūpinimo šitos Vyskupo Katedros Kaune, o draugei Vyskupo apsigyvenimo

ir kitų su tuo, sujungtų reikalingų daiktų, apie tai turi būti užlaikyta visos įstatymais aprašytos santarmės ir padėjimai, be jokių atmainų ir priešingų išguldinėjimų: lygiai ir vyskupystės rubežiai tur pasilikti tie patys, kaip ir pirmiaus.

VI.

Tą naujai įsteigtą katedrinę bažnyčią Tėvas Šv. savo Apaštališka galybe paduoda Mohilevos Arkikatedrai, kaipo bažnyčią Pagelbininę (arba Sufraganinę), suteikdamas jai visas tiesas, privelijimus ir mylistas, kokios yra duota kitoms šios Arkikatedros bažnyčioms Pagelbininkėms (arba Sufraganinėms).

VII.

Už persiuntimą iš Rymo įvairių Konsistoriškų parėdymų naujai įsteigta Kauno katedrinė bažnyčia, iš valios Tėvo Šv., mokės, kaip ir pirmiaus tiktai tiek, kiek yra užrašyta knygoje Apaštališkos Kameros Kardinolų Kolegijos.

VIII.

Teip įstačius ir surėdžius išrokuotus augščiau dalykus, Tėvas Šv. iš ypatingos savo mylistos paliepė išduoti šį konsistorišką parėdymą, kurį per tatau visi tur priimti ir godoti, lygiai kaip kad būtų atsiųsta tam tikra ir iškilminga Apaštališka gromata, tokiuose atsitikimuose paprastai leidžiama.

IX.

Tam parėdymui išpildyti Tėvas Šv. paskiria Jo Mylistą Mohilevos Arkivyskupą, kuriam paveda su Ciesoriška Rosijos valdžia, jei to būs reikalas, susitarti ir arba pačiam, arba per kitą kokią dvasišką ypata, augštesnį tik garbės laipsnį bažnyčioje turinčią, pasirūpinti, idant šis parėdymas greičiaus taptų įvykintas ir idant prašimas apie tai Konsistoriškai Rymo Kongrecijai į šešis mėnesius būtų nusiųstas.

X.

Ant galo, kad nepranyktų atmintis apie šį Popiežiaus parėdymą, bet anaipol, idant ans su Dievo padėjimu ir per užtarimą Nekaltai pradėtos Panelės ir Šventųjų Apaštalų Petro ir Povilo, Katedrinės Kauno bažnyčios Patronų, prisidėtų prie krikščioniško tikėjimo garbės ir

praplatinimo, o vierniems ant didesnės dvasiškos naudos išeitų, — Tėvas Šv. paliepė išduoti šį Konsistorišką parėdymą ir užlaikyti jį sulyg įvedimo tarpo veikalų (arba aktų) minėtosios Kongregacijos.

Duota Ryme iš Sekretarijos Šv. Konsistoriškos Kongregacijos 1883 metuose 8 dienoj' Rugsėjo mėnesio, tai yra dienoj' Užgimimo Motinos Švenčiausios.

(Pasirašė:) C. Tori Sekretorius Šv. Konsist. Kongregacijos.

Ant ažuolo kelmo.

Kitkart čę ažuolas, švilpdamas, užė,
 Muistydams puikią savo galvužę,
 Nors griausmai trenkė, žemė drebėjo,
 Amalas-žaibas raižė — blizgėjo,
 Padange skrizdams. (Matė jį žmonės
 Kibirkštis metant iš-po pašonės).
 Nieko ant žemės jis nebijojo —
 Priešą sutikęs, šakom's tik plojo.
 Trukdė jis vėtras, siautė jis vėjus,
 Didžiai, su trenksmu audrai užėjus;
 Viesulus gaudė, sugaudęs, blaškė;
 Lietus smarkiausius int šalis taškė;
 Krušus rupjausius be baimės skaldė, —
 Kaip tik galėdam's gynė ir valdė
 Jis visą girią. Visi tai matė.
 Užtat kiekvienas garsiu jį statė,
 Didžiu galiūnu, be jokios baimės,
 Teikiančiu giriai visokias laimes, —
 Žodžiu, nuo vieno krašto lyg kito
 Visi godojo ažuolą šitą.

Toks buvo kitkart. Praslinko laikai —
 Senus galiūnas laidojo vaikai:
 Žiuriu, ir ažuolo jau nebeliko,
 Medžių karaliaus. Kur-gi galiūnas?
 Argi stipresnį priešą sutiko??
 Va, štai, pavirtęs guli jo kūnas. . .
 Kirvis lietuvio jo nepakirto, —
 Kodėl galiūnas amžių pavirto?

Jam nepamêgo laiko virtimas:
 Brangus senovės jam palikimas.
 Širdžiai nelengva buvo pajusti,
 Juog šventenybės rūbai nusiausti,
 Garbė ir šlovė jo paniekinta, —
 Ir teip suteršta amžina, šventa
 Valdžia Praamžiaus.
 Ir plyšo širdis krūtinė trūko,
 Ir paskutinį kartą sušuko,
 Balsiai sušuko: lai gird' Lietuva,
 Kad, šventi kitkart, ažuolai griūva,
 Griūva be vėjo!

(Papročiai mainos:

Nyksta senovės gražiosios dainos.
 Argi jos savo jau pragyveno,
 Ar joms pabodo, ar jau paseno?
 Lai girdž' Lietuva, jaučia ir mato
 Ir, kol nevėlu, paramčius stato).
 Skardžiai sušukęs, virto . . . nutilo . . .

Ant balso šito medžių pakilo
 Atbalsiai verksmo. Po visą girią
 Greitai išlakstė verksmingos žinios
 Apie galiūno ažuolo myrį.
 Verkė balsingai žvėrelių minios,
 Verkė paukšteliai, lizdų nustoję,
 Ant sauso stuobrio grečium' sustoję,
 Didžių ir mažų bent kelios eilios,
 Tykiai čiulbavo dainėles dailes.
 Užvis labjausiai verkė medeliai,
 Kaip, tėvams mirus, likę vaikeliai;
 Verkė, net alpo, lapai drebėjo,
 Norint nėjokio nebuvo vėjo.
 Veikiai širdim's jie gynom's pajuto,
 Kuo lyg šiol dėl jų ažuolo būta . . .

Toj' dabar vietoj', ažuols kur buvo,
 Laimė, tarytum, keno pražūvo:
 Teip skurdžiai tyku, balso nėjokio,
 Jei tik upelis kreivotas kriokia,

O tam' upelyj', žmonės kaip šneka,
Ašaros našlaičių verkiančių teka . . .

P.

Juokai.

Jonas. Kaip tas svietas šendieną išgudrėjo! mat, ir žvaigždžių kelius ištyrė; atrokuoja saulės ir mėnesio užtemimus . . .

Petras. Didelis čę daiktas! Ir aš tai lengviai atrokuoja, pasiėmęs kalendorių.

Jokubas. Kas tai yra, ištiesų, nesuprantu, kad viena vasara persausa, kita perlytinga? Kur dedasi ta rasa sausuose metuose?

Ignius. Aiškiai suprantamas dalykas; lietus ateina su debesimis; debesys traukia vandenį iš jurių per tam tikras triūbas. Kad kartais triūbos užrudija, daug laiko išeina, kol iščystija.

Jokubas. Gm! bet kas jas čystija?

Ignius. To ir aš nežinau.

— Kiek pačiai duodi ant pasipuošimo?

— Kiek tik nori.

— Ir jai užtenka?

— Dėlko Kainas, užmušęs Abelį, tuojau išbėgo?

— Gal pasergėjo uriadniką.

Auklė, ipuldama į triobą. — Ak, Viešpatie! Joniukas ditką prarijo. . .

Tėvas. — Ditką? Nu, tai dar neteip daug.

— Ko dar neprisipažįsti! Nauji tavo batai tavo išdavė.

— Nu, sakyk! nėkadod nesitikėjau nuo teip gerų batų . . .

Karčiamoje. — Iš nosies, brač, matau, kad jau kokius 30 metų laki tą alų. Pasakyk-gi, dėlko gėrimas jauniems į galvą, o seniems į kojas eina?

— Matyk, Tamsta: visur jieško silpnesnių vietų.

— Mielaširdingas Pone! sušelpk neturtingą keleivį!

— E, negausi! Esi melagis: neturtingi namie sėdi, o kelionei reikia pinigų.

— Nutilk! tuojaus dančius išrinksiu!

— Tai bėda! paduosiu ant miravo ir vėl sudėsi. Dabar atsirado dančių kalviai.

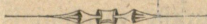
— Oi, vargų ne galai! Laimingas, kas neužgimė!

— Tai! o kiek tokių rasi? Penkis-šešis . . .

Žydas rekrutas gavęs šaudyklę ir išvydęs skylę:

— Žiūrėk, Pone oficier: čę skylė rados!

Paskui kad nesakytų ant manęs . . .

Turinys „T. S.“ № 6—10. neslėpamosios (B) dalies.

1. Jubiliejus.	1
1. Visotinio Jubiliejaus praplatinimas. 2. Žemaičių Vyskupo raštas. 3. Ant Jubiliejinės Pamaldos. <i>Eilės. Par. M. Dagilėlis.</i>	
2. Ukės dalykai.	17
1. Trilaukinė pagerinta ukė. <i>Par. Senas Artojas.</i> 2. Gelbėkime laukus nuo uždziūvimo. <i>Par. Kaukas.</i>	
3. Esmi ant šio svieto. . . . . <i>Daina. Par. Dagilėlis.</i>	25
4. Pasakojimai.	26
1. Mano žmona. 2. Šunadvokačiai. <i>Par. Skruzdėlė.</i> 3. Jieško. 4. Pavasario vargai. <i>Par. J. Uosis.</i> 5. Velykų naktis. <i>Par. N.</i>	
5. Sakmės.	57
1. Arklys ir Keleiviai. 2. Šikšnys. 3. Vangas ir Sodiėtis. 4. Vilkai ir Avys. 5. Grudrus ir Paikas. 6. Š. Jono Kirminėlis. <i>Par. M. Dagilėlis.</i>	
6. Iš „Kronikos“. <i>Vysk. M. Valančiaus.</i>	60
§ 86: kun. J. Polujanskis. § 87: Piktadariai. § 96: 1846 metai. § 101: Vyskupų pritrūkimas. § 103: Rotužė. § 104: Ant dangaus kryžius.	
7. Augščiausiai parėdymas apie perkėlimą Vyskupo sosto iš Varnių Kaunan.	66
8. Ant ažuolo kelmo. <i>Par. P.</i>	69
9. Juokai.	71

